SERA FURPA

Prima aventură

EDTIURA · ADEVĚRUL S.A

PRIMA AVENTURĂ

DE ACELAȘI AUTOR:

SURPRINȘI IN INTIMITATE (tip. Cartea Românească). Epuizată.

BĂTEA UN VÂNT DE NEBUNIE (tip. Cartea Românească). Epuizată.

In pregătire:

DESCOPERIREA (roman).

SURPRINȘI IN INTIMITATE (continuare).

SERA FURPA

PRIMA AVENTURĂ

EDITURA „ADEVĂRUL" s. a.

Alice-i

PRIMA AVENTURĂ

Pe cărarea din Cişmigiu acoperită cu bolţi de trandafiri, tinerii, aţâţaţi de mirosul florilor şi de otrava vorbelor strecurate cu iscusinţă, ocroteau câte-o dragoste firavă, pripăşită între ei, ca o ştimă lunatecă. Aerul aromat şi răcorit de-o adiere sfioasă le sâcâia nările dilatate şi le mângâia obrajii încălziţi, cu îndemnuri de pensionară de lupanar.

Printre perechile de îndrăgostiţi, trecea singur şi nebăgat în seamă Radu Luceanu, proaspătul licenţiat al facultăţei de litere, făptură alcătuită ca o plantă ciudată, dintr'o rădăcină de filozof, prinsă slab în realităţile vieţii şi dintr'un lăstar fraged de poet, pe care tânjea o floricică de inteligenţă searbădă.

Plecat dintr'un orăşel de provincie, cu bulevard spre gară şi cu grădină publică încolăcită în jurul unui chioşc de muzică militară, Luceanu se străduise în capitala ţării numai să-şi treacă anii de studii regulat, aşa că rămăsese, ca şi mai înainte, acelaşi provincial naiv, cu singura deosebire că acum era stăpânul unei diplome, ce avea să-i înlesnească obţinerea unei catedre. Printr'o sforţare de imaginaţie binevoitoare se văzuse chiar profesor de filozofie la liceul unde — între noi fie

zis — nu se prea ilustrase ca elev, decât prin crestarea numelui pe pupitrele răbdurii ale școalei.

Așa dar, filozoful nostru, care știa să viseze treaz, venise în noaptea aceea în Cișmigiu, însoțit de întreg cortegiul închipuirilor și al ambițiilor tinerești, ca să chibzuiască și să orânduiască „disciplinele sufletești", ce-aveau să-l susțină în viață. Se silea mai cu seamă să înjghebeze un sistem filozofic propriu, cu materialul luat din reminiscențe, pe care le socotea modest, ca făcând parte din „patrimoniul intuiției lui intelectuale". Alăturea însă, dragostea ce alcătuia elementul de bază al aerului, pe care îl respira în noaptea aceea, în minunata grădină a Cișmigiului, îl întârâta și-i încurca firele cu care se străduia să facă plasă de prins gânduri filozofice, subtile.

Plictisit, se așeză atunci și el pe-o bancă singuratecă să scape de vecinătatea îndrăgostiților ce se plimbau îmbătați de iubire, ca perechile din insula Cythera, amețite de ambrozie și de otrava răspândită de cupele albe ale florilor de datură.

Mintea lui aplicată însă spre meditație, deși se lăsase pentr'un moment de speculațiuni filozofice, își luă, sub înrâurirea împrejurărilor, însurătoarea, ca subiect de preocupare.

Dela o vreme închipuirea-i excitată îi plăsmui ființa ce avea să-l întregească: o fată curată, sufletește și trupește, bogată, frumoasă, care să știe să-și apropie în întregime gândurile lui alese. O astfel de pretenție față de soartă o găsea îndreptățită, deoarece se socotea băiat bun, cu o cultură întinsă și mai cu seamă cu zestrea nobilă a unui trecut neîntinat, fiindcă din toate ispitele ce-i ieșiseră în cale, în mod viclean și sub diferite înfățișări, el își salvase

corpul aproape curat. Pe cele câteva strengării din timpul vieții studențești, le considera ca intrând în ritualul obligator al inițierei și, ca orice excepție, ele subliniau castitatea, care pentru el rămânea totuși neatinsă. Deaceea se și gândea înduioșat, că va avea plăcerea de a fi printre puținii ce pot oferi, la însurătoare, viitoarei lor soții, în dar sau în schimb, puritatea sentimentelor și o oarecare virginitate a trupului.

Cam acestea erau gândurile ce jucau sglobii pe circonvoluțiile creierului filozofic al lui Radu Luceanu și neînfrânate cum erau, răscoleau altele din vecinătate ce măreau și deformau totul, ca în vis. Din căsnicia atât de fericită pe care o trăia el, în clipele acelea, ieșeau copii frumoși, ca mama lor, și inteligenți ca dânsul, pe care se străduia să-i crească în disciplina unei morale aspre. La cea mai mică abatere a unuia dintre ei, se gândea că i-ar spune răspicat și cu toată greutatea autorității exemplificatoare: „Băiete, nu uita că eu am fost curat, ca o fată mare, până am cunoscut pe mama ta. Să iei deci pildă dela mine și să nu ai aventuri, ca toți derbedeii, înainte de a te însura!" Și, cu degetul arătător gâdila întunerecul, în ritmul, în care se succedau vorbele pline de morală și de înțelepciune, ce le adresa presupusului copil, cu înclinări desmățate.

In timpul acela, prin fața lui, o siluetă simpatică și neastâmpărată părea că e în căutare de repaos în spațiu. Când ajungea în dreptul lui Radu, se uita lung la porțiunea de bancă liberă, ce părea că o atrage puternic, cum izvorul de lumină al lămpii chiamă fluturii de noapte, ca să le pârlească apoi aripele cu o sărutare vicleană și fierbinte. In cazul nostru

falena socotea că cel ce va ieși fript din dogoreală va fi gânditorul singuratec.

In cele din urmă se hotărî:

— Imi permiteți?... E liber?

— Mă rog!

Radu, preocupat cum era în momentul acela cu educarea propriilor copii, nu dădu nici o atențiune ființei ce se strecurase lângă el. După puțin timp însă, simți că-i căzu ceva peste picior și tresări: era o poșetă. Se grăbi s'o ridice; vecina făcu la fel. Apropiindu-se mult unul de altul, Radu simți un suflu călduț și mirosul unui parfum înnecăcios.

— *Merci!* Sunteți foarte amabil.

— Mă rog!... Pentru nimic!... zise el, cam încurcat.

— Numai de nu mi s'ar fi spart oglinda dinăuntru!... Știți!... *ça porte malheur!*

— Sunteți superstițioasă?

— Și da și nu. Dar d-voastră?

— Eu?!... Nuuu!

— Curios!

— De ce?

— Fiindcă blonzii sunt mai toți superstițioși.

— Dar bine, eu nu sunt blond, ci mai curând oacheș...

— Atunci, nu m'am înșelat!

— Cum așa?

— Deoarece am făcut un pariu cu mine însămi și mi-am zis, că dacă domnul singur de pe banca asta — adică dumneata — va fi brunet, atunci voi avea șansa să cunosc pe cineva „bine", iar dacă va fi blond, atunci va fi îndrăsneț, mă va supăra și voi avea o seară neplăcută. Sunteți însurat:

— Eu?!... Nu!

— Păcat!

— De ce?!

— Oamenii însuraţi sunt mai serioşi şi se poate discuta cu ei lucruri foarte interesante.

— Cum?!... D-voastră credeţi, bunăoară, că cei neînsuraţi n'ar fi capabili de a susţine o conversaţie?

— A!... N'am vrut să zic asta, ci din contra!

— Dar d-voastră sunteţi măritată?

— Din nenorocire, da! Dar să vorbim, dacă se poate, de altceva, fiindcă aceasta e un ce foarte neplăcut pentru mine. Bărbatul meu e un ingrat... dealtfel ca toţi bărbaţii, cărora femeile le dau sufletul, iubirea şi averea.

— Dar, de ce ziceţi că e ingrat?

— O! domnule, e aşa de greu să-ţi destăinueşti cuiva suferinţele, care nici nu te înţelege, sau poate chiar îşi râde de durerile tale!...

— In orice caz nu sunt eu omul acela, vă asigur!

— Se poate, dar... nici măcar nu vă cunosc cine sunteţi.

— Asta e foarte adevărat! Mă iertaţi, că nu m'am prezentat încă, dar n'am îndrăsnit.

Sculându-se, se înclină profund şi sărută mâna ce i se întinse cu distincţie.

— Sunt Radu Luceanu... profesor de filozofie.

Ultimele cuvinte le îngâimă, întocmai ca femeia silită să-şi mărturisească vârsta.

— Agepsina Simionescu !... Incântată, domnule, mai ales că sunteţi profesor de filozofie. Cred că o să înţelegeţi mai bine decât oricare altul de ce mă găsesc acum aici. Eram atât de mâhnită, de singură şi de plictisită acasă, încât am plecat să mai iau puţin aer şi să mă distrez, fiindcă altfel — drept să spun — nu ştiu ce-aş fi fost în stare să fac. Viaţa e aşa de

neînțeleasă uneori, încât noi, bieți oameni, suntem ca niște păpuși în mâna destinului... Nu?...

Suspine adânci treceau pe sub voaleta deasă, ce acoperea o parte din față și fixa pălăria pusă strâmb, după cum cerea moda, numai pe o jumătate de cap.

Radu era impresionat, dar nu știa cum ar fi putut să-și manifeste în chip discret participarea la mâhnirea ființei de-alături și spuse și el la întâmplare:

— Regret că suferiți atâta!

— O! domnule, să nu mai vorbim de asta!... Cred că și dumneata ești sătul de filozofie, cum sunt și eu de plictiseli. Mai bine să vorbim, nu-i așa? despre ceva vesel, ca să ne distrăm puțin!

Agepsina scoase din poșetă o tabacheră mică și constată cu regret că în ea nu era nimic.

— Le-am fumat pe toate!... Când sunt necăjită fumez cam mult.

— Imi pare rău că nu fumez și eu, ca să vă pot oferi o țigare. Dacă îmi permiteți însă, mă voi duce să cumpăr un pachet și mă întorc imediat.

— Ești foarte amabil, dar te rog nu te deranja, pentru mine. In orice caz, putem — dacă vrei — să mergem împreună.

— Cu plăcere, de ce nu!

Și porniră unul lângă altul, alcătuind, din vagi afinități, o pereche nouă, pe care o integrară în complexul celorlalte ce plămădeau, pe sub arcadele năpădite de roze, rosturi de viață nouă. In clipa aceea unul dintre colegi trecu pe lângă el și văzându-l cu o „damă", îi făcu un gest nerușinat. Luceanu se roși până în albul ochilor la gândul că „doamna" ar fi

putut surprinde necuviința și l-ar fi socotit pe nedrept, ca făcând parte din categoria secăturilor needucate. Căută deci imediat, ca prin fraze meșteșugite, să-și arate distincția intelectuală. Conversația lor deslânată, înfiripată cu greu, luă repede forma destăinuirilor, așa încât Agepsina începu să-și povestească viața cu lux de amănunțimi prolixe, dar evident cu scopul de a-și înduioșa partenerul întâmplător și de a sublinia buna clasă socială din care lăsa a înțelege că făcea parte.

Povestea ei era însă desfășurare de roman-foileton, cu sensaționalul de rigoare și cu întreruperi de „va urma", ce-o făceau misterioasă și interesantă.

Părinții o măritaseră — zicea ea — cu sila, fiind aproape un copil, cu un om tot dintr'o familie bună, ca și ea, cu avere mare, care o plimbase prin toată Europa și-i făcuse plăcerile cele mai rafinate. Ca să întărească cele spuse, amesteca în conversație cuvinte franțuzești sau italienești, cu o naturaleță impresionantă. Ii povesti apoi întâmplări, pomeni „flirturile" avute cu marchizi, conți, ce prilejuiseră scene de gelozie, sălbatece și nedrepte, din partea bărbatului, ruinat în cele din urmă din cauza jocului de cărți.

— Numai într'o noapte a pierdut la „baccara", la Monte-Carlo, câteva sute de mii de lei. N'ai fost niciodată acolo? Păcat!... E așa de frumos!... Numai palmieri și cactuși și-o eleganță, cum nu e nicăieri în altă parte pe lume. Iți închipui ce e acolo, unde se adună milionarele americane și artistele cele mai mari din toată lumea!... Acolo am cunoscut-o pe Francisca Bertini și l-am văzut pe Carusso. Ah! ce vremuri!...

Și spunea, spunea într'una...

Radu era însă desamăgit, că mai toate amintirile ei se reduceau la descrierea amănunțită a cabareturilor și a varieteurilor de tot soiul de prin orașele mai răsărite ale Europei și întrebă sfios:

— Dar cum de-ai cunoscut localurile acelea?

— Foarte simplu !... Trebue să știi că bărbatul meu e un pervers până în măduva oaselor. Pe vremea aceea îi plăcea să meargă și în cele mai ordinare „caboulots"-uri de prin orașele mari, ori de prin porturi și mă silea să stau cu cele mai decăzute cocote de café-concert, pe care le chema la masă cu noi, le hrănea și le îmbăta cu șampanie și cu lichioruri tari. Eu trebuia să iau parte la petrecere, să cânt, să joc și să beau ca ele și în fine să știu tot ce știau ele, mai ales în ale dragostei, c'altfel riscam să-mi pierd bărbatul. Aș putea spune că o parte din vieață mi-am petrecut-o prin șantanuri, deaceea să nu te miri, dacă vei auzi cumva vre-o expresie mai așa; nu e vina mea, se înțelege! Când mă gândesc la toate păţaniile...

— De sigur că aţi suferit mult!

— Da, dar am și învățat multe, mai ales din tainele dragostei, care puține femei sunt pe lume să le știe ca mine. Și în fine am și petrecut strașnic în vieața mea!... De asta nu mă pot plânge. Bine înțeles, cu mari variații: azi alături de o prințesă, în cine știe ce palasuri, mâine într'o speluncă din port, cum îmi impunea bărbatul meu, așa că știu, slavă Domnului, unde se poate distra bine cineva! Când vei avea de gând să te duci la Paris, să-ți spun eu unde poți petrece minunat; altfel riști s'o nemerești rău, că multe se pot întâmpla omului nepriceput în lumea asta mare!

Agepsina râse în cascade guturale, aspre, își

potrivi puțin pălăria mai pe sprânceană și adăugă:

— *A propos* de întâmplări !... Intre altele, îmi aduc aminte de una nostimă... Eram pe atunci la Marsilia și bărbatul meu mă dusese într'o „ghenghetă" infectă din port, ca să mâncăm o „buiabesă" cu usturoi mult și cu „frutti di mare", în loc de buiabesa cu langustă, pe care o mâncam obișnuit în restaurantele mari. Eram îmbrăcați simplu, ca să nu atragem atenția: el, ca un marinar în concediu, iar eu, „*comme une salope*". Înțelegi!... Erau acolo câteva fete, drăguțe, săracele: o poloneză blondă ca soarele, o nemțoaică ce zicea că-i câmp de manevre, fiindcă o boțise sutele de marinari din toate părțile lumii, o egipteancă isterică și cu mine... Adică, vreau să zic, că eram și eu, care venisem cu bărbatu-meu, fiindcă-mi impusese să am o mutră tot ca ele... Pricepi!... Și cum stăteam așa, ne pomenirăm cu câțiva marinari beți; unul cânta dintr'o fizarmonică, ceilalți din gură. Pe scenă era la rând egipteanca. Unul dintre marinari îi pretinse să joace în pielea goală în fața lor, dar fata nu vru decât cu bani înainte. El îi dădu atunci un pumn și-i rupse și rochia de pe ea. Fata înfuriată îl mușcă, dar din prea mare necaz, se vede, îi veni rău și o apucă o criză grozavă de isterie. Bărbatu-meu se înfurie și începu să'njure bestia, care făcuse scandalul. Se încinse atunci între toți o bătaie teribilă de pocneau pumnii în țeste, parcă ar fi fost berbeci, cari se băteau cap în cap. Eu am început să țip și fiindcă nu mai știam ce să fac, îi blestemam cum puteam mai bine, pe românește. Atunci individul se opri din bătaie, îmi trase o înjurătură tot pe românește, se repezi la mine, mă

luă în braţe şi începu să mă sărute ca un nebun, de nu mai puteam scăpa de el. Era şi el român, după cum am aflat pe urmă, dezertor din armata noastră şi angajat ca marinar pe un vapor suedez. Ah! ce băiat! Ăla zic şi eu, om!... *Ma che bestia!* Când te iubea odată, te cutremura în toată fiinţa şi te lăsa ca moartă...

— Da', de unde ştii cum era el la dragoste?... întrebă foarte nedumerit Radu.

— Apoi... să vezi!... ne-a spus-o pe urmă nemţoaica, fiindcă făcuse dragoste cu el, că doar nu de geaba era ea câmp de manevre!... Pricepi?

— Cu alte cuvinte v'aţi mai întors în cârciuma aceea ordinară...

— Sigur că da!... Lui bărbatu-meu îi plăcea grozav buiabesa... ştii!... cu „frutti di mare" şi cu „scampi". Înţelegi?... Iar eu nu mă puteam împotrivi, că altfel mă omora... aşa că am ştiut şi noi ce forţă de bărbat era Tomi, că aşa îl chema pe marinar şi ce dragoste adâncă ştia el să facă unei femei... Şi, ce să-ţi spun?!... O să ţi se pară curios, dar bărbatu-meu îl simpatiza, fiindcă era român, era vesel şi pe urmă respectos faţă de noi, când a înţeles cu cine avea de-a face. Când îmi aduc aminte, m'apucă...

— Indignarea, nu?

— Păi sigur, fiindcă era un adevărat animal, care o dăduse gata pe biata nemţoaică. Nu-i vorbă, era şi ea o bleagă, fără nici un pic de temperament!... L'aşa om s'ar fi potrivit numai o femee ca mine. Nu că mă laud, dar aşa cum ştiu cu să fac dragoste, nu cred să fie multe femei pe lume!... Pricepi, că la aşa rafinărie şi temperament, trebue putere de om, nu glumă!... Şi-acum, când ştii atâtea

despre mine, povestește-mi ceva și din viața ta. Nu te superi că-ți zic tu?

— Nu... din contra!

— Atunci, zi-mi!

— Ce să spun? Eu nu știu nimic.

— Că doar n'ăi fi fată mare, ce Dumnezeu!

Obrajii lui Radu se roșiră foc, cât p'aci era să mărturisească faptul, că el era un fel de „demi-vierge" și că nici măcar nu dormise o noapte cu o femee, necum să mai fi avut și aventuri, pe care să le poată povesti! Totuși n'avu curajul s'o facă și-i era acum rușine, tocmai de ceeace cu puțin mai înainte credea că face splendoarea ființei lui.

— Cum, tu n'ai petrecut? Ia spune...

— N'am prea avut timp de dragoste și pe urmă... cum să spun?... având intenția să mă însor curând, m'am ferit să nu pățesc ceva...

— Micul de el!... Nu te superi că-ți zic așa?!

— Nu.

— Te trezești, că nici amantă n'ai!

— Amantă?!... Nuuu!... Adică da, am cu una, dar știi!... nu mi-i chiar amantă.

— Aha!... Înțeleg: un fel de mantă de vreme rea.

Și râseră amândoi cu poftă.

În fine, după multe ocoluri, ajunseră și în dreptul restaurantului „Monte Carlo".

— Să luăm ceva aici; prilej să cumpăr niște țigări. Să stăm însă la o masă mai dosnică și mai la întuneric, ca să nu mă vadă vre-un cunoscut.

Lui Radu mai ales îi convenea precauția aceasta, cu toate că pe el n'avea cine să-l cunoască, dar îl neliniștea gândul unei eventuale întâlniri cu bărbatul Agepsinei, fiindcă aceasta i-l descrisese ca pe-un om violent, gelos, capabil de crimă. Își făcea însă singur curaj știin-

du-l la club, unde stătea toată noaptea și de unde nu se întorcea decât la ziuă.

In fine, se așezară la o masă. „Diseur"-ul jazzului cânta cu patos și dulceag un tango la modă:

Dă-mi iubirea ta perversă,
Dă-mi iarăși gura ta de foc...

Agepsina, deși nu obișnuia să ia seara decât o cafea cu lapte, ca să-și păstreze silueta — cum zicea ea — comandă totuși lacom o serie de bunătăți, precum și o sticlă de vin vechi și scump.

— Se vede că aerul curat ne face să ne fie foame. Și drept să-ți spun, vreau să sărbătorim cunoștința noastră.

Când mai porunci ceva, zise:

— Vai, miculeț, eu comand ca o proastă și nici nu mă gândesc la cheltuiala pe care ai s'o faci...

— Ce cheltuială?!... Fleac! Zilele-astea chiar am primit dela unchiul meu zece mii de lei, așa, ca să mai petrec și eu înainte de a mă'nfunda în provincie. Uite ici!...

Intr'adevăr în portofelul lui de marochin fin, cu colțuri și monogramă aurite, se zăreau hârtii de câte-o mie, ce stăteau senine, ca cerul de vară.

— Da'... ia uită-te și dincoace!

Luceanu, ca să arate că și el e cineva, deschise și compartimentul cel mare al portofelului, unde se zăreau hârtii de câte cinci mii de lei, ce stăteau cuminți și așteptau sentința soartei, pentru schimbare de stăpân.

Pe sub voaleta deasă, ochii Agepsinei se lungiseră, ca la raci și străluceau ciudat.

— Ce de bani!... Ești așa de bogat?

— Bogat... nu se poate spune, îngăimă el cu o falsă modestie. In afară de banii ce mi i-a trimis unchiul, am mai primit astăzi de-acasă şi alţii, ca să-mi fac nişte haine şi să-mi completez lingeria, că dacă mă duc în provincie e mai greu, ştii! să-mi fac lucruri cu adevărat frumoase.

Radu minţea cu o nerușinare, de care nu se crezuse vre-odată capabil, deoarece banii aceia îi erau trimişi, ca să achite la o bancă nişte poliţe ale unchiului ce urmau să fie protestate.

— Aşa?!... Atunci bine!... In sănătatea unchiului!

Şi vinul generos lua calea capilarelor, cari duceau în micile lor făgaşe buna dispoziţie, până la cele mai depărtate celule ale corpului. O stare plăcută se instală comod în toată fiinţa lui Luceanu şi făcea ca gândurile lui să fie binevoitoare, iar simţurile să se acorde şi la vibraţia „eternului feminin".

Iubirea ta mă subjugă şi mă'nbată,
Căci tu eşti cea mai sublimă şi mai scumpă
fată...

Cânta discret şi-aţâţător de nervi „diseur"-ul. In timpul acesta Agepsina scruta trecutul şi scotea la iveală, ca din sipetele unui scrin vechi, amintiri şi impresii, căpătate prin diverse oraşe ale Europei. Totul însă se reducea la relatări de iubiri, colorate viu cu sentimentalism eftin şi vărgate cu realismul unor practice greu acoperite prin vorbe ce păreau decente, fiind spuse în limbi streine.

Dela o vreme, deşi se simţea foarte bine în tovărăşia femeii aceleia, Radu îşi dădu seamă că nu cunoştea încă nimic din detaliile ei fizice. Deaceea îşi ridică ochii, uimiţi că li

se impun şi alte atitudini decât cele de modestie ori de timiditate şi privi drept în faţă fiinţa care începea să-şi împletească existenţa cu a lui. Dar în lumina redusă unde stătea şi apărată cum era de voaleta ce-i masca ochii şi fruntea, nu putu distinge decât o gură, ce-ar fi putut fi şi senzuală, dar care în clipele acelea era mai mult lacomă. Atunci numai îşi puse el una după alta întrebările: o fi tânără, frumoasă, blondă, brună? Răspunsul nu l-ar fi putut avea decât printr'o anchetă directă, îndrăsneaţă, şi vinul băut se însărcina să-i stimuleze curajul necesar. Deaceea se apropie de fiinţa enigmatică, pentru ca să-i surprindă detaliile.

— Aş vrea să văd ce culoare au ochii d-tale.

— Te rog, fii cuminte şi stai la loc, că ne vede lumea şi mă compromiţi.

— Dacă nu scoţi puţin voalul să te cunosc, atunci să ştii că mă supăr!

— Da', curios mai eşti; parc'ai fi un copil!

— N'am dreptate?... Cum?!... să nu ştiu şi eu cu cine am avut onoarea şi plăcerea să mănânc şi să beau în seara aceasta?

— Ei, ştii că ai haz?!... Dacă n'aş fi anonimă, mâine ai fi în stare să m'arăţi cu degetul pe stradă şi să-mi compromiţi reputaţia. Cum îţi închipui, că aş putea să stau la masă, în public, cu un domn, dacă nu mi-aş păstra întreg secretul fiinţei mele! Eşti de o indiscreţie...

— Te-ai supărat?

— Nu, dar ştii!... nu-mi închipuiam că eşti aşa de mare crai...

— Eu, crai?!

— Da' cine, eu?... Se cunoaşte de pe ochi, cari ţi-s'au înmuiat, micule, de parcă m'ai fi şi avut. Ia să văd!...

— Stai că mă gâdili!

— Parc'ai fi isteric!... Uite, pune mâna să vezi, că eu nu mă gâdil de loc... Aşa-i?... Şi, ştii, eu sunt plină de nervi!

Radu se înfierbântase, iar mâna lui nervoasă tremura şi pipăia 'n neştire coapsa musculoasă încă a partenerei, ce se ostenea să-şi contracteze muşchii în semn de sensualitate nerusinată.

— Ei, acum ia-ţi mâna d'acolo, că nu-i frumos ce vrei să faci!... Şi proasta de mine, care te credeam că eşti ca o fată mare!... Aşa sunteţi toţi!

— Care, toţi?

— Voi, bărbaţii.

— Dar, de unde ştii?

— Păi... îmi spunea prietena mea Mimi, că odată, tot aşa, a făcut şi ea cunoştinţă întâmplător c'un tânăr ce părea cumsecade, dar după o jumătate de ceas obraznicul îndrăsnea să-i şifoneze rochia cu mâna, în loc să i-o ridice! Voi, bărbaţii, credeţi că femeile sunt de lemn! Or fi, nu zic, şi de-alea, dar mai sunt, slavă Domnului, şi ca noi, pline de voluptate, care înebunim la cea mai mică atingere.

Puţin după aceea Agepsina zise:

— Plăteşte, te rog şi hai să mergem!... Nu vrei să ne plimbăm puţin pe lac? E-aşa de frumos şi ne mai trece şi timpul. E încă de vreme!... Cât e ceasul?

— Unsprezece şi cinci.

— Ia să văd şi eu ce ceas ai?

— Omega, extra plat.

— Ce frumos e!... Trebue că-i scump!

— Il am cadou dela mama, care mi l-a dat când mi-am luat licenţa. A costat mai mult de zece mii de lei.

— Face!

— Nu-i așa?

Închiriară apoi o barcă și se strecurară ușor pe lunecușul apei, tigrat de luminile svârlite de globurile electrice de pe maluri.

Radu era transportat; lăstarul de poet din el se desfășura ca o plantă în mâna unui fakir, în atmosfera aceea romanțioasă, scăldată de razele sarbede ale lunei, ce avea aerul unei fetișcane desamăgite.

Impresionat cum era, nu se putu reține și începu să declame emfatic, dar cu emoție în glas:

Nopțile răspândeau somnoroase,
Cu mâini reci de fecioară,
Miresme otrăvite,
Divinei Amfitrite,
Ce se căsnea să moară
Dealungul malurilor stâncoase...

— Asta-i poezie făcută de tine?

— Da.

— Am bănuit numaidecât.

— De ce?

— Fiindcă e așa de frumoasă!

Radu Luceanu nu simțise în viața lui, ca în clipa aceea, o mai mare plăcere; amorul lui propriu de poet neștiut de nimeni era mai mult decât satisfăcut: avusese prima consacrare. Lăsă atunci vâslele, își plecă un genunchi, luă mâna Agepsinei și-o sărută cu lăcomia gestului complex de supunere, de satisfacție, de dragoste.

— Îți mulțumesc din tot sufletul!

— Eu nu fac poezii, însă știu să le cânt! De-atâtea ori am cântat în viața mea și am avut atâtea succese!... Mi-am pierdut însă aproape de tot vocea, de când am avut o boală care

fură glasul. Păcat!... Dar pentru tine tot am să cânt eu ceva... „shocking", ştii!... ca să ne mai înveselim puţin. Nu te superi?!

Şi notele groase, cu inflexiuni bărbăteşti, ieşeau izbite de bătăturile unui laringe sclerozat de boli şi de doctorii tari.

Ah! Qui donc baisera
Ma jolie cage,
Ma jolie cage?
Ah!... Qui donc osera
Baiser ma cage,
Si jolie et si sauvage?...

— Aşa-i că-i frumoasă?... Ce succes am avut, când cântam asta!... Se înnebuneau tipii...

— Unde cântai asta?... întrebă speriat şi decepţionat Radu Luceanu, peste entusiasmul căruia trecuse în grabă un burete rece.

— Unde?!... La societăţile de binefacere... când jucam în piese şi făceam pe midineta!... Înţelegi?... Ah! ce frumos era pe vremea aceea.

— Aşaa!... Şi un oftat prelung uşură sufletul lui Radu şi-l readuse la nivelul entusiasmului dela care căzuse brutal.

Când ajunseră cu barca sub o salcie pletoasă, Agepsina îl rugă să oprească puţin, ca să mai stea de vorbă. In jurul lor era tăcere; numai din spre restaurant se auzea tam-tamul răscolitor de nervi ce sublinia ritmul barbar al unei rumbe.

— Micule, admirabilă noapte!... Ce de stele pe cer! Vezi?!... Unele parcă ne fac cu ochiul, aşa clipesc de frumos!

Şi după o mică pauză.

— Dacă aş înşela vre-odată pe bărbatu-meu, apoi numai cu tine aş face-o...

Se apropie apoi ca o felină de biata pradă, ce n'aştepta, dealtfel, decât să fie sfâşiată şi apucându-l cu braţele de gât îl sărută pe gură, cu o pricepere atât de savantă, încât răscoli în bietul Radu cele mai voluptoase senzaţii ce încercase el vre-odată. Dragostea întreagă cu o astfel de fiinţă o întrevedea el în clipele acelea ca o fericire ce nu-i dat omului s'o poată suporta.

— Uf!... Lasă-mă urâtule, că mă omori!... Eşti aşa de dulce!... M'aş prăpădi să fac dragoste cu tine, mai ales dacă ţi-aş face şi puţină şcoală...

— M'aş supune ca cel mai umil elev.

— Te cred!... dar uiţi, că sunt măritată şi femeie cinstită, aşa încât, deocamdată, rămâi cu lecţia neînvăţată.

Radu era emoţionat şi se înfiora la gândul că avea norocul ca prima lui aventură galantă să se închege sub aşa de bune auspicii, cu o delicioasă femeie din societate, care decepţionată de vieaţa curioasă pe care fusese silită s'o ducă, îşi plecase ochii spre tinereţea lui singuratecă şi curată.

Simţea însă că fericirea unei nopţi, petrecută în tovărăşia celei fiinţe, nu s'ar fi putut căpăta, decât punând în joc o bună doză de îndrăsneală... Şi el care era atât de timid!... Totuşi făcu o suprasforţare, închise ochii şi zise:

— Dacă ai vrea şi m'ai simpatiza cât de puţin, ai petrece noaptea asta la mine... Nu te-ar vedea nimeni; am intrare absolut separată. Cât priveşte despre discreţie, mă jur...

— Eşti nebun!... In vieaţa mea n'am călcat pragul casei unui bărbat strein. Nu, micule drag! Oricât de simpatic mi-ai fi, asta n'o fac! Nu mai insista degeaba!... Şi-apoi, nu uita că

de-abia ne-am cunoscut... Intâi aș vrea să văd cât de puternice sunt sentimentele tale față de mine...

— Am să-ți dovedesc... Promite-mi atunci că ne vom mai vedea!...

— Știu și eu!...

— Te rog!... Măcar atâta!... Promite-mi!...

— Ei bine, fie! Dar cu o condiție, să fii cuminte, nu-i așa?

— Sigur!

Radu era încântat că avusese în fine primul succes: smulsese promisiunea unei noi întâlniri, acelei ființe misterioase, care începuse să-l intereseze atât de mult.

— Vezi, te rog, cât e ceasul?

— E douăsprezece fără zece.

— Destul de târziu! Trebue să mă duc acasă... Vrei să fii atât de drăguț și să mă conduci?

— Mă mai întrebi?!...

Doi oameni ieșeau unul lângă altul mulțumiți, fiecare în felul său, din Cișmigiul ce le înlesnise, ca o proxenetă oarecare, o tovărășie efemeră, însăilată cu firul tuturor surprizelor.

Pe drum, spre casă. Agepsina vorbea, vorbea într'una și stăruia asupra dezastrelor pe care le prilejuește pasiunea jocului de cărți. In cele din urmă, ca un fel de concluzie, spuse:

— Și să vezi tu, noi care am fost atât de bogați am ajuns acum piurea. De curând am fost siliți să ne mutăm într'o locuință modestă și să luăm masa la restaurant, sau să ni-o aducă acasă. E grozav când te gândești ce avere a risipit bărbatu-meu!... Nu-i vorbă, mâine putem avea iarăși sute de mii de lei, c'așa merge la noi... Mă doare în suflet numai când îmi aduc aminte de bijuteriile mele rare, de colierurile

mele scumpe, de toalete, de blănuri... Să 'nebunesc, nu altceva! Toate s'au făcut scrum de ţigare pe marginea meselor cu postavul verde de prin sălile de „baccara". Ştii!... Câte-odată mă gândesc că numai pentru asta şi-ar merita ticălosul de bărbatu-meu, să-l înşel!... Până acum n'am făcut-o, dar nu mai pot! M'am săturat!... Imi trebue iarăşi fericire, oricât de scurtă ar fi ea. Tu ai fi oare în stare, micule, să mă faci fericită o clipă?

— Eu?!... Te mai îndoeşti?... Sunt tânăr şi aproape n'am cunoscut femeea, încât ţi-aş da tot ce am mai bun. Şi tu m'ai face în schimb — cum mi-ai spus — cel mai mulţumit om din lume. Nu?...

— Să ştii!

Şi Agepsina îi şopti apoi cu voluptate la ureche:

— Cunosc, micule drag, toate perversităţile amorului rafinat şi cu tine aş face tot, tot... înţelegi tu? O noapte cu mine ar fi o noapte furată din rai...

— Atunci de ce nu vrei să fim împreună în noaptea aceasta? Măcar să te văd mai deaproape, să te cunosc mai bine. O oră...

— Iar ai început?... Crezi tu că e aşa de uşor ce-mi ceri? Dar dacă ar afla bărbatu-meu? Ar fi în stare să mă omoare, cât e el de gelos şi de violent!...

— Cum o să afle? Ai spus că nu se 'ntoarce decât la ziuă şi până atunci mai e atâta vreme.

— E adevărat, dar ştiu că n'ai să fii cuminte şi mă tem că n'o să pot rezista... E aşa de greu să te hotăreşti să-ţi înşeli bărbatul... crede-mă! Tu eşti atât de dulce!...

Şi pe neaşteptate îl sărută cu patimă pe ochi...

Mergeau acum fericiți în direcția Arsenalului Armatei. Străzile erau pustii la ora aceea.

După câteva clipe, Agepsina îl apucă brusc de braț, se piti după el și-l trase repede într'un gang ce era în apropiere. Lui Luceanu îi trecu un fior rece dealungul șirei spinării și un fel de gol luă locul inimii.

— Ce-i?... Ce s'a întâmplat?

— Ssst! N'ai văzut?... Tocmai venea înspre noi subcomisarul dela secție: o canalie, cum nu e alta pe lume! Mă persecută și mă sfănțuește, ca un câine. Lua-i-ar Dumnezeu luminile ochilor, că se bucură el la munca mea, peștele!..

— Dar cum de te cunoaște subcomisarul și te sfănțuește?.. întrebă îngrozit Radu.

Indignarea și frica o făcuseră pe Agepsina să-și piardă un moment firea, dar imediat se reculese și căută să repare greșala.

— Din cauza unei servitoare, pe care o ținem fără condicuță. Înțelegi?... Voia să ne amendeze cu o mulțime de parale și ca să scăpăm a trebuit să-l mituim și fiindcă tot mai avem servitoarea aceea — că-i tare de treabă — ne încearcă mereu cu procese de contravenție și cu sfănțuială. Și dacă mă mai vedea și cu tine ar fi fost în stare, dobitocul, să mă spună lui bărbatu-meu, sau să mă tapeze cine știe câtă vreme de franci, ca să-și ție pliscul... Hai să mergem, c'a trecut!

La colțul străzii un gardist, rigid, cu înfățișare posomorîtă, se căsnea să înghesuiască într'o foiță groasă niște tutun.

Agepsina scoase din poșetă câțiva lei și-i puse discret în mâna gardistului, care schiță un salut c'un deget. Lui Luceanu îi explică imediat gestul:

— Când plec câte-odată seara, îl rog să ai-

bă grijă de casă şi-i dau, din când în când, câte-un bacşiş. Ce să faci? Mai ai nevoie şi de-ăştia în pustietatea de-aici, mai ales că prin mahala umblă noaptea numai mardeiaşi.

După câţiva paşi, zise:

— In fine, micule, suntem acasă!

Şi ţinându-l strâns de braţ intrară pe o ulicioară îngustă, ce se strecura sfioasă pe lângă zidurile arsenalului, unde un soldat făcea de strajă în faţa unei gherete.

Agepsina se opri, scoase o cheie din poşetă şi deschise cu precauţie de spărgător de meserie, o uşă ce le stătea în cale.

— Şi-acum, noapte bună!.. Iţi mulţumesc că ai fost atât de drăguţ cu mine...

— A!... Nu aşa! Lasă-mă să intru cum mi-ai promis adineaori.

— Bine, dar cu condiţia să nu faci nimic, decât ceeace ţi-oi spune eu.

— Fac! Şi-anume, ce?

— Mai întâi să nu vorbeşti decât în şoaptă şi să nu te mire nimic. Nu pot să fac lumină, deci te vei strecura încet şi pe tăcute după mine şi nu mă vei iscodi despre nimic. Juri?

— Jur!...

Se aflau acum într'un coridor, în care se întrevedeau cu totul nelămurit dulapuri, cufere, uşi.

Agepsina îl luă de mână şi-i şopti foarte încet în scoica urechii:

— Ssst!.. De-acum numai în vârful picioarelor. Vezi să nu te loveşti de ceva. Şi nici un cuvânt, auzi? Haide!...

Pe Luceanu îl trecură fiori din cap până'n tălpi, iar pielea i se înăspri, parcă ar fi fost de găină jumulită. Agepsina deschise o a doua uşă şi intrară amândoi într'o odaie ce părea mai mare. Intunerecul însă se ţinea după ei

tot atât de nepătruns și de supărător. Luceanu, agățat de mâna femeii, se strecura cu precauție printre mobilele de care se lovea din când în când. Inima-i bătea nebunește în coșul pieptului, iar sângele sfârâia iritat dealungul gâtului și-i izbea tâmplele.

— Am ajuns și la pat! Uite aici un scaun. Desbracă-te și pune-ți hainele pe el. Să știi că patul cam scârție! Să nu fii violent, micule drag!... Am să te învăț un fel de dragoste, pe tăcute, de care nici n'ai auzit tu măcar. Haide, desbracă-te!

Totul era spus în șoapte, întrerupt și cu oarecare emoție în glas. Radu se simțea stânjenit și instinctul îi spunea nedeslușit că toate iluziile lui aveau să se irosească, întocmai cum se împrăștie stolul de vrăbii gureșe la realitatea unei împușcături. In fine, se desbrăcară. Patul le făcu o primire ostilă, hârâind din toate încheieturile, fiindcă se căsnea să-și adapteze coastele somierei mult încercate la trupurile ce căutau în lumea aceasta fericirea.

Radu, desbrăcat, lângă femeea goală de-alături începu să aibă mai mult curaj. Își spunea că întâmplările nu erau chiar așa de neînțelese și că toate precauțiile stranii la care fusese supus, erau de sigur luate numai ca să nu simtă servitoarea fără condicuță prezența unui om străin în casa unei femei cinstite. Și căuta să-și recapete apetitul voluptății dorite, uitând se'nțelege „puritatea sentimentelor" și „castitatea integrală, exemplificatoare", cari rămăseseră toate pe-o bancă în Cișmigiu, de vreme ce urmase cu prețul atâtor riscuri, ființa aceea ce părea posesoarea secretelor de dragoste perversă, ca cea mai inițiată dintre hetaire.

Jena dintre ei o rupse brutal Agepsina:

— Ia să văd micule!.. Ei, bravo!.. Stăm bine!

Radu uitase tot, iar contrarietăţile avute se spulberaseră ca prin farmec. Excitat, întinse cu lăcomie mâinile, ca să cuprindă Dulcineea, care stătea gata să-i astâmpere poftele.

Îşi închipuia că un trup pietros şi plin de nervi se va sbate înfiorat în strânsoarea lui de criţă, iar armonia spasmului comun îi va învăli în plasma unei fericiri supreme. Dar mâinile i se înfipseră în puful unor cărnuri obosite şi pieptul se sprijini pe pernele moi şi desumflate ale sânilor ce acopereau un grilaj de coaste ambiţioase.

Nebunia entusiasmului viril supraexcitat se slei în indiferenţa unei satisfaceri fade, asemenea celor ce termină rapid o dragoste mercenară de lupanar.

Decepţia şi scârba îşi disputau acum stăpânirea asupra fiinţei lui Radu Luceanu ce-şi bătuse joc de „concepţiile lui sfinte", pentru ca să se împreune, după cum bănuia acum, cu o ruină de femee ce-şi luase ca tăinuitori întunerecul şi misterul. Avea oroare şi de el şi de rosturile vieţii ce puteau fi uneori atât de triviale.

In timpul acela Radu auzi, spre spaima lui, în aceeaşi odaie şi nu departe de el un fel de gâlgâit de oftări reţinute, ale unei fiinţe ce continua, în anumit fel şi solitar, dragostea lor sfârşită atât de searbăd.

— Cine-i aici în odaie cu noi?... întrebă înspăimântat Luceanu.

— Sssst!.. Nu-i nimic, micule! nu te speria; e un secret al meu. Nu uita că pentru el mi-ai jurat şi am făcut atâta mister. Uite, vezi?... a trebuit să-ţi ascund ceva, fiindcă odată mi s'a

întâmplat un lucru ce putea deveni grozav şi nu mai voiam să se mai repete.

— Dar cine e aici, răspunde-mi!

— Vorbeşte'n şoapte, te rog şi aşteaptă, că-ţi spun!... Să vezi!... Trebue să-ţi mărturisesc tot! Eu am o fetiţă pe care sunt silită s'o ţin în odaie cu mine din cauza mizeriei în care ne-a adus nemernicul ei de tată ce ne-a tocat toată averea la cărţi. Înţelegi?... Invaţă la liceu mititica şi ştii!... ca suflet de mamă mi s'ar rupe inima să ştie c'am venit în casă c'un străin. Ea crede acum că sunt cu tat'său...

— Păi, cum cu tat'său?!...

— Sigur! De unde vrei să ştie ea, mititica? Noi am intrat doar pe'ntunerec. Acum probabil că visează şi-o fi cu faţa'n sus, dar nu mă îndur s'o deştept. Odată, nu de mult, am întâlnit un tânăr frumos, care părea tare cumsecade, aşa ca tine şi cu care, îţi spun drept, aş fi înşelat de-atunci pe bărbatu-meu, dar a fost un ticălos. Şi el mi-a promis şi mi-a jurat că nu va'ntreba nimic şi că n'are să facă decât ceeace i-oi spune eu, dar când a ajuns în odaie, n'a mai vrut să meargă pe întunerec mai departe, a făcut scandal, a ameninţat, a aprins lampa şi a văzut fata, care e foarte frumoasă şi s'a repezit bestia s'o necinstească în faţa mea. Mă'ngrozesc şi acum când mi-aduc aminte! Când a priceput mititica ce vrea individul ăla, s'a speriat grozav şi ca să scape de el l-a muşcat, de l-a zăpăcit şi a început să ţipe cu disperare şi să ceară ajutor, că pe mine mă doborîse canalia c'un picior în pântece. Atunci întâmplător a auzit un vecin, care-a venit săracul şi ne-a scăpat de câinele ăla turbat. Înţelegi tu acum de ce nu ţi-am spus nimic? E aşa de frumoasă comoara de ea, că eu ca mamă n'aş fi putut avea tăria

să te văd și pe tine, Doamne ferește!... că vrei să mi-o violezi cu sila.

Radu, scârbit peste măsură, se scoborî din pat și spuse scurt:

— Eu mă duc!

— De ce, micule?... Stai să te învăț ceva dulce...

Un râs stăpânit și înfundat se auzi în dreptul ființei misterioase din odaie.

— Lasă-mă! Nu știu cine e în odaie cu noi și nu mai stau nici o clipă. Fă lumină, ori fac scandal și eu.

— Păcat!... O să regreți grozav de ce-o să vezi... Omul e bine să-și trăiască viața cu închipuirile, c'altfel vine desamăgirea. Tot are să fie ce-o să fie, barem să profităm și tu și eu, de o bucățică de dragoste...

— Nu vreau să știu nimic... Fă lumină!

Femeea își puse ceva pe ea, se duse la comutator și făcu lumină!

Radu rămase aiurit. In fața lui ființa ce se lăudase că e acumulator de cunoștințe savante în ale dragostei rafinate, nu era decât o mercenară răvășită de ani, de boli și de privațiuni. Se gândea cu scârbă că el „cumintele", „castul", se culcase, ca orice golan abject, cu iazma aceea ce rânjea batjocoritoare.. Ce înjosire!...

Când se uită în direcția de unde venise sgomotul gâfâielilor ce-l înfricoșaseră, văzu un pat în care stătea o ființă c'un cap blond, cu fața albă ca de cretă, pătată de cearcăne vinete, adânc săpate sub ochi încețați și de buze încondeiate cu cârmâz. Bucle ondulate de păr oxigenat se răspândeau răvășite pe perină.

Luceanu încercă un sentiment neînțeles de pudoare și de milă în fața făpturii aceleia

enigmatice, care avea nenorocul — credea el — să aibă o mamă atât de infamă.

Începu să se îmbrace atunci la repezeală, ca să scape cât mai repede de înjosirea în care se vârâse singur, ca un animal.

Agepsina îi zise, batjocoritoare:

— Îţi place?... Uită-te bine la ea!.. Eu mă duc alături să mă spăl. Vezi să nu te legi cumva şi tu de fată, că te va costa scump afacerea!.. Eu nu pot îngădui blestemăţii. Înţelegi? Suflet de mamă, de!..

Şi ieşi, râzând cu poftă.

Blonda, puţin după aceea şi înainte de-a avea timp Luceanu să-şi pună haina pe el, se sculă din pat, se repezi agresivă şi înjurându-l birjăreşte, începu să-i dea la pumni mici şi îndesaţi şi să-l împingă înspre patul ei. In acelaş timp ţipă şi ceru ajutor, ca o desperată. Atunci apăru pe uşă un jăvlan, care se şi înfipse în Radu şi începu să-i tragă palme peste cap de-l zăpăci complect şi-i dădu şi sângele pe nas. Jăvlanul îl svârli apoi pe uşă afară, în stradă, unde-i aruncă pălăria şi haina, pe care în timpul luptei „fetiţa de liceu" avusese grijă s'o scotocească prin toate buzunarele.

Şi, deşi uşa se închisese după el, înjurăturile tot mai curgeau, iar refrenul plesnea aerul:

— Să-mi silueşti tu fata, câine spurcat! La ocnă ai să putrezeşti, satrapule!

Ieşirea precipitată şi sgomotoasă a lui Radu deşteptă din somnolenţa în care se afla, sentinela ce străjuia în ghereta lipită de zidul arsenalului. Speriat, soldatul întinse puşca şi strigă:

— Cine-i?... Cine-i?... Stai!

Luceanu îngheţă de frică până'n măduva

oaselor şi de-abia putu descleşta fălcile, ca să spună, ca'n vis:

— Domnule soldat, nu trage, că n'am făcut nimic!

Straja venindu-şi în fire şi auzind şi înjurăturile de-alături, râse cu poftă şi zise:

— Urît te mai boţi, măi camarade!...

Luceanu îşi luă umilit haina şi pălăria de pe jos şi plecă împleticindu-se, ca un bolnav greu de friguri. Il dureau oasele izbite, îi vâjâia capul ca o moară neferecată, iar dintr'o nare sângele picura domol şi călduţ, făcând găurele în praful afânat al drumului.

Mai departe, când se desmetici şi vru să vadă cât era ceasul, constată cu groază, că şi el dispăruse, odată cu biletele sinilii, ce-şi găsiseră temporar alţi stăpâni mai pricepuţi.

— Ce voi face mâine la bancă, Doamne, Dumnezeule?!.. Şi mamei, ce-i voi spune despre ceas?...

Il podidiră lacrimi de ruşine şi de indignare, iar gânduri răsleţe de sinucidere treceau prin faţa minţii lui anemiate, ca norii alungaţi de vânt, ce se strecurau prin faţa lunei, decorativ înfiptă în catifeaua nopţei, ca o medalie de expoziţie.

DISCUȚIE INTERESANTĂ

Căldură înăbușitoare; puțin după miezul zilei.

In odaia cu geamurile deschise și cu transparentele lăsate, o atmosferă de baie turcească mă enerva grozav. Tâmplele îmi băteau des și apăsat, în ritmul în care inima se rostogolea neliniștită în coșul pieptului. Nimic nu mă scotea din amorțeala plictisitoare ce mi se lăsase ca o funingine peste mintea îngreuiată de zăpușala caniculară.

Urmăream doar — fiindcă lucrul nu cerea înțelegere — jocul curios al unor muște ce pluteau pe loc cu un zbârnâit enervant, zăpăcite cum erau de o rază de lumină ce săgeta lampa din plafon. Vroiam să ațipesc și nu puteam; era din cale afară de cald!...

Of!.. ce bine m'aș fi simțit undeva la munte, la răcoare. Dorința aceasta palid exprimată mă și transpunea cu închipuirea pe vârful Jungfraului și parcă mă revedeam dându-mă cu săniuța în jurul Observatorului, pe zăpada ușor înmuiată de soarele cald al verii în toi. Muștele, cu zbârnâitul lor monoton, îmi aduceau aminte de corbii, care se roteau în fața vitrinei ce despărțea sala restaurantului hotelului de prăpastia enormă de unde-și lua

ființă gheţarul. Şi lucru foarte curios, dela o vreme ţipătul repetat al corbilor parcă devenise oarecum aevea, dar în toropeala în care mă aflam îl percepeam schimbat, cu inflexiuni ciudate de melopee, când timidă, când stăruitoare, dar întinsă, deslânată, neisprăvită. Mai târziu totul îmi păru un fel de cântec oriental, sâcâitor de nervi, ca acela cântat dealungul zilelor de nuntă în vre-o mahala dosnică de-a Oranului.

Aţipisem?... Poate!... In orice caz pentru puţin timp, fiindcă plictiseala acelor senzaţii auditive, care se repetau ca o sentinţă de moarte, cu pretenţia de a-şi ajunge ea singură scopul, mă deşteptă deabinele. Imi dădui atunci seamă că sgomotul venea din curticica locuinţei unde mă aflam.

Mă sculai cu regret de pe sofaua pe care lenevisem, mă dusei la unul din geamuri şi dădui transparentul la o parte, curios să văd, ce se petrece afară.

Intr'un chioşc, înconjurat mai mult de sforicele arse de soare decât de zorele, stăteau la o masă un tâmplar, ce fusese tocmit, de câteva zile, ca să lucreze la imobil şi un student, ce cred că locuia într'o odăiţă dela mansardă. Domnii discutau!...

Neavând ce face, trăsei cu urechea la conversaţia lor.

Studentul avea o voce stridentă, enervantă, care-mi adusese aminte de ţipetele corbilor de pe Jungfrau. Din când în când îşi sublinia părerile cu o mişcare de sabie, ce o făcea cu tăiuşul mânii drepte.

— Şi cum îţi spun, domnule Tache, lumea pe care o vedem noi şi o pipăim e numai o închipuire a minţii noastre.

— Așa-i, domnule Nicu, ai dreptate!... Că toate-s nimic pă lumea asta!..

— Cum zic, câte le vedem, nu sunt ceva aevea, ci numai o idee... Înțelegi?

— Ia așa, care va să zică, o idee, cum ai și dumneata, cum am și eu, că doar oameni suntem, cu toate că noi sindicaliștii — să nu te superi dumneata — da' avem, să chiamă, idei mai bune!

Vocea baritonală a muncitorului avea ininflexiuni catifelate cu vibrații de coarde de violoncel, mângâiate de arcușul unui sentimental. Nu știu de ce, dar mă gândeam în momentul acela la Briand și la farmecul ce răspândea, când vorbea pe la întruniri.

— Se'nțelege!.. Numai că priceperea în sine a lucrurilor, care ne'nconjoară, dragă domnule Tache, nu e ceva de simplă sensație, fiindcă atunci totul ar fi un tumult al simțurilor...

— Adicătelea, un fel de gâdileală!..

— ...cum ar zice Platon...

— Platon, hai?... Că-mi aduseși aminte!... Să fie al dracului! De juvăț să aibă parte, câtă pagubă ne-a făcut..

— De ce, pagubă? Glumești, se vede! Ca un precursor ce-a fost...

— Javra aia?... S'o crezi dumneata!... Ha! Ha! Lasă-l, domnule Nicu, să putrezească acolo unde-o fi!... Hâ... Hâ!... Ce se potrivește!

— In fine, văd eu că nu-l simpatizezi, deaceea să-l lăsăm în pace, cu toate că, oricum, trebue să recunoști că ești destul de aspru cu el... Și-acum, te rog să nu mă mai întrerupi, decât în contradictoriu, ca să-mi pot urma firul conducător al clarificării..

— Iacă, să fie și cum zici dumneata!..

— Atunci, dragă domnule Tache, ascultă-mă şi fixează bine!.. Lucrul în sine se poate cunoaşte numai cu ajutorul raţiunii pure, independent de orice experienţă şi în afară de percepţia simţurilor, deci numai prin spirit...

— Aha!... Cu masa!..

— Cum, cu masa?... A! Da! Înţeleg... Vrei să spui, cu masa complexului de idei. Ai dreptate, aşa este! Deci, cunoaşterea absolută este un ce „a priori", fără concursul experienţei.

— Fără-fără!.. Mie-mi spui?!...

— Nu-i aşa?... Şi-atunci vine, se'nţelege, acea divină critică a raţiunii pure, ca o urmare firească. Ce zici?

— Absolut!.. Cum te văz şi cum mă vezi!...

— Exact! Şi-acum, să trecem la discuţia imperativului categoric, acel ordin necondiţional al conştiinţii noastre... Înţelegi?

— Ei, ba bine că nu!.. Că n'oi fi doar dela Chiajna!

Tâmplarul îşi şterse, cu mâneca murdară a cămăşii, sudoarea de pe faţa lui grăsoasă. apoi scoase tabachera, se uită în ea, fluieră semnificativ şi o repezi cu necaz într'unul din buzunarele pantalonului.

— Atunci, dragă domnule Tache, raţionăm aşa...

— Domnule Nicu, stăi niţel!... Mie mi-i o sete în draci! Ce facem cu berea aia? S'aduc, ca ieri, dela „chioru", două sticle, de-alea turbatele, dela ghiaţă?

— Adu!

— Da'... biştari?

— Poftim!

— Domnule Nicu, mai dă ceva şi pentru ţigări, că fără tutun nu merge la criir câte le spui dumneata, că-i grele şi se încâlcesc!

Tâmplarul plecă. Studentul, care stătuse

până atunci cu spatele spre mine, se'ntoarse în profil și văzui că purta, modest, o figură de profet cu țăcălie. Era foarte preocupat! La un moment dat își împreună chiar mâinile, ca pentru rugăciune și își ridică ochii spre tavanul plin de pânze de paianjeni al chioșcului; cred că în momentul acela invoca zeii să-i dea putere să facă din domnul Tache un adept al dialecticei transcedentale a lui Kant.

După întoarcerea tâmplarului, conversațiunea continuă, întreruptă doar de sorbitul berei și de câte-un: „hai noroc să dea Dumnezeu!"

— Toate-s, așa dar, numai aparențe, dragă domnule Tache, înșelătorii...

— Ca berea din sticlele astea, domnule Nicu!.. Acu' fuse.. acu' nu-i!...

— Iar, în ceeace privește morala, Kant spunea cu drept cuvânt, că ea nu e doctrina, care ne învață să găsim fericirea, ci aceea, care ne învață să fim demni.

— Ei, brava!.. Asta-mi plăcu, domnule Nicu! Ia să-ți spui și eu acu' una cu morala, să te gâdele la lingurică, nu altceva... Ascultă!... Căscam gura la 10 Mai, la defilare și vedeam ostașii cu fireturi și cu fel de fel de petece colorate pă ei, care mă gândeam ca prostu, că ăia trebue că trăesc cu croitorese, dă le pune petece din alea ce rămân din fustele muierilor. Știi! domnule Nicu, eu sunt contra armatei, că's sindicalist, da'... drept să-ți spui, contra, contra... paiețe, paiețe, cheltuială mare degeaba, da' eu dă la 10 Mai îs nelipsit! Injur, da'mi place! Tot omu c'o slăbiciune, care va să zică. Și cum îți spuneam, domnule Nicu, numa' iacă vine niște „colivari" să ne împingă îndărăt, ca să facem loc mai larg. Pă unu, care nu să dădea înapoi cu una cu două, îl mân-

gâie un „stiglete", c'un pumn în coastă, dă icni!

— I'ascultă, domnule sergent, să nu-mi faci mie morală cu pumnul c'o pățești! Eu atâta îți spui.

— Ține-ți cloanța, bă, că te trimet cu linuzina la morgă!.. Mișcă, n'auzi?...

— Domnule sergent, eu încă odată-ți spui, că dacă-mi mai faci morală cu pumnii, să fie al dracului, cine știu eu și să-l văz scutit dă global pă vecie, dă nu te las singur aici și nu mă duc acasă să mă culc!

— Au râsără toți dă s'a rupt și-a râs și stigletu. Care va să zică, ăla nu prea fusese el fericit, să chiamă, când îi făcuse gardistu morală cu pumnii, da' mi-a plăcut că n'a slăbit-o din demnitatea lui dă om, domnule Nicu! Taman cum o ziseși dumneata adineaurea!

Studentul clătină amărît din cap, se scărpină, cu sau fără motiv, după ceafă și continuă pe-un ton foarte scăzut, în care se întrevedea o profundă decepție:

— Este și aceasta un fel de exemplificare, dragă domnule Tache!... Ceeace e păcat la dumneata e faptul, că nu te poți ridica din ambianța în care trăiești... In orice caz, capitalul....

— Jos cu capitalul! Otrava asta ne omoară pă noi, proletarii! Să nu-mi vorbești mie dă capital, domnule Nicu, dacă vrei să rămânem preteni și să mai bem berea, pă care-o s'o cumperi mâine. Eu sunt sindicalist și... știi! văz roșu'naintea ochilor!..

— Te superi degeaba, omule, fiindcă nu vorbesc de capitalul material, ci vroiam să-ți spun că acele cunoștințe, care formează patrimoniul rațiunii pure, sunt transcendentale.

pe când cele ale rațiunii practice sunt condiționate de imperativul categoric...

— Ei, așa mai vii de-acasă, domnule Nicu! Știi! Altfel eu-s băiat bun, da' când văz că mă calcă unul pă convingere, îmi sare mușțarul! Și, fiindcă să vede că te-a cam turtit berea, domnule Nicu, hai, fugi și te culcă, să te limpezești!... Mâine mai vorbim noi de-astea, numa' c'o să beau eu toată berea, că bag seama ești cam slab dă criiri, crede-mă!... și faci, Doamne ferește, f'o mîlengită!

PETRECERE

Era iarnă şi se înoptase de vreme.

Intr'o odăiţă, ce se'nghesuia şiret între alte două, ca să-şi încălzească pereţii dela ele, stătea la masă şi citea studentul în medicină Gogu Stoenescu. Ca să nu aţipească, se distra trecându-şi din când în când mâna prin părul unsuros, pe care-l înşfăca şi-l trăgea, până îi rămâneau fire între degetele strânse'n pumn. Işi resfira apoi degetele peste gura caldă a lămpii şi privea, cu ochii înroşiţi şi încondeiaţi de sprincene încruntate, cum perii liberaţi se ridicau în sus, se sgârceau şi se făceau scrum. Atmosfera discretă de până atunci îşi trăda existenţa printr'un miros de friptură, ce-i sâcâia stomacul şi-l silea să macine o dumicătură imaginară.

Era înspre Crăciun şi Gogu, din lipsă de parale, nu mâncase de câteva zile, decât pe la lăptării obscure, câte-un lapte cu orez la castronaş (mâncare funebră, stigmatizată cu cruce de scorţişoară pisată).

Amintiri de ordin gastronomic îi flagelau răbdarea şi fiindcă nu aspira la glorie ascetică, se hotărî să plece în oraş să-şi încerce norocul, fiind convins că soarta îi va svârli în cale posibilitatea de a-şi înşela foamea.

Își puse deci cu grijă pardesiul vechi, ce-i stătea în spinare, într'un cui, și-și luă paltonul, cumpărat cândva cu mari sacrificii, dela magazinul de haine gata: „La cavalerul de Italia". Îi zicea „palton", fiindcă se supunea unei atari denumiri, scrisă pe-un cartonaș, care pe vremea când era în raft la negustor atârna de-un nasture, ca o decorație cuvenită aceluia ce-avea să-i împrumute formele și căldura. In realitate era o haină cu dimensiuni meschine, pentru pretenția ce-o avea, făcută dintr'un fel de stofă cenușie, păroasă, ce se tundea zilnic pe la mâneci și pe la buzunare, ca să-și arate cât mai repede plasa din care era urzită.

In timp ce-și aranja lucrurile pe masă și se îmbrăca, se gândea:

— Ce triste celule mai alcătuiesc în prezent cooperativa ființei mele!.. Cu un asemenea agregat de inaniție s'ar putea alcătui cel puțin moaștele primului sfânt român... Și ce mândru aș fi, când credincioșii m'ar venera și mi-ar zice, spre exemplu, „sfântul Gogu Talianu", dându-mi astfel atributul pătimirii prin palton prost, care nu vrea să mă apere de frig!... Nu-i vorba, aș renunța bucuros la canonizare pentru niște cârnați de porc!...

Stoenescu, fără să vrea, își linse buzele de-o grăsime savuroasă, din nenorocire însă fictivă.

— Dacă ar ști Freud că poftesc acum la niște cartaboși, m'ar disprețui ca pe un erotic invertit și... poate ar avea dreptate, fiindcă dacă sexualitatea din mine n'ar fi comprimată (și Doamne!... cât e ea de comprimată!) m'aș gândi, decent, la o farfurie de carne cu varză. Nu cred că psihanaliza ar atribui și acestei nevinovate dorințe burgheze vre-o inclinație spre sadism, pentru motivul că varza se toacă și se

pune la un loc cu carnea în oală, cum unii bandiţi toacă amante ori bogătaşe imprudente, ca apoi să le expedieze în cufere la adrese fictive!

Studentul stinse lampa, zâmbi trist şi-şi zise:

— Foamea trebue să fie efectul secreţiei interne a unei glande nesatisfăcute. Odată hormonul ei răspândit în organism excită, se vede, creerul până ce aiurează, cum fac eu acuma!...

In fine, Gogu ieşi în stradă, unde-l aştepta un frig umed.

Oamenii, călcând zăpada, ce se tăvălea neruşinată în stradă cu noroiul întărit, se strecurau grăbiţi şi fantomatic, prelungindu-şi absurd siluetele prin umbre verticale ce se pierdeau în pâcla nesuferită şi rece.

După el se ţinea un oltean, ca şi corbul după prada iminentă şi sublinia melancolia cu strigătul lui cobitor...

— Gaz, Gaaaz!

Studentul tuşi sec şi-şi zise, potrivind în gând „tonul ariei", cu aceea a găzarului:

— Oftică. oftică㠄!.. Mijloc muced de celebritate... Spinoza a murit în braţele doctorului Meyer la patruzeci şi patru de ani, scuipându-şi plămânul şi dând omenirii un sipet cu doctrină nouă filosofică. Alţii mor la 80 de ani, cu osânză la ceafă, cu bani în sipet şi având la căpătâi vre-un doctor celebru, care în momentul acela suprem se gândeşte că dacă ar fi fost medic şi pe vremea când pacientul era embrion, l-ar fi avortat şi l-ar fi făcut înger...

Stoenescu mergea cu paşi nesiguri, călăuzit de foame, de frig, de plictiseală.

La un colţ de stradă luă în piept un drăcuşor de fată nostimă, rumenă, obraznică şi fă-

ră să vrea întinse mâinile s'o sprijine, ca să nu cadă, însă fata se strecură, ca o sfârlugă şi strâmbându-se la el strengăreşte, îi zise:

— Ai vrea!

Un moment studentului îi veniră în minte caloriferele dela „Fundaţie", care încălzesc, dar pe care nu le putea duce la el în odăiţă. Prin asociaţie de idei, se gândi:

— Ce-ar fi oare, dacă una ca asta ar veni la mine acasă?

Şi tot singur îşi răspunse:

— Săraca!.. Ar sta foarte nedumerită, neştiind ce să facă mai întâi cu cele 37 de grade ale ei: să încălzească atmosfera odăii sau să stimuleze într'un trup hrănit cu prea puţine vitamine, un pic de dragoste?!...

Oftă adânc şi oftatul acela era supapa prin care se strecura toată chinuiala unei vieţi bătute bine în ţintele tuturor privaţiunilor.

Când ajunse în strada Regală, se întâlni cu doi colegi de facultate, îmbrăcaţi elegant în paltoane cu blănuri scumpe la gât, rumeni la faţă şi bine dispuşi. Erau dintre acei ce nu semănau de loc cu Gogu Stoenescu, nici ca haină şi nici ca intelectualitate.

— Uite şi pe Sfrijilă Fârlifus!

— Ce faci mă tipule, unde te duci?

— La cantină, să mănânc ceva...

— Zăău! şi eu care credeam că ţi-ai luat cartele la Capşa, de vreme ce nu te-am prea văzut mestecând, zilele astea.

— Am avut o indigestie.

— Vezi?!... dacă te'ndopi lacom cu răbdări, trufe şi stridii!... Alea-s grele pentru stomacuri delicate şi goale!

— Unde pui că mai produc şi lingoare, nu-i aşa?.. zise Gogu. Dar voi, unde vă duceţi?

— Noi?.. Ia, ca să scăpăm de indigestie, ne ducem niţel la ...ţucsi-ţucsi!

Şi colegul făcu semnul internaţional al celor ce ştiu să plaseze bine gâtul sticlei la gură.

— Norocul vostru!... zise resemnat şi cu glas stins Stoenescu.

— In definitiv.. te-am putea lua şi pe tine. Plătesc eu, mă, că... iar mi-e bine! Şi te dispensez, se 'nţelege, să-mi săruţi mâna!

Gogu primi, doar clipind, pălmuirea amorului propriu, dar nu reacţionă, înghesuit cum era între foame şi sărăcie. Şi-apoi.. stomacul secreta sucuri gastrice, nu orgolii.

— Păi, dacă mă inviţi, natural că...

— Te trezeşti, că primeşti!... Auzi al dracului?!... Are aerul că-mi face o favoare!... In fine, te iert de data asta, c'aşa sunt eu, băiat bun!... *Avanti, Carolina!*

După câţiva paşi toţi trei intrară la „Magazinul de beuturi spirtoase al fraţilor Marinescu", fiindcă el le ieşise cel dintâi în cale.

— Bună seara!...

— Vă salut!... Bună seara!.. Poftiţi, vă rog! Cu ce vă putem servi?

— Să ne dai, amice... să ne dai o sticlă de braghină, trei pahare şi ceva mezelic, zise cu tupeu unul dintre camarazii lui Gogu şi-anume acel cu... „iar mi-e bine!"

— Cu plăcere şi imediat, cum să nu!... Dar numa' să scuzaţi, că noi nu s'tem aranjaţi pentru local de consumaţie, ci numai ca „magazin de desfacerea produselor Marinescu".

— *Quelle misère!...* O nimerirăm şi noi, vorba ăluia, *comme Jérémie avec le timon dans la palissade!...* Haideţi fraţilor, la Mircea!

— A!.. Pardon! Vă rog... un moment, că pentru dumneavoastră se aranjează toate la

instantaneu... Poftiți colea după rafturi, unde este o măsuță; aduc și niște pahare, dar însă să scuzați, că e cam diferite între ele!...

— Nu face nimic, ne-adaptăm... *Struggle for life*, zise Gogu.

— Poftim?..

— Nimic!.. Te-am întrebat adică, dacă dumneata ești darvinist ori monist?

— Nu, domnule, păcatele mele!... sunt ortodox, get-beget. Pe semne, că dumneavoastră s'teți... avertiști ori pocăiți, de mă luați așa, în propagandă..

— Din contra, suntem creștini, cu certificate anatomice în regulă, glumi unul dintre colegi.

— Atunci, este bine!... De sigur, că s'teți domni studenți!... numa' dumnealor e-așa veseli și cu spirite.. Poftiți acuma și braghina; șampanie, nu glumă!..

— Da'.. ceva de gustat nu-i pe aici?... întrebă Gogu cu sfială și uitându-se cu grijă în toate părțile?

— Noi nu ținem așa cevașilea, pentru căci nu s'tem bodegă, dar însă, dacă poftiți trimet alături la cofetărie și-aduce băiatu niște pișcoturi de șampanie, care nu se poate mai potrivite cu braghina, așa.. la un aperitiv subțire.

— Ei, bravo!... ca la nuntă!... Tot vrem noi să-l însurăm pe domnul, cât îl mai ține paltonul și n'ajunge năvod de prins babe...

Stoenescu își adună în grabă de prin ascunzișuri puținul sânge disponibil și și-l puse, ca un protest, în umerii obrajilor:

— Te rog nu-ți bate joc de sărăcia mea, fiindcă eu o port din capriciu și din altruism, numai ca să aibă ocazie unul ca tine să facă și el spirite.

Ca să preîntâmpine vre-o răfuială supărătoare, colegul celălalt interveni prompt:

— Avea dreptate Stoenescu adineauri! Mai bine mergem în altă parte, unde putem lua și ceva gustări...

— Lăsați, vă rog, că aranjez eu toate cum îi mai bine!...

Și vânzătorul se adresă — e drept, ceva cam răstit — unui băiețaș, ce freca podelele cu rumegătură de lemn, umedă:

— Costică, fugi alături și cere d-rei Mitzi niște pișcoturi și plăcintă cu mere pentru trei persoane. Ai venit, boule?

In fine, după ce băură sticla cu braghină și consumară pișcoturile, cei trei colegi ieșiră în stradă cu alte fețe și bine înțeles și cu altă dispoziție.

Gogu Stoenescu însă, neobișnuit cu băutura (în viața lui nu băuse atâta vin tare) și nici cu gustul leșinos al pișcoturilor dulci, înfulecate pe nemâncate, simțea un fel de ameteală și o greutate la stomac, iar aburi plimbăcioși i se strecurau pe dinaintea ochilor. Foamea însă nu-l slăbea, ci din potrivă.

— Mă fraților, eu aș mânca ceva, îndrăsni să spună, mirându-se el însuși de-atâta curaj.

— Și eu!... aperitivul deci și-a făcut efectul: *quod erat demonstrandum*... Acum haideți la „Carul cu bere". Plătesc eu, brânzoilor, se'nțelege, că... iar mi-e bine!...

— Mă, să mâncăm niște salată de „boeuf", turbată, și niște cvarghel frecat cu unt, spumă de bere și boia de ardei, să se ducă vestea!... Ce zici?

— Se-admite!...

Gogu auzea pentru prima oară denumirile acelea, ce i se păreau foarte savuroase și care-i stârneau salivație. Puterea lui de imaginație

gastronomică însă nu trecea de niște crenvurști cu hrean și de o bucată de pâine de secară, care să-i curme greața.

Ajunseră în fine și la „Carul cu bere".

In fumul des de țigare, așezat în straturi ce undoiau la curentul făcut de deschiderea ușei, se încurca mirosul acru al berei cu cel infect al brânzeturilor fermentate. In sală era gălăgie, voie bună, încrucișare de comenzi și sgomot de pahare ciocnite.

Prietenii se așezară la o masă.

— Băiete!..

— Imediat!... Vă rog, puțină răbdare!..

Și chelnerul, cu brațele pline de farfurii și cu mâinile transformate în turțuri de pahare, trecu mai departe.

— Ei!... Domnu!...

— Vine, vineee!...

Dispăru!.. In fine, unul se opri și cu un șervet de culoarea cămășii, pe care infanta Isabelle o purtase în tot timpul asediului Ostende-i, întinse și uniformiză slinul de pe masa de stejar, ce le stătea dinainte.

— Cu ce vă putem servi?...

— Dă-ne, domnule, trei halbe, trei salate de „boeuf", trei bucăți de cvarghel cu unt și trei stilouri, ca să facem socoteala.

Chelnerul zâmbi forțat, ca să nu se supere mușteriul că nu i-a apreciat gluma.

Cum plecă el, se și înființă unul cu un coș cu alune prăjite.

— La soț ori făr'de... boerule?...

— Ce, ne iei de fraieri, mă?... Dă-ne două pachetele și cară-te.

— Nu vreți niște fotografii picante?

— Ce, măăă?!... Nouă ne trebue dame, nu gâdileală!... Eclipsează-te, că te ard!...

Stoenescu se împăcase oarecum cu soarta

şi începu să vadă acum altfel lucrurile, aşa încât avea o adevărată admiraţie pentru colegii lui, care erau bogaţi, îndrăsneţi, glumeau fără jenă şi ştiau în fine să petreacă sdravăn.

După puţină aşteptare, chelnerul le aduse mâncările şi berea.

Gogu, care pentru prima oară în vieaţa lui se dădea la o „salade de boeuf", avea impresia, nemărturisită, că i se pusese dinainte ceva desgustător. Deaceea întrebuinţa multă delicateţă în tentativele ce făcea de a o consuma şi deşi căuta să se sugestioneze că e o mâncare „distinsă", cerul gurei, rebel, dădea semne că era rău impresionat, ca de o combinaţie culinară absurdă: lumânare de seu, fiartă în untură de peşte. Două măsline şi câteva feliuţe de castravete acru, rătăcite prin mâncare, încercau zadarnic să-l distragă dela desgust. Ca o nenorocire în plus se mai adăuga şi mirosul oribil al cvarghelului, pe care unul din colegi îl prepara după un ritual complicat, cu ştiinţa căruia se lăuda într'una. In fine, obligaţia de a-şi bea halba punea capăt la toate.

Of!... Amară, greţoasă şi nesuferită mai era!...

Ceilalţi doi prieteni erau la al treilea pahar şi-şi băteau joc de el, dar sensibilitatea lui se tocise pe la colţuri aşa încât nu-l mai impresionau sarcasmele deplasate ale colegilor. Câteva ţigări îl ameţiră de tot; nu-i mai rămăsese vie decât preocuparea impericasă de-a linişti pretenţiile insistente ale stomacului de a se întoarce pe dos, ca un deget de mănuşă.

Stoenescu se gândea că soarta ar fi fost cu mult mai gentilă cu el, dacă i-ar fi furnizat

numai un castronaş cu lapte cu orez, un căimăcel şi două ouă la pahar. Luxul cinei aceleia „distinse" (cuvântul îl persecuta ca şi greaţa) îi dădea sudori reci dealungul şirei spinării şi-l înverzise la faţă.

După un răstimp, cei trei colegi ieşiră 'n stradă. Frigul de-afară, ce se alunga cu un vânt abraş stârnit aşa deodată, îi întâmpină drept în piept, de trebuiră să se împotrivească, întorcându-i spatele.

Gogu simţea că aerul rece îi făcea bine şi că putea lupta mai cu spor cu ameţeala şi cu greaţa.

Câtva timp merseră tăcuţi. Prin calea Victoriei unul din ei zise:

— Mă, eu aş bea un şfarţ, mai amar.

— Cu un pic de coniac... Admis!...

— Cafea aş bea şi eu, zise grăbit Gogu, care se gândea că tocmai medicamentul acela i-ar fi trebuit pentru desmeticire.

— Ştiţi ce, mă fraţilor?.. O propunere!... Hai să mergem la „Mielul blând", că acolo e şi varieteu. Continuăm, care va să zică, cele începute şi după aia o facem lată... Plătesc eu, că... iar mi-e bine!...

Localul amintit, retras puţin dela stradă, avea în faţă o curticică. Vara se puneau acolo mese, deasupra cărora se întindea o pânză, ca să fie apărate de soare sau de ploaie.

Lângă uşă, de-o parte şi de alta, erau busturile în gips, colorate, ale regelui şi reginei, aşezate pe nişte socluri de piatră.

Acum curtea era pustie, acoperită de zăpada murdară, grămădită mai mult prin colţuri, unde îşi precupeţea locul cu gunoaiele, cu sticlele sparte şi cu cutiile de conserve desfundate.

Cei trei colegi intrară în local. Înăuntru îi întâmpină o atmosferă turbure, încărcată cu fum de tutun şi cu mirosuri tari. Lumea stătea înghesuită pe la mese într'o promiscuitate suspectă. Cu chiu cu vai, găsiră şi ei loc.

— Băiete!... Adă trei şfarţuri mai negre şi mai amare!... Vrem să ne dregem, ca să o începem dela început, fiindcă, fiule!... la început era cuvântul şi cuvântul la început era...

— Vine!... şi chelnerul plecă imediat.

— E idiot!... Ce ştie protoplasma asta ce-i un joc de cuvinte!

Gogu se simţea ca o şuncă intrată în putrefacţie.

Era ameţit rău de tot! Cu mare greutate distingea în faţa lui existenţa unei scene pe care se aflau, între altele, un om îmbrăcat ca un vasilache şi-un câine. Omul explica talentul remarcabil al câinelui de-a pricepe muzica. Şi ca să dovedească cele zise începea să cânte un cântec cunoscut de toată lumea, iar când scotea câte-o notă falsă, câinele urla, lumea aplauda, iar artistul mulţumea cu mâna pe inimă.

Sărmanul Stoenescu zâmbia trist, iar faţa lui albă şi stoarsă de sângele puţin ce călătorea agale spre creer, luase înfăţişarea celeia a condamnatului la moarte, care se sileşte să lase posterităţii un dispreţ.

Realitatea din jurul lui lua proporţii de mit, se sublima şi se redepunea pe organele lui de percepţie, caricaturizată, estompată, silnicind legile perspectivei şi ale raporturilor dintre obiecte.

Ca pe un tablou de Pablo Picasso sau ca într'un film cinematografic impresionist, cu fulgerări de suprapuneri absurde... vedea un

câine şi un om, reliefând un mozaic de mese, vedea doi câini, lămpi electrice, chelneri în poziţii imposibile, printre zăbrele de flaute, apoi iar un câine, doi vasilachi, amestecaţi cu femei decoltate, ce iradiau dintr'un punct, ca petalele unei flori imense... Totul era urzit pe-un substrat nou de existenţă curioasă, simfonizată în minor şi distonată de motive barbare, cu vâjîituri de cap, greaţă, ameţeală...

La un moment dat lucrurile şi fiinţele din jur se integrară într'o morişcă imensă, contribuind fiecare la alcătuirea unei dâre de culoare ştearsă.

A treia urlătură a animalului savant şi meloman i-a fost fatală. Fără să-şi mai dea seama de ceeace se întâmplă cu el, se sculă pe jumătate şi permise stomacului să-şi svârle conţinutul, cum o rachetă permite încărcăturii să-şi împrăştie în văzduh puzderia de fărâme luminoase.

Sinceritatea gestului de feerie deplasată pătase însă hainele şi rochiile celor din jur. La urletul câinelui de pe scenă se adăoga acum furia deslănţuită în înjurături a celor de pe la mese.

Gogu însă îşi continua imperturbabil rularea filmului: câini urlând, tigraţi de mese colorate, oameni nebuni, cu feţe descompuse, succedându-şi măştile hidoase într'un ritm fantastic; scaune deasupra capului, palme cu trosnituri... un zâmbet trist.

— Beţivule!...
— Decăzutule!
— Animal îndobitocit!
— Dă-l afară în palme, bestia!

Ce-a mai fost, nu mai ştie precis. Îşi aduce

aminte vag, că ajunsese'n curte şi continua să-şi golească stomacul, ţinându-se cu amândouă mâinile de soclul de pe care privea rece şi indiferent, bustul regelui.

Un tip, ce se clătina pe picioare nesigure şi voia să intre în local, se opri, se uită la el indignat şi-i zise, după o înjurătură îndesată:

— Măgarule!... Faci les-maiestate, hai?... Puşcăria o să te mănânce, anarhistule!...

IUBIREA CERE IUBIRE

Scrisul meu nu poate sluji întotdeauna umorului.

Sunt unele întâmplări cari îmi iau cu sila sufletul şi mi-l duc prin cotloanele înguste şi întunecate ale amintirilor sumbre. De neplăcuta insistenţă a lor nu pot scăpa, decât povestindu-le şi altora, aşa cum sunt: plictisitoare sau triste, ca cimitirele din Italia în zilele de toamnă târzie, încadrate mohorît între şirurile de chiparoşi ce susţin pe vârfurile lor, cortul greu al cerului.

Scrisul meu deci nu poate sluji întotdeauna umorului şi-mi pare rău, fiindcă el este singura lumină ce străbate prin uşa dantelată a acelui „patio" întunecos şi plin de mister ce e vieaţa şi în care sunt închise libertăţi dorite, suferinţi, ambiţii, speranţe înşelate şi uneori câteva mulţumiri searbăde.

Lumina veselă, proiectată dealungul lespezilor de marmoră rece, este însă zăbrelită şi ea de arabescurile umbrelor făcute de bronzul filigranat al uşei, ca şi umorul meu, ce are eclipse impuse de împrejurări.

Sufletu-mi doritor de soare se joacă uneori întărâtat şi înrăit, dar de cele mai multe ori vesel, pe beteala razelor strecurate prin-

tre ochiurile rețelei de umbre, uitând că acestea sunt lăsate de gratii de închisoare și că, mai în fund, se află întuneric supărător. Câte-odată însă se retrage într'un colț al aceluiași „patio" și ascultă posomorît monotonia apei care curge, curge'ntruna în vasul de aragonit al amintirilor neplăcute, ce se perindă, când îmbrăcate în negrul tivit cu fir de aur sau cu vioriul doliului înobilat, când în cenușiul șters al întâmplărilor de rând.

Un îndemn, pe care nu-l pot înlătura, îmi poruncește acum să scriu ceva despre viața lui Tudorică Dăniceanu, căruia moartea i-a curmat de timpuriu și năpraznic viața, cu aceeași indiferență cu care distruge existența unui firicel de iarbă.

Cu Tudorică am îndurat câtva timp neînchipuite mizerii și am luat parte la întâmplări, pe care cu greu le pot învinge ființe plăpânde și nevinovate cum eram noi... Nevinovate?!... Nu!... fiindcă amândoi hrăneam în suflete ambiții nemărginite, care ca niște șerpi veninoși ne otrăveau, când trupurile puține și nehrănite, când ființa noastră morală, neîndrumată de nimeni.

O parte din viața lui Tudorică se cere deci povestită și, fiindcă nimeni pe lume nu o cunoaște mai bine ca mine, scrisului meu îi revine greaua sarcină de a o face cunoscută. E vorba de o viață ce s'a împletit de câteva ori cu a mea și care a fiert neștiută de nimeni, în cazanul celor mai mari necazuri, izbutind totuși să svârle capacul ce-o înăbușea și să se desfășoare. Fatalitatea însă a vrut ca fiertura neastâmpărată să dea în focul ce întreținea viața și să-l stingă brusc...

O plăcuță dintre cele mai sbuciumate și mai viu colorate, cuprinsă în cercul neîndu-

rat al soartei, a dispărut brutal din caleidoscopul Celui etern, tocmai când prin împlinirea tuturor suferinţelor impuse putea pretinde vieţii satisfacţii.

Dar... mai bine să povestesc, aşa cum mă îndeamnă amintirile: deslânat, capricios, fără scop.

Rămăsesem orfan şi de mamă, imediat ce absolvisem clasa patra primară, la şcoala din satul nostru. Sora mea, care împlinise optsprezece ani şi care până atunci mai aducea în casă micul ei câştig de croitoreasă a ţărancelor ce nu-şi puteau cumpăra rochii făcute gata, din oraş, se îmbolnăvise de piept şi prin strădania unui unchiu al nostru fusese primită într'un spital.

La vârsta de zece ani rămăsesem deci singur pe lume, fără bani, fără sprijin, dar cu ambiţia de a învăţa şi de a ajunge om. Singura rudă ce-mi putea veni într'ajutor era unchiul Rizea, sătean fruntaş şi om cu stare, însurat însă cu o femee sgârcită, arţăgoasă, uscată, care ura copiii şi înţelegea să nu fie turburată de durerea nimănui şi cu atât mai puţin de lacrimile ce împăinjeneau lumina ochilor unui biet copil necăjit. Totuşi, cu patruzeci de lei, rupţi din sgârcenia ei fără de margini, am plecat la ţaţa Leanca, la oraş, pe jos, cu dăsaga de-a spinare, să învăţ carte.

Ţaţa stătea, după cum am văzut mai târziu în amănunţimi, într'o casă dărăpănată ce-şi scărpina râia pereţilor de spinările porcilor de prin vecini. Un pridvor, al cărui acoperiş era sprijinit de câtiva stâlpi de lemn, cariaţi, punea barieră între noroiul curţii şi odăiţe.

Casa, plecată pe spate și sprijinită de un chiler obosit, străjuia la marginea drumului și se uita batjocoritoare prin două ferestre hâite, la convoiul ce ducea răposații la cimitirul de-alături.

Dangătul plângător al clopotelor bisericuței din deal părea însă că o înviorează și nu rareori am avut impresia că rânjea hidos cu gura lăbărțată a pridvorului de i se vedeau stâlpii îngălbeniți de vreme, ca niște dinți rari, lungiți de bătrânețe.

O fereastră mai mare dădea dela una din odăi în spre grădina cu pomi roditori, ce se întindea până-și lipea coastele de șanțul umplut cu dracilă ce încingea cimitirul și-l apăra de năvala dobitoacelor. Lângă geam un nuc stătea potrivă soarelui și nu-i îngăduia să lumineze sau să încălzească odăița, unde țața Leanca își ducea zilele, numai ca să facă necaz statului ce-i svârlea în fiecare lună câțiva lei drept pensie...

Se înoptase și era răcoare de toamnă când ajunsei acolo, așa încât tremuram ușor, uscat de nemâncare și de sete, cum eram. Pe bătrână o găsii cinchită într'un șopron, în fața vetrei, lângă un ceaun din care ieșea mirosul plăcut al mămăligei, ce se învârtoșea în jurul făcălețului.

— Sărut mâna, țață Leancă!

— Ptiu!... bătu-te-ar norocul de loază, că-mi sări inima din loc!... De unde răsărișI, măi băiete și cine ești?

— Păi, țață Leancă, eu sunt Gheorghiță al verișoarei matale Smărăndița, din Răcăreni.

— Ei, drăcia dracului!... Auzi acolo!... Ian treci mai la lumină să te văz!

Ochii bătrânei, necăjiți de atâtea silnicii, scrutau fața supță a nepotului, luminată trist

de gazorniţa cu sticla afumată, ce stătea posomorîtă pe prichiciul vetrei.

— Ştii că semeni Smărăndiţei, cap tăiat!... Sărmana de ea, cum se prăpădi în toi de vieaţă!... Da', tu ce ca'ţi la mine, ian spune?

In momentul acela, de după cotlon ieşi, ca o arătare, închegată din umbrele ce se întretăiau ciudat, o fiinţă cam de vârsta mea, ce nu era alta decât prietenul de mai târziu, Tudorică Dăniceanu.

După o oră de spovedanie, mângâieri şi de lacrimi, amestecate cu boţ de mămăligă cu brânză, dormeam dus, alături de Tudorică, în patul cu miros de sulfină, lipit de pernele de perete, îmbrăcate în cit, pe care stăteau foi aspre de fasole, puse acolo ca să gonească ploşniţele. Somnul mi-a fost frământat toată noaptea de visuri rele. De-a doua zi însă am uitat toate strădaniile şi am intrat în făgaşul vieţii celorlalţi doi.

Tudorică Dăniceanu, copil orfan de mamă, se pripăşise pe lângă ţaţa Leanca şi părea ca un pisic aruncat pe maidan: sbârlit şi ţipăcios. Era copilul unui beţiv dintr'un sat din apropiere, ce se îndura totuşi să dea bătrânei, ca plată, pentru întreţinerea copilului la învăţătură, cinci lei pe lună, un sac de mălai, fasole, slănină afumată, iar în timpul iernii şi câţiva trunchi de sălcii scorburoase.

Tudorică trecuse în clasa doua gimnazială şi cu toate că fusese cel mai bun elev şi avusese notele cele mai mari, ieşise premiant al doilea, fiindcă se dăduse ordinul ca întâi să fie scos băiatul prefectului.

Acuma, în toamnă, venise să reînceapă calvarul mizeriilor şi al învăţăturilor grele ca să scape de înjurăturile şi bătăile lui tat'său. Ne împrietenirăm din primul moment, fiindcă

între sufletele noastre răvășite de vitregia soartei se stabili de'ndată cea mai bună înțelegere.

Dela Tudorică învățai repede multe lucruri, care dacă nu purtau întotdeauna pecetea corectitudinei, apoi aveau darul să ne aducă ușurare în existența noastră mizerabilă și sfaturile lui îmi erau de cel mai mare folos, fiindcă avea experiența prețioasă a unui an de frământări în lupta aspră cu vieața.

Chiar de a doua zi luai prima lecție.

In apropierea casei țaței Leanca stătea o preoteasă văduvă, care era foarte sgârcită, dar care avea un mare merit: era proprietara a două capre cu lapte. Prietenul meu ce știa să folosească orice prilej, ca să-și poată îndulci traiul, își îmbiase coanei preotese serviciile, cu multă destoinicie și stăruință. Deaceea ajunsese să-i facă târguelile de dimineață, să-i aducă pâinea, litrișoara de vin ori gazul dela dugheana lui Șapșu, iar uneori chiar să-i mulgă și caprele. Pentru toate aceste servicii căpăta, pe lângă mormăielile bătrânei, câte-o bucățică de pâine sau la zile mari chiar și câte-o chiftea sleită.

Tudorică era însă un înțelept; el înțelegea să-și răsplătească serviciile singur și după merit. Deaceea, când veneau caprele dela pășunat, către seară, el le mâna pe furiș după niște lilieci, unde cu o deosebită îndemânare, își umplea de trei ori cănița dogită cu laptele călduț și greu aromat, pe care-l silea să țâșnească din țâțele cărnoase ce atârnau obraznice sub ugerele pline. Cu o dragoste frățească împărțea apoi cu mine ceeace credea el că e rodul muncii lui.

— Măi Gheorghiță, n'ai idee ce sănătos e

laptele de capră roşie!... Ştiu asta dela domnul învăţător al nostru, care avea o fată slabă de piept, pe care o îndopa cu lapte deăsta adus de noi, copiii...

— O fi!... Da', vorba e că noi îl furăm, mă Tudorică...

— Ce tot spui, mă!... Tu nu pricepi nimic!... Păi dacă, Doamne fereşte, ne-am îmbolnăvi şi ar trebui să ne ducem la spital, nu ne-ar da acolo doftorii degeaba?... Aşa, se chiamă că în locul spiţerului, doftoria ne-o dau caprele şi... gata!...

— Numai că noi înghiţim lapte, nu doftorii şi asta, fiindcă ne e foame, nu că suntem bolnavi... De ce n'o spui pe cum este?

— Aşa crezi tu, da' nu e adevărat!... Foamea, măi Gheorghiţă, e tot un fel de boală şi eu cred că vine chiar din niscaiva oftică pripăşită la noi, copii orfani, care avem dreptul să ne căutăm sănătatea întocmai ca boerii, bând niţel lapte de capră roşie şi... gata!...

— Mai întâi, minţi că-i roşie...

— Ce-arc a face! Tot un drac!...

— Şi pe urmă ce te faci dac'o vedea coana preoteasă că-i laptele puţin?...

— Deştept mai eşti, mă!... Păi când mi-o zice de-astea, eu nu ştiu să-i trântesc povestea cu şarpele, care mulge caprele la păşunat de rămân sterpe, fiindcă le-a făcut careva farmece?...

— Zău!... Şi, dacă l-o întreba pe văcar?...

— Păi, ăla ce ştie el, mă!... Că doar de-aia e tâmpit şi guşat. Şi dacă l-o pune dracu să zică ceva, apoi o întorc şi eu şi spun coanei preotese că le deoache el cu căutătura lui abraşă de şaşiu.

Argumentele lui Tudorică, deşi nu aveau puterea să mă convingă, totuşi îmi luau ceva

din greutatea ce o simțeam pe suflet, că beam lapte de furat. Ceeace nu înțelegeam era faptul că după ce înghițeam fiecare câte-o căniță de lapte, Tudorică mai mulgea caprele și a treia oară. Intrebuințarea ce-o dădea laptelui aceluia nu o cunoșteam și de câte ori îl întrebam, de atâtea ori îmi răspundea răstit, că nu mă privește pe mine și mă trimitea să fac focul pentru mămăligă.

Intr'o seară, m'am jurat să văd unde duce el laptele. Cu mari precauții și recurgând la șiretenii de adevărat detectiv, am reușit să-l urmăresc până în fundul grădinei, unde l-am văzut strecurându-se în curtea telalului Ciupercă, printr'o spărtură a zaplazului mâncat de bureți. Acolo se afla un adevărat depozit de fiare vechi, piedestaluri de mașini de cusut sfărâmate și ruginite, pluguri distruse, grape fără dinți, cercuri și obezi putrede, svârlite unele peste altele, ca de urgia unor valuri năpraznice.

Tudorică se strecură ca o pisică printre toate vechiturile acelea, până ajunse la un fel de cupeu dărăpănat, jupuit de arșița soarelui și de ploi, trântit pe jos și sprijinit de butuci sbârliți de frânturi de spițe, ce stăteau înfipte în pământul plin de gunoi. Prietenul intră în cupeu prin locul unde altădată străjuia o ușă. Cu precauții infinite, ca să nu fac sgomot, cu răsuflarea tăiată și cu frica să nu mi se audă bătăile inimii, mă târîi până lângă ruina aceea de trăsură, ce ocrotea pentru mine cel mai nepătruns mister. Dinăuntru se auzeau vorbe și râsete. Curiozitatea mea nu mai avea margini și, cu riscul de a fi prins asupra urîtei mele acțiuni de spionare, mă ridicai în mâini și privii înăuntru prin ochiul de geam slinos dela spatele cu-

peului. Pe perinele căptușite cu resturi de mătase murdară, printre care ieșeau bucăți de lână, amestecate cu păr de cal, stătea Tudorică alături de-o fetiță de vre-o 8—9 ani, pistruiată și încununată cu păr de culoarea ruginei de pe fiarele vechi ale lui tat'său. Prietenul o ținea cu o mână de după cap, iar cu cealaltă îi dădea înghițituri de lapte din căniță. Din când în când o săruta stângaci pe fața lustruită de grăsime (pe care mi-o închipuiam de gâscă) și o strângea în brațe până o făcea să țipe.

Un sentiment necunoscut mă cuprinse fără să-mi dau seama: invidia. A fost prima umbră ce a'ncercat să se lase între Tudorică și mine, fără să poată însă să întunece cu ceva bunan oastră prietenie.

Rușinat de spionaj, indignat de ceeace văzusem și înfierbântat de sentimentul neînțeles al invidiei, am fugit, ca să nu mai văd pe fata telalului Ciupercă în brațele lui Tudorică.

Toată noaptea aceea am visat numai ouă mari de curcă, pe care le strângeam în brațe până le spărgeam coaja 'n țăndări.

A doua zi, Tudorică, încolțit de mine, mă făcu confidentul dragostei lui curioase.

— Da'... să nu mai spui cuiva, că te omor! Laptele i-l duc, fiindcă și ea e cam slăbuță; în schimb o sărut și o strâng în brațe cât vreau!... Ii tare bun lucru; te înfierbântă. Mă, Gheorghiță... știi! eri i-am ridicat rochia până unde-am vrut!... Ea zice însă că nu-i place așa ceva și se supără. Ar vrea să ne jucăm de-a bărbatul cu femeea, da' nu cum vreau eu, ci așa cum știe ea. Să vezi însă ce tâmpită e!... Zice că odată, făcându-se că doarme, a văzut cum tat'său și mă-sa s'au luat la

trântă'n pat și la bătaie cu pumnii până ce tat'său a început să gâfâie. Așa ar vrea și ea să facem amândoi!... Ii arăt eu deseară gâfâială de-o să țină minte, cât o trăi! O să ne batem ca chiorii.

— Păi, de ce să vă bateți, mă?... Mai bine nu mai faceți măscări și jucați-vă de-a alte cele, ca toți copiii.

— Mă, Gheorghiță, ascultă tu aici: cel mai bun joc, după câte-am auzit, e tot de-a bărbatul cu femeea! Deseară, iar îi ridic rochia și-oi încerca să mă joc de-a adevăratelea, cum fac flăcăii la noi cu fetele și cum am văzut odată la șura boierului că făcea un argat c'o nevastă dela voi din Răcăreni. Da'... mi-i frică una, că din joacă să nu iasă vreun copil, cum a pățit-o fata lui nea Sică cu băiatul popei dela noi. Tu ce zici?...

— Zău că prost mai ești, Tudorică!... Tu atâta lucru nu știi, că fetele nu fac copii decât atunci când le cresc țâțele mari, ca să aibă de unde să le dea lapte.

— Așa-i, că bine zici!... La asta nu m'am gândit. Atunci, deseară nu mă las până n'oi ști și eu cum îi aia!...

— Tudorică, numai să nu intri'n bocluc cu Ciuperică! Te omoară, dacă te-o prinde că vrei să-i spurci fata.

— Pe mine, mă?... S'aibă să ia!... Eu tot nu mă las până n'oi face ce știu, că mie nu mi-e frică de nimeni. Numai de-o vrea fata, că-i cam al dracului și sbiară cât ce pun mâna...

— Unde mă, Tudorică?

— Da!... prost mai ești, Gheorghiță... Cu tine nu se poate sfătui omul.

Prietenul meu era deci de mic un voluntar, cu mari resurse de viață, dar și de-o

sensualitate ce se cerea de pe-atunci satisfăcută.

Puţin după aceea, când s'a început şcoala, atât eu cât şi Tudorică am uitat de fata lui Ciupercă şi ne-am apucat temeinic de'nvăţat: el cu pasiune şi plăcere, iar eu din ambiţie.

Nopţile ni le consumam în jurul unei lămpi ce de-abia avea puterea să ne lumineze cărţile şi caietele şi pe care, parcă o văd şi acum: un rezervor de sticlă, în care fitilul destrămat făcea baie în gazul galben în care ţaţa Leanca punea sare grunjoasă, ca să-l limpezească. Pântecele de sticlă stătea pe capul unui copil de metal ce-şi îndoia grumazul, ca să reziste la atâta greutate. Mi-era dragă lampa aceea, fiindcă avea puterea să împrăştie întunerecul din jur şi deoarece în ea vedeam simbolul bietei mele existenţe: un copil apăsat de povara unei soarte vitrege.

Masa la care citeam şi scriam era aşezată în dreptul geamului ce dădea înspre grădină. Seara, când aprindeam lampa, lăsam în jos transparentul sdrenţuit. Perdeaua aceea era despărţitura sărăcăcioasă ce-o puneam între lumea fantastică din afară şi mine. Spre deosebire de Tudorică, eu eram grozav de fricos. Imaginaţia mea bolnăvicioasă crea lumi nebune, de cari mă înspăimântam tot eu. Când rămâneam, către miezul nopţii, singur la masă şi citeam, fiindcă eram mai greu la învăţătură decât Tudorică, ce se culca de obiceiu mai de vreme, tremuram de frică.

Vântul de-afară, care se'ncurca în mersul lui vijelios prin nucul de-alături şi executa din cele mai ciudate sgomote o simfonie fan-

tastică, mă răcea, învelindu-mă într'un smalț de ghiață.

Vâjâit de vânt, trosnituri de crengi uscate, scârțâit de porți ruginite și duruit de tinichelele desprinse, luau în mintea mea rosturi străine, iar pufăitul ritmic al răsuflării bătrânei, care dormea în patul de-alături, îmi chinuia nervii surescitați.

Șirurile din carte sburau atunci și se pierdeau parcă în toiul vijeliei de-afară, iar ochii înroșiți de nesomn se trudeau în zadar să vadă la lumina tristă a lămpii, cuvintele ce ascundeau înțelepciunea.

Din fundul grădinii, ca să-mi mărească groaza, se mai adăuga lătratul trist, al unui câine, pe melodia căruia mintea mea aiurită așeza exact cuvintele poezioarei:

Te las sănătos vecine,
A zis lupul către cuc,
Aceste țări de rău pline
Le părăsesc și mă duc!

Ochii de jăratec îmi păreau prezenți în dreptul găurilor din perdea, de-mi făceau inima să-mi sară din loc, sau vedeam fetița cu scufița roșie, care nu era alta decât fata lui Ciupercă, încununată de părul ei ruginiu resfirat de vânt și care cu disperare cerea ajutor în fața lupului ce rânjea fioros.

Iar când vântul se ustoia, auzeam pași ce înaintau, făcând să trosnească frunzele uscate, până ajungeau și se opreau în dreptul geamului. Imi fixam privirile înspăimântate spre perdea și căutam să înfrunt misterele întunerecului amenințător. Mi se părea în fine că în dreptul fiecărei găuri era acum țeava unei puști. Haiduci fioroși stăteau afa-

ră, înghiţiţi de întunerec; o singură apăsare pe trăgaci şi vieaţa mea şi-ar fi oprit într'o clipă cursul. In minte mă rugam atunci cu desperare:

— Iertaţi-mă!... Sunt un biet copil orfan şi sărac, ce 'nvăţ carte, ca să-mi câştig mai târziu pâinea. Ce-aveţi cu mine?... Ce puteţi lua dela mine?... Aveţi îndurare şi nu mă omoriţi!...

In timpul acela Tudorică dormea liniştit. nopţi rele: eram agitat, vorbeam singur, umblam prin casă fără să-mi dau seama şi nu Eu însă, chiar când dormeam, petreceam de puţine ori ţaţa Leanca şi cu Tudorică mă aşezau la pat, fără să mă strige, ca nu cumva să mă deştept şi să mor pe loc, cum se spune că s'ar întâmpla cu lunatecii.

Ţaţa Leanca îngrijată de apucăturile mele ciudate mă 'ndemna mereu să mă duc la părintele Vasile dela biserica Jălăboiu, ca să-mi citească şi să alunge din mine pe „Ducă-se pe pustii". Mie-mi era mai frică însă de popă, decât de perigrinările nocturne şi nu îndrăsneam să mă duc.

Când căutam să explic lui Tudorică stările mele sufleteşti, el nu înţelegea nimic şi dând din umeri îmi spunea dispreţuitor:

— Mă Gheorghiţă, tu eşti mai zăpăcit decât o muiere!... Să-ţi fie ruşine să spui prostii de-astea, coşcogeamite măgarul!..

— Faci pe grozavul... parcă ţie nu ţi-e frică!

— Mie?.. O nimerişi!.. Eu nu ştiu ce-i aia frică! Dacă vrei, eu mă duc acum, noaptea, în cimitir şi mă plimb cât vrei şi nici nu-mi pasă. Mă, să ştii tu dela mine, nu există nici stafii, nici draci, nici iele. Alea-s prostii de babe tâmpite!...

Trecurăm cu greu o bucată din iarna aceea lungă, dar tot mai mult ne încurcam în sărăcie, ca într'o pânză groasă de paianjen. De-ale mâncării mai aveam, atâta, ca să nu murim de foame; lemnele însă se isprăviseră. Aşteptam ca o salvare, să ne vină ceva lemne dela tatăl lui Tudorică sau ca unchiul-meu să ne trimită bani, fiindcă-i trimisesem o scrisoare patetică, printr'un om din sat dela noi, ce venise la târg după cumpărături.

De trei zile ţaţa Leanca se îmbolnăvise greu şi căzuse la pat: tuşea grozav, avea fierbinţeli mari şi nu mai mânca nimic. Tudorică, învăţat de coana preoteasă, se dusese şi se milogise vre-o două zile pela primărie, până ce făcuse să vină un doctor, care dădu ţaţei nişte prafuri.

Vântul răbufnea din când în când prin horn şi ajungea şuerând până'n vatră, unde vânjolea cenuşa ce-o lăsase ultimele bucăţi de scânduri arse, pe care le rupsesem, cu preţul de a fi sfâşiaţi de duläi, din gardul Verulească. Motanul casei stătea ghemuit de frig în gura vetrei, jigărit de nemâncare, plin de cenuşă, cu capul lui mare, urît şi zgârîiat.

In odaie se lăsase un frig straşnic. Eu cu Tudorică stăteam zgribuliţi pe marginea patului şi ne sfătuiam cam ce-am putea face pentru sărmana ţaţa Leanca ce răsufla tot mai greu şi mai rar, iar o şuviţă de păr, căzută în dreptul gurei, de-abea îşi mai resfira din când în când firele, ce păreau de cânepă. La un moment dat auzirăm un fel de suspin curios, după care se lăsă o tăcere, pe care nu o putea alunga nici vâjâitul vântului de-afară şi nici şueratul lui sinistru prin cămin. Ne uitarăm unul la altul întrebător. Mic

mi se sbârlise părul de frică şi mă'ndesam în Dăniceanu, care căuta să înţeleagă rostul schimbării întâmplate.

— Măi Gheorghiţă, îmi pare că ţaţa Leanca nu mai suflă...

Când ne uitarăm înspre patul unde zăcea bătrâna, o văzurăm cu ochii daţi peste cap şi cu gura fără dinţi, întredeschisă. Avui atunci în faţă chipul mamei, când s'a săvârşit din viaţă, şi mă apucă groaza.

— Tudorică! Ţaţa Leanca a murit.

— Se poate, mă Gheorghiţă, că nu se mai aude suflând şi nu se mai vede nici o mişcare la piept.

— Mie mi-e tare frică, mă Tudorică!... Eu mor de frică, mă!

— Taci, neisprăvitule, ce te-a apucat?... De cine ţi-e frică?... Mă duc să închid ochii bătrânei, că dacă a murit îi păcat să stea cu ei deschişi. Ştiu asta dela mama!...

— Nu te duce, Tudorică, de lângă mine, nu mă lăsa singur... Nu vezi ce copil amărît sunt eu ?...

Plângând cu hohot, mă apucai cu disperare de chepeneagul ce-l avea pe el. Tremuram din tot corpul şi dinţii îmi clănţăneau ca'n toi de friguri. Răbufnelile vântului aduceau crâmpeie din urletele câinelui din fundul curţii, ca să-mi mărească şi mai mult groaza.

Tudorică mă împinse cât colo şi se duse la ţaţa Leanca, de-i apleca pleoapele peste ochii înceţoşaţi şi scurşi de viaţă.

— Nu mai suflă !... A murit, că-i rece !... Ascultă, mă Gheorghiţă, adu un ştergar şi vino să m'ajuţi să-i legăm fălcile, că aşa se face. Am văzut eu!

Impietrisem şi priveam ca îndobitocit, cu

ochii holbați, la moartă și nici o putere din lume nu m'ar fi putut ridica de pe patul de care mă țineam desperat, cu amândouă mâinile.

— Mișcă, n'auzi?... Tâmpit mai ești! De ce ți-e frică, mă, că doar nu te mănâncă!

Și liniștit, Tudorică se duse, luă un ștergar și legă cu el cum putu fălcile moartei. Când vru să-i îndrepte capul, pe la colțul gurei ieși o dâră de sânge negru de-l făcu și pe el să tresară.

— Acu', se chiamă că i-a ieșit și sufletul!...

Cu oarecare ezitare în gesturi, luă mâinile țatei Leanca și le puse pe piept, căsnindu-se să-i încleștеze degete de degete. Se duse apoi și luă o lumânărică, pe care o aprinse și veni cu ea la mine.

— Na, Gheorghiță, ia-o și pune-o în mâna bătrânei.

— Nu vreau, nu pot... lasă-mă!

Tudorică însă insistă autoritar:

— Mă Gheorghiță, nu fii prost! Haide cu mine, nu-ți fie frică. Înțelege, mă, că tu trebue să-i pui lumânarea'n mână...

— Pune-o tu, că mie mi-e frică!... Eu mor de frică.

— Păi, nu se cade, măi Gheorghiță! Ii păcat mare, că doar ție ți-i mătușă, nu mie! Dacă nu-i pui lumina'n mână n'are parte sufletul de odihnă și pe tine te pedepsește Dumnezeu.

Simțeam cum mi se împuținа sângele și mă răceam. Inima nu mi se mai bătea, decât în răstimpuri, când puteam răsufla mai adânc. De-abia puteam să mă țin, să nu mă prăbușesc.

— Haide, Gheorghiță, fii și tu om, nu mânia pe Dumnezeu!

Şi luându-mă cu sila, mă sprijini de-un braţ şi mă duse lângă moartă. Imi puse în fine lumânarea'n mână. Prin pânza de lacrimi şi prin flacăra tremurândă a lumânării, vedeam parcă mişcându-se şi înviorându-se faţa suptă de necazuri a bătrânei, iar un ochiu închis, numai pe jumătate, scânteia din când în când, a necaz, când o rază de lumină ajungea şi'n dreptul lui. Cu mare sforţare şi cu ajutorul lui Tudorică pusei lumânarea între degetele reci şi înţepenite ale moartei.

In momentul acela, ca o coincidenţă stupidă, motanul din gura sobei mieună sinistru. De spaimă am leşinat şi am căzut grămadă.

Intr'un târziu, m'am trezit în pat, dârdâind de frig, învelit cu o scurteică veche. In odaie, parcă era mai cald şi'n vatră se auzea cum ardea un foc bun. Tudorică stătea la masă liniştit şi citea la lumina slabă a lămpii.

Nu îndrăsneam să mă uit în direcţia patului, unde se afla moarta; îmi era groază. Tudorică văzând că mi-am venit în fire îmi spuse:

— Măi Gheorghiţă, ţi-e mai bine acum ?... Credeam că n'o să te mai deştepţi. Ai dormit straşnic!

Tremurul ce m'apucase îmi sfărâma ceva sub coaste, de nu-mi dădea pas nici să vorbesc, nici să răsuflu.

— Uite, măi Gheorghiţă, am făcut nişte terci cald... Ia şi bea niţel să te mai încălzeşti, că tremuri rău.

Dinţii mi se izbeau de lingura de lemn şi fălcile mi se încleştau, de parcă aveam turbare.

Puțin după aceea, când îmi mai revenii, îl întrebai:

— Mă Tudorică, da' de unde ai găsit tu lemne?

— Taci și nu mă 'ntreba. Aia-i treaba mea! Mai bine întoarce-te cu fața la perete și căznește-te să dormi iarăși, că acu' se crapă de ziuă.

Eu însă insistam, ca un zănatec, să-mi spună.

— Mă, iar ai să mori de frică, dacă ți-oi povesti.

— Ba nu!...

— Atunci, fie!... numai să nu-ți pară rău!...

Și Tudorică îmi spuse liniștit isprava lui.

— Noi și anul trecut n'am avut câteva zile lemne, de era cât pe-aci să înghețăm de frig. Din zăplazul Verulească nu mai puteam rupe scânduri, fiindcă venise servitorul și mă 'njurase și-mi spusese că mă'npușcă, dacă mă mai prinde furând. Țața Leanca, Dumnezeu să o ierte, se gândea să tăiem un zarzăr, da' eu i-am zis că-i păcat și am rugat-o să mă lase pe mine, că știu eu să fac rost de lemne... Când se înopta, mă strecuram până'n fundul grădinei și de acolo, prin șanț, prin dracilă, intram în cimitir și adunam lemne, resturi de cruci căzute, ori scânduri și pari putrezi din țarcurile dărâmate din jurul mormintelor, pe care le scormoneam de sub zăpadă.

— Păcat, mă Tudorică, mă! Mare păcat făceai.

— Știu, Gheorghiță, da' ce era să fac?... Eu mai știam că și de mine era păcat să mor de tânăr și de biata țața Leanca să'ngheță, săraca! Îmi era apoi grijă, că a doua zi să nu mă duc cu lecția neînvățată, din cauza frigului. Că profesorii, ai dracului, nu vor să știe

de necazurile noastre, ale copiilor, săraci şi orfani; ei ştiu numai să ne înjure şi să ne dea note rele, mai ales când sunt cu burţile pline şi mai beau şi câte ceva, ca domnul Alexandrescu...

— Şi nu-ţi era frică, mă Tudorică?... Spune tu drept!

— Frică?!... De cine? De morţi?!... Ei, săracii, nu fac nici un rău, nimănui. Numai cei vii sunt ai dracului.

— Dar de stafii, de strigoi, nu te temi?

— Alea-s prostii şi poveşti, măi Gheorghiţă, scornite de oameni fricoşi, sau un fel de închipuiri... Că şi eu într'o noapte, pe când adunam resturi putrede de cruci, mi s'a părut că văd lângă un mormânt un înger cu un fel de flacără în jurul capului. Dintâi, ţi-o spui drept, am stat nedumerit şi-a început să-mi bată inima mai tare, da' pe urmă mi-am zis, că trebue să fie vre-o închipuire a mea. Şi aşa a şi fost: era un chip de piatră şi deasupra lui se afla un fel de tinichea în care bătea lumina lunei... Mai greu e când ţâşneşte câte-un iepure, aşa, pe neaşteptate; îţi zboară inima din loc.

— Eu aş muri acolo de frică!

— Păi, tu eşti un bicisnic, mă, tu nu eşti om!

— Şi p'ormă, ce făceai?

— P'ormă, legam lemnele cu nişte bete şi'nainte de a le încărca în spinare, îmi descărcam sufletul.

— Cum?

— Ia, m'aşezam în genunchi în zăpadă şi mă rugam lui Dumnezeu aşa:

„Doamne Dumnezeule, mare şi puternic, iartă păcatele unui biet copil orfan şi sărac, care dacă ia crucile căzute şi putrede de pe morminte, apoi nu le ia fiindcă-i ticălos şi hoţ,

ci fiindcă vrea să'nveţe carte şi să nu moară de frig, nici el nici ţaţa Leanca. Iartă-mă Doamne şi nu mă pedepsi!" Mă închinam apoi de trei ori, ceream iertare şi morţilor, că le luasem lucrurile lor şi veneam acasă, unde tăiam lemnele, ca să nu le cunoască ţaţa Leanca şi făceam cu ele foc pentru mămăligă şi ca să ne încălzim.

— Şi-acum, tot aşa ai făcut?...

— Sigur!... Numai că umbra mea pe zăpadă, lăsată de lună, parcă era ţaţa Leanca ce aduna găteje, săraca!... Şi mi-a fost mai greu ca altădată să adun cruci, dar tot nu m'am lăsat, ştiindu-te pe tine leşinat în frig... Imi ziceam, că, dacă nu te încălzesc, îţi îngheaţă sângele...

Mie mi s'a ridicat atunci un nod în gât şi am izbucnit în plâns nestăpânit...

— Vezi, măi Gheorghiţă, dacă-s prost şi mă potrivesc eu ţie şi-ţi spui fleacuri de-astea! Tu n'ai fire să asculţi aşa ceva. Hai mai bine, culcă-te!

A doua zi, odată cu ţaţa Leanca, pe care au ridicat-o şi au dus-o cu căruţa de morţi a primăriei, m'au scos şi pe mine din casă şi m'au pornit la spital, unde am zăcut vre-o trei săptămâni între vieaţă şi moarte, aiurind şi văzând numai morţi, stafii şi cruci batjocorite...

Dăniceanu, neschimbat, suia calvarul cu aceeaşi putere, încredere şi destoinicie; numai decorul şi oamenii în mijlocul cărora era silit să lupte, erau alţii.

In ceeace mă priveşte, soarta se mulţumise numai cu încercarea grea la care mă supusese în primele luni de şcoală.

Unchiul Rizea şi tuşa Sofiţa, înduioşaţi în fine de suferinţele prin care trecusem, de moartea surioarei mele şi de laudele ce mi le

aduceau profesorii, se hotărîră să mă considere copilul lor şi mă scoaseră din marile necazuri în care începusem să mă înnec. In schimb, Tudorică o duse extrem de greu o bună bucată de vreme, mai ales din momentul ce tatăl său refuzase să-l mai ajute. Câteva luni stătuse la o cazarmă, la un loc cu copiii de trupă şi profitase de-un adăpost, de-o ciorbă şi de-o fărâmă de lumină ce i-o svârlea blajin felinarul din curtea căzărmei. Spre uimirea profesorilor şi în necazul unora dintre colegii lui, continua să fie totuşi cel mai bun elev din clasă.

Acest copil miraculos, înzestrat cu alese calităţi ce întregeau o voinţă de fier şi o patimă neegalată de-a se cultiva, îşi găsea cărţile de învăţat la colegi, cari pe deasupra îi mai dădeau şi bani, ca să-i mediteze.

Când trecu în clasa IV-a, se emancipă şi de tutela militară, fiindcă ajunsese să aibă meditaţii ce-i asigurau mâncarea şi îmbrăcămintea (acesteia începuse să-i dea o atenţie deosebită, ca să scape de greutatea compătimirilor înjositoare). Cu locuinţa a dus-o însă foarte rău, multă vreme; se adăpostea pe unde da Dumnezeu. Câtva timp a stat într'o magazie, la un plutonier, care-l ţinea în schimbul obligaţiei de a scrie în numele lui, aproape în fiecare zi, câte-o scrisoare de dragoste unei fete dela şcoala profesională şi să facă şi versuri, ca să o captiveze. A fost dat însă afară în ziua când fata a fugit cu un sublocotenent de aţă.

Când era în clasa a cincea, Tudorică îmi povestea neplăcerile ce îndura, ca să aibă un adăpost. Găsise la o bătrână o odaie cu un pat, pe care o închiriase împreună cu un coleg care, deşi nu era atât de sărac ca el, era însă

neînchipuit de sgârcit şi avea un caracter imposibil. Tudorică necunoscându-l bine crezuse că, împărţind cheltuielile cu el, ar fi putut face economie, să-şi poată plăti hainele şi cărţile cumpărate pe datorie. După câteva zile cei doi convieţuitori se certară grozav, de erau să se şi bată, se ameninţară cu moartea, iar din clipa aceea nici nu-şi mai vorbiră. Continuau însă să doarmă în acelaşi pat, fiindcă n'aveau încotro şi comunicau numai prin scris, pe câte-o fiţuică de hârtie, iar scrisorile lor erau cam de factura aceasta:

Domnule,

Astă noapte te-ai culcat după mine, aşa încât am încălzit eu patul. La noapte te vei culca d-ta la ora 11, fix, iar eu când voi vrea. Lemnele pentru deseară sunt pe seama d-tale, nu uita! Am observat însă, că mă înşeli şi că întotdeauna cenuşa ce rămâne dela lemnele ce le pui în sobă e mai puţină decât aceea ce rămâne dela ale mele, deci îmi tragi chiulul. Deacum încolo am să pun şi eu lemne mai puţine, să ştii!... Şi să nu te mai scarpini toată noaptea, fiindcă nu mă laşi să dorm.

Răspunsul:

Domnule,

Profiţi de faptul că dorm greu şi tragi plapoma numai peste d-ta. Azi dimineaţă m'am trezit gol şi îngheţat de frig. Să ştii că dacă te prind că mai faci încă odată o măgărie ca asta am să-ţi crăp capul. Şi, mă rog, să nu mai îndrăsneşti să torni gaz mai puţin în lampă, punând la socoteală şi ce înghite fitilul, fiindcă

acolo e şi gaz dela mine. Cât despre cenuşă... cenuşă să te faci.

După o astfel de convieţuire mizerabilă ce dură aproape două luni, Tudorică scăpă în fine şi de chinuiala aceea, deoarece găsise la unul din colegii lui bogaţi o odăiţă la mansardă, în schimbul căreia dădea lecţii fraţilor mai mici ai acestuia. In clasa opta de liceu amicul meu se schimbase complect, ca aspect exterior, ca dispoziţie şi ca stare materială, încât era aproape de nerecunoscut. Norocul începuse în fine să-şi întoarcă şi spre el o căutătură binevoitoare.

De câtăva vreme găsise o meditaţie foarte bună la marele moşier Bolteanu şi scăpase astfel de orice grijă materială. Avea de preparat un băeţel în clasa a doua primară, foarte cuminte şi harnic, şi o fetiţă în clasa a treia de liceu, de o inteligenţă şi vioiciune puţin comune, dar de o sensibilitate excesivă.

Meditarea acestor copii era o simplă formalitate, fiindcă erau elevii cei mai buni din clasele corespunzătoare.

Mama copiilor, o femee frumoasă ce trecuse puţin peste 30 de ani, era brună, cu ochii mari, deseori melancolici, uneori însă străbătuţi de scânteieri stranii, provocate de accese de sensualitate, care deşi erau stăpânite în manifestările lor compromiţătoare, totuşi se trădau printr'o transfigurare ce-i dădea câteodată înfăţişare de fetişcană exaltată, în goană după aventuri. In oraş trecea drept o fiinţă ciudată, mai ales din cauza îndeletnicirilor ei sportive şi era rând pe rând invidiată, clevetită, admirată.

Intr'o seară pe când stăteam în grădina publică, pe-o bancă, Tudorică mi-o descrisese

cald, cu o pasiune vădită ce-i înviora obrajii și făcea ca buzele lui sensuale să vibreze. Atunci am văzut ce băiat frumos și voinic era și am înțeles de ce putea cuceri orice femee.

— Dragă Tudorică, mi se pare că ești îndrăgostit de doamna Bolteanu!

— Glumești!... Imi place!... și atâta tot! Femeea, pentru mine, e făcută să-mi procure plăceri, nu s'o iubesc, fiindcă iubirea e o slăbiciune. Din tot ce-am citit și am auzit până acum, am înțeles că în raporturile cu femeile nu trebue să pui sentiment și să nu uzezi de corectitudine, că altfel iese rău.

— Păi bine, dar tu în fond ești un băiat corect!

— Corectitudinea mea e după împrejurări, dragă Gheorghiță: când îngheț de frig, fur cruci de pe morminte, când mi-e foame, mulg pe furiș caprele coanei preotese, trăesc cu gazda și m'aș culca bucuros și cu fiică-sa.

— Ce vorbă e asta?!...

— Așa cum îți spun.

Și după o tăcere cam prelungită, adăugă:

— Ascultă!... Pentrucă tu ești singurul meu prieten în care am încredere desăvârșită și știu că ai să păstrezi secretul, îți voi destăinui din frământările în care mă sbat de câtăva vreme și din care nu știu cum să ies! Simt mare nevoe să-mi descarc cuiva sufletul...

— Ca'n cimitir, când furai cruci?

— Nu!... Acolo vorbeam cu Dumnezeu și cu morții iar ei, cel mult mă iertau, dar din partea lor nu aveam nici un semn de aprobare sau de revoltă, pe când tu ești o ființă vie de la care pot avea o părere, dacă nu chiar un sfat...

Și începu să-mi spună tot ce avea pe suflet, liniștit, cu vocea lui caldă și catifelată, cu o

claritate puțin comună la vârsta lui, când exprimările sunt tumultoase, concluzive, denaturate. Atunci am avut primele informații pe care le-am complectat apoi cu vremea.

Bolteanu era un om înalt, slab și tăcut, cu mult mai în vârstă decât nevastă-sa, extrem de manierat, așa încât în toate împrejurările parcă-și cerea scuze că există. Moșia îi dădea mult de lucru, încât lipsea foarte des de-acasă și uneori chiar zile întregi. Înțelegerea dintre soți se reducea acum la o indiferență amabilă, care dăinuia și se'ntindea, subțiindu-se, fără să se rupă, întocmai ca dâra unui șerbet cu coardă.

Intrarea lui Tudorică în casa aceea liniștită, în aparență, nu adusese nici o schimbare. Nu după multă vreme însă, d-na Bolteanu, ce era la început cu totul indiferentă, începu să se intereseze de studiile și de notele copiilor și mai ales să atragă atențiunea lui Dăniceanu asupra felului cum trebue să se poarte cu fetița ei, „care dacă nu-i bine stăpânită e în stare să alunece pe orice pantă".

Dela o vreme întrevederile acestea se repetau tot mai des și aveau loc de obiceiu între patru ochi, când bărbatul și copiii nu erau acasă.

Intr'o zi, ea îi spuse:

— Domnule Dăniceanu, Duduia are temperamentul meu, pe care eu însă știu să-l stăpânesc, pe când ea îl desfășoară în public, fără nici o sfială. Așa, nu mai departe decât eri, a venit la mine și mi-a spus, pur și simplu: „Mamă scumpă, domnul Dăniceanu e foarte simpatic și sunt îndrăgostită de el... Știi?.. are niște ochi, așa cum zici că-ți plac ție!" Auzi d-ta ce-i trece prin minte unui copil!... Ceeace îmi place la ea e însă spiritul de observație.

dar mă neliniştesc apucăturile acestea nefireşti pentru o fetiţă de treisprezece ani. E adevărat însă, că este foarte desvoltată pentru vârsta ei. Ştii, domnule Dăniceanu, astă vară la plajă erau tineri cari îi făceau curte, când o vedeau numai în tricou, socotind-o de cel puţin 16 ani. Era tare nostimă, când ne silea să-i explicăm înţelesul unor apropouri, pe care nu le pricepea, sau când ne repeta conversaţia susţinută cu tinerii aceia îndrăsneţi. Eu cred că şi asta i-a stricat foarte mult! Sper însă, domnule Dăniceanu, că prin seriozitatea d-tale şi prin autoritatea pe care vei şti să i-o impui, vei tăia scurt aceste înclinaţiuni ciudate.

Tudorică pricepu tactica d-nei Bolteanu, ce profita de sburdălniciile fetei, ca să-i pună în gură ceeace vrea să-i spună ea. Deaceea-i zise:

— Doamnă, îmi pare foarte bine că aţi adus vorba despre temperamentul Duduei, fiindcă şi mie mi s'au părut unele manifestări ale ei cam ciudate.

Lovitura îşi făcuse efectul, deoarece d-na Bolteanu se roşi până'n albul ochilor şi imediat ceru explicaţii mai ample asupra purtării suspecte a Duduei.

Reuşise s'o facă geloasă pe propria-i fată, care până atunci, la drept vorbind, nu făcuse altceva decât îi adusese pe furiş bomboane şi prăjituri şi se uita cam aiurită la el... Mamei ei, bine înţeles, nu-i spuse decât că în timpul lecţiilor îl fixa lung şi că uneori părea cam distrată. A asigurat-o însă că va căuta să fie foarte sever cu ea, chiar de-ar fi să o supere.

Intrevederile dintre d-na Bolteanu şi Tudorică aveau loc după aceea, tot mai des, aşa că se stabilise între ei o oarecare intimitate.

Intr'o zi, doamna îl primi chiar în dormito-

rul ei. Era pe înserate. Sub un abajur mare făcut în „batic", având ca motive stilizate, baiadere dansând, stătea pe canapea, îmbrăcată sumar cu o rochie de casă splendidă, făcută dintr'o stofă de mătase, ce se lipea nerușinat de trupul ei mlădios, cu dimensiuni clasice. O pulpă scăpa prin despicătura rochiei, ca să-și arate liniile grațioase ce se continuau cu cele ale coapsei, dincolo de marginea unui ciorap discret. D-nei Bolteanu îi plăcea să ia atitudinea Paulinei Bonaparte, a cărei statue o admirase atât de mult altădată la Roma, în vila Borghese. Cu imaginația cam exaltată, își închipuia că trăsăturile feței sale aduceau mult cu ale Paulinei, dar în ceeace privește proporțiile se considera superioară, așa încât avea convingerea, că dacă ar fi servit de model, Canova ar fi durat o adevărată operă de artă în locul statuei reci a Paulinei.

Aprecierile asupra formelor ei și-le baza pe constatările ce le făcea direct și destul de des, când își admira minunea nudului sculptural într'o oglindă așezată dibaci, ca să servească scopului. Degetele ei catifelate mângâiau cu subtilități de amant rafinat, când pielea fină a coapselor, când reliefurile îndrăsnețe ale sânilor încă tari. Se înduioșa, că un astfel de obiect de artă, încălzit de-o sensualitate ce deabia se putea domoli, nu putea sluji dragostei pătimașe, în ritmul căreia ar fi vibrat până la extenuare.

Corpul ei încă tânăr era deci însetat de-acele sensații puternice, care copleșesc și dau clipe de fericire supremă, brăzdate de fulgerări vinete de moarte. Viața ei intimă de mult nu-i mai procura însă asemenea plăceri.

Bolteanu se achita rareori de obligațiile conjugale și atunci cu corectitudine de gent-

leman, aşa că îi lăsa doar impresia unui pustiu imens, cu atât mai monoton cu cât era lipsit şi de acea „Fata Morgana", care dă celui puţin speranţa... pustiu în care tam-tamul sexualităţii comprimate suna sinistru, sfâşiind un trup, ce-şi cerea zadarnic partea lui de plăceri. De mult trebuise să renunţe la satisfacţii complecte, ce sdrobesc trupul, dar liniştesc nervii şi nu încerca decât schiţări, ce-i măreau surescitarea ca un veşnic „va urma" de roman senzaţional, ce amână supărător desnodământul.

In ziua aceea Dăniceanu se arătă îndrăsneţ, fiindcă dintr'o singură privire pricepu bine situaţia şi nu după mult timp corespundea întru totul speranţelor d-nei Bolteanu. Oglinda perfidă din colţ avea să prindă, între marginile ei şlefuite, înlănţuiri de trupuri vânjoase, ce păreau că se frământă într'o luptă înverşunată pentru câştigarea unei fericiri. Gemetele lor înăbuşite erau limbajul înţelegerii depline a simţurilor deslănţuite.

Doamna Bolteanu, copleşită de senzaţiile puternice ce-i încordau muşchii, de-abia putea lăsa loc unei remuşcări timide, ce încerca să deştepte conştiinţa de mamă şi de soţie. O lacrimă, pe care nu o putea sfărâma între pleoape, era mai curând piatra preţioasă ce ieşise din lupta celor două reptile umane, decât semnul unei căinţe, ce nu-şi făcuse încă drum.

Mai târziu, când aceasta îşi luă locul de judecător, se instală de'ndată şi justificarea: mama socotea că-şi sacrificase onorabilitatea, numai ca să împiedice tentaţia unei copile, pe care o socotea erotică şi exaltată, să întâlnească bărbăţia agresivă a unui tânăr ca Dăniceanu. Ea căuta să se convingă deci, că nu fă-

cuse decât gestul de a pune stavilă puternică în calea unei eventuale nelegiuiri...

Conştiinţa ce distila astfel de justificări se purifica singură şi înlătura complicaţii sufleteşti dramatice.

Dela început Dăniceanu privi pe Duduia cu alt interes decât acela al meditatorului plătit şi indiferent.

Observă că fata nu era chiar un copil, ci o fiinţă frumoasă, cu forme destul de bine desvoltate. Sânii ei întindeau îndrăsneţ bluza iar uneori, când Tudorică se uita mai lung şi mai poftitor la ea, sfârcurile împungeau dintr'odată stofa fină a îmbrăcăminţii. Cu sensualitatea lui, Dăniceanu trebuia să facă adevărate sforţări, să se stăpânească să nu-i mângâie sânii aceia provocători ori să nu-i muşte până la sânge buzele încondeiate de un roşu sănătos.

Dacă nu l-ar fi oprit frica de-a pierde un loc atât de bun şi, într'o oarecare măsură, gândul unei eventuale pedepse grave, Tudorică ar fi îndrăsnit orice, mai ales cum era convins că trupul fraged al Duduei îşi exprima şi el dorinţa, prin aplecarea tremurătoare a pleoapelor cu gene lungi, peste ochii negri, mari, plini de dragoste. Cu pofta abia stăpânită, ce-i frământa sângele, Tudorică se svârli cât mai repede în mrejele întinse de doamna Bolteanu.

De multe ori însă plăcerile cunoscute în braţele acesteia aveau ca substrat închipuirea că poseda fetiţa cu sânii tari, cu buze înfrigurate şi cu ochii brumaţi de iubire rău înţeleasă.

Deaceea, îl urmărea gândul, că pe lângă mamă ar fi trebuit să aibă şi pe fată, socotind că farmecul nepriceperei acesteia în dragoste

i-ar procura plăceri de altă calitate, decât savantele practice ale doamnei Bolteanu. Aştepta însă apropierea vacanţei, ca să îndrăsnească totul.

Duduia însă iubea pe Dăniceanu în alt chip. In jurul persoanei lui îşi concentrase toată pasiunea. Vieaţa ei, de copil sburdalnic şi răsfăţat de până atunci, luase dintr'odată o înfăţişare nouă, prin plăcerea ce o simţea admirându-l şi prin nevoia de-a încerca o supunere umilă faţă de el. Ar fi fost în stare să stea ceasuri întregi să-l privească în luminile ochilor, să-i soarbă fiecare vorbă şi să-i fure zâmbetul ce-i înflorea în colţul gurei. Il pândea, îi supraveghea apucăturile şi preferinţele cu o stăruinţă uimitoare, sau îi imita gesturile şi cascada notelor ce înfrumuseţau râsul lui sănătos.

Cu apariţia lui Tudorică în casa lor, se deschise pentru Duduia o lume nouă ce trăia, evolua, murea, după cum imaginaţia ei o crea sau o distrugea.

Fiinţa precoce, capricioasă, îndrăsneaţă, de până atunci, devenise o fetiţă gânditoare, supusă... supusă până la umilinţă faţă de el. In ultimul timp Duduia slăbise. O paloare, subliniată de cearcăne vinete, dădea părului negru reflexe albăstrii. Nopţile şi le trecea căsnindu-se să şi-l aducă în faţa închipuirii, aşa frumos cum era, cuminte, cu zâmbetul ce topea toate răutăţile pământului, iar nu gol cum i se întâmplase vara trecută să revadă în vis tinerii de pe plajă, ce-i spuneau vorbe îndrăsneţe.

Stătea de vorbă în gând cu imaginea lui dragă şi nu mai isprăvea spunându-i tot sbu-

ciumul ființei sale. Incerca deci, din zi în zi tot mai mult, o dragoste curată, ce nu avea nimic comun cu aceea împăturată în căldura dorințelor unui corp ce-și cere satisfacții. De cele mai multe ori, Tudorică lua în gândurile ei locul rugăciunilor și al icoanelor sfinte.

Dragostea o făcea însă să sufere; plângea și uda perna de lacrimi, ori de câte ori stăpânul ei sufletesc nu o băga în seamă și plângea tot atât de sguduitor, când privirea, vorba sau gestul lui îi mângâiau iubirea.

Suferința ce-o încerca era cu atât mai mare cu cât nu o putea împărtăși nimănui. Închisă în sufletul său sensibil, dragostea se amplifica și lua forma dramatică, pe care i-o dau cei lipsiți de descărcarea binefăcătoare a destăinuirilor.

Ea nu avea prietene de vârsta patimei ei, cărora să se poată destăinui. Numai către tatăl său îi alergau preferințele de încredere și de desfășurare, dar lipsa lui de comunicativitate se interpunea ca un zid proaspăt, rece și umed... Și totuși erau momente când simțea, că între tată și dânsa se 'ntindea o punte peste care ar fi putut trece de ambele părți mărturisirile. Deaceea, de câte ori avea ocazie, căuta să se izoleze cu el, ca să-l facă să-i destăinuiască ceva din preocupările ce i se păreau comune cu ale ei, să-l silească să aibă o izbucnire, să poată apoi să-și descarce și ea sufletul, să ceară sfat, să implore un ajutor... In schimb, pe mamă, o considera din zi în zi tot mai dușmană și mai îndepărtată de inima ei. O bănuia !...

De câte ori avea prilej, supraveghia conversația dintre ea și Tudorică și suferea ca

de o durere ce-i săgeta inima, când întrevederile lor prelungite aveau loc între patru ochi. Incepea de altfel să înţeleagă, destul de lămurit, că între dânşii se stabiliseră anumite legături, cărora imaginaţia ei le dădea rosturi cât mai odioase şi mai criminale. Gândindu-se la fiinţele ce-i furau iubirea, pumnii ei mici se strângeau violent, până ce unghiile lăsau urme adânci în carne.

Ar fi vrut însă să ştie precis, să audă, să vadă, ca suferinţa să şi-o întindă până la desgust de vieaţă...

Deaceea, de multe ori, intra pe neaşteptate în odaia unde Tudorică stătea de vorbă cu mama ei, dupăce în vârful picioarelor se strecura până la uşă şi asculta, cu auzul viu al animalului sălbatec, fugărit.

Nu surprinsese însă nimic compromiţător. De cele mai multe ori îi găsea pe amândoi plecaţi pe-o carte, pe care aveau aerul că o citesc. Intrările ei neaşteptate şi agresive îi stinghereau însă în mod vădit, ceeace nu scăpa privirilor înrăite ale copilei.

— De ce nu baţi la uşă când intri?... Ce'nsemnează apucăturile astea?

— Nu ştiam că sunteţi aici!... Şi-apoi, de ce să bat?!... Doar, citeaţi!...

Supravegherea celor doi devenise pentru Duduia o obsesiune, iar micile succese în descoperirile ce făcea o excitau, deşi îi sfâşiau în acelaş timp sufletul. Inarmată cu oarecare descoperiri, pândea momentul, ca să le poată strecura tatălui său, dela care aştepta satisfacţie şi rânduială.

Intr'o seară, Bolteanu părea abătut, cu privirile mai pierdute ca de obiceiu.

Duduia convinsă că'n sufletul lui se cuibărise bănuiala, precum şi ceva din preocupările ei, se hotărî să şi-l facă şi confident, nu numai tovarăş de suferinţă.

— Tată scump, ce ai de eşti atât de trist?

— Eu?!...

— Da, tu!... Spune Duduei tot, nu ascunde nimic, dacă vrei să-ţi spună şi ea ce ştie...

— Ce să-ţi spun?... N'am nimic. Poate că sunt puţin obosit.

— Nu-i adevărat!.. Tu suferi, sufleteşte!

— Ce spui?!... Ştii că eşti nostimă? Ce prostii îţi mai trec prin minte !... Ia uită-te, te rog, în ochii mei!... Mi se pare că ai început să citeşti cărţi proaste...

— Nu!

— Atunci?

— Nu ştiu!... Cred că noi doi nu suntem fericiţi în casa asta!...

Şi fata izbucni în plâns.

— Ce-i cu tine ?... Te-a supărat cineva, ai avut vre-o neplăcere la şcoală, te-a certat mama?.. Ia spune-mi!...

Duduia tăcea şi cu cât Bolteanu o mângâia mai duios pe părul negru, ondulat, plânsul ei se înteţea.

— Cum?!... Tu nu vrei să spui tatălui tău, necazurile ce te frământă?

— Ba da.

— Atunci?

— Să-mi spui şi tu pe ale tale...

Bolteanu nu se putu stăpâni să nu râdă.

— Nostimă fetiţă mai am şi eu!... Ce vrei tu să-ţi spun?... Că am unele necazuri cu moşia, că sunt unii oameni cari mă înşală ori mă fură, că nu sunt încă sigur de alegerea mea ca

deputat, că am o fetiţă ce plânge fără rost... Asta vrei?

— Nu! Eu vreau să-mi spui despre celelalte necazuri.

— Care, celelalte?... Doar nu mai există şi altele, slavă Domnului, astea îmi sunt prea deajuns!

Plânsul Duduei se înteţi. Prin perdeaua de lacrimi se uită o clipă în ochii lui şi zise necăjită:

— Nici tu nu mă'nţelegi!...

Şi fugi de lângă el şi mai sdrobită.

Dragostea pentru Tudorică luă proporţii neobişnuite, de când gelozia îşi făcuse loc în sufletul ei. Se sbuciuma să afle fapte, ca să poată să le relateze tatălui cu preciziuni, care să nu lase loc nici unei îndoieli. Deaceea se hotărî, ca atunci când Tudorică ar rămâne acasă, să se ducă spre şcoală, dar să se întoarcă mai târziu, pe furiş, să spioneze şi să afle tot, cu preţul oricărui risc...

Era către sfârşitul anului şcolar. Duduia intră în curte pe din dos şi se strecură, ca un hoţ, până în dreptul ferestrelor dormitorului d-nei Bolteanu. Luă scara, pe care o pusese mai de vreme în apropiere, o propti de zid şi se urcă pe ea până putu să-şi arunce privirile prin fereastră, înăuntru. Tudorică şi mama ei stăteau pe canapea îmbrăţişaţi, cu trupurile frânte de patima de-abia consumată.

Duduei i se aşează o pânză neagră pe ochi şi, dacă nu s'ar fi ţinut de scară, în momentul acela ar fi căzut grămadă. Ameţită, ca şi când ar fi căpătat o lovitură în moalele capului, se coborî şi după un moment de reculegere o luă la fugă până'n fundul grădinei şi

fără să pregete o clipă, se svârli în eleşteu, în locul unde era mai adânc şi de unde ştia că nu va putea scăpa, chiar încercând să înoate, fiindcă se va încurca în lujerii de nufăr ce aveau s'o prindă, ca o pânză puternică de pajanjen.

Un argat, care lucra prin apropiere, văzând pericolul în care se afla fata boerului, se svârli în apă şi după o sforţare eroică, trecând prin pericolul morţii, o scoase la mal.

Duduia fu readusă în fine la vieaţă de către un medic chemat în grabă. Când deschise ochii, prima fiinţă pe care o recunoscu fu mama ei, pe figura căreia se citea, întipărită, groaza unei vini neispăşite. Fata se îngălbeni din nou, închise ochii şi cu mâna alungă ceeace i se părea mai odioasă decât o vedenie... pe mama sa.

La toate întrebările ulterioare, insistente, ale tatălui, care ţinea să cunoască motivele gestului desperat, nu răspunse, decât cu o mângâiere duioasă pe obrajii supţi şi trişti. Şiruri de lacrimi se scurgeau din ochii ei frumoşi, către colţurile gurii, ce dogoreau de fierbinţeală. Cu o încăpăţânare şi cu o hotărîre rară pentru un copil, se mulţumi însă să îndure orice, dar nu destăinui nimănui, nimic. O durea gândul, că Tudorică, pe care-l ura, ar fi putut fi alungat din casa lor şi astfel să fie silită să nu-l mai vadă, poate niciodată...

In dimineaţa aceea, soarele, cu delicateţea zâmbetului de fecioară, destrăma păinjinişul ceţei, ce'nvăluia încă masivul gol şi sălbatec al munţilor Tatra şi svârlea, ici colo, pe faţa lacului de munte dela Strbské Pleso, săgeţi fine de aur. Lacul liniştit, înconjurat din trei părţi de păduri dese de brad, stătea ca un

ciob de sticlă verde la rădăcina gigantului de piatră, ce-şi înfunda în nori creştetul lui sfârticat.

Pe terasa „palace"-ului, la o masă, luau cafeaua trei turişti : inginerul Tudorică Dăniceanu, tânăra şi admirabila lui soţie (fosta d-ră Syve Mărăscu) şi Duduia Bolteanu. Dintre ei, numai Duduia era, în momentul acela, impresionată de gama de violet ce colora brădetul şi care mergea cromatic până'n creştetul enormului masiv, ce se căsnea să stea de strajă între două ţări. Ceilalţi doi glumeau sau discutau asupra detaliilor excursiei proiectate.

Dela casa turiştilor, ascunsă între brazi, ieşeau cei întârziaţi şi se grăbeau să ia, fie drumul uşor şi plăcut prin pădure spre lacul Poprad, ce se afla mai sus, fie cel dificil şi depărtat al ascensiunii Krivanului ori spre Rysy, vârful sălbatec şi pustiu, de unde se văd „ochii mării", adică lacurile mici, albastre, strălucitoare, resfirate cochet pe versantul polonez...

Dăniceanu era în al doilea voiaj de nuntă; pe cel adevărat îl făcuse cu câteva luni mai înainte în Sicilia, imediat ce se însurase cu Syve.

La Strbské Pleso venise de vre-o trei săptămâni.

Intâmplarea făcuse ca în primele zile să audă la restaurant vorbindu-se românește, la o masă, la care se afla o doamnă şi o tânără ce se remarca prin frumuseţe şi prin „chic"-ul îmbrăcăminţii. Din când în când, tânăra râdea cu toată buna dispoziţie a unui corp plin de sănătate şi se căsnea să alunge de pe frun-

tea bătrânei, ce părea suferindă, o umbră de tristeţe, ce se încăpăţîna totuşi să dureze.

Dăniceanu, la vederea tinerei, avu o vagă strângere de inimă. Cu cât o privea mai mult cu atât i se părea mai cunoscută şi încerca un sentiment ciudat, ca acela ce-l lasă în suflet o datorie desonorantă. In ochii ei nu se citea însă nici un semn de recunoaştere, cu toate că din când în când îşi arunca privirea şi spre el. După masă, Tudorică se duse imediat la portarul hotelului, dela care află numele celor două romînce, care erau: Irina Bolteanu şi Duduia, adică mătuşa şi nepoata.

Amintirea anului plăcut petrecut în casa Boltenilor, până ce reuşise întâiul ca bursier la politechnica din Bucureşti, îi încălzi dintr'odată obrajii.

Revedea, cinematografic, manifestările de dragoste pătimaşă ale doamnei, care-şi chinuia trupul să scoată din el tot ce voluptatea poate da ca sensaţii, precum şi încordarea lui tinerească de-a depăşi aşteptările ei nebune.

Din toate femeile ce i-au stat la îndemână, numai doamna Bolteanu îi dăduse impresia unei sexualităţi cu resurse nesfârşite. Sărutările ei îi lăsaseră gustul amăriu al freneziei rafinate, de care cu greu se putuse despărţi. De-aceea a dorit-o şi a căutat-o în fiecare fiinţă pe care a strâns-o pătimaş în braţe, dar n'a regăsit-o în nici una, fiindcă nici una nu-şi împletea ritmul vibraţiilor exact cu al lui, cum făcea doamna Bolteanu, aşa încât destinderea nu mai avea acea simultaneitate, ce smulge dela două fiinţe un singur strigăt de triumf.

Şi Tudorică zâmbea acum gândindu-se, că peste acea covârşitoare plăcere se cernea peatunci dorinţa de a-şi stâmpăra setea trupului

încordat, în apa vie şi neîncepută a voluptăţilor, ce-ar fi ştiut să le deslănţuiască în carnea fragedă şi neştiutoare a Duduei. Şi, dacă nu s'ar fi întâmplat acel stupid şi neînţeles accident cu înnecul în eleşteu, cine ştie dacă nu şi-ar fi satisfăcut şi acea poftă smintită.

Gândul că avea să săvârşească o nelegiuire nu neliniştise nici o clipă conştiinţa lui Băniceanu, fiindcă el nu privea lucrurile acestea sub unghiul moralităţii impuse de oameni, ci sub imperativul poftei sexuale nedomolite.

Moartea năpraznică a doamnei Bolteanu, întâmplată puţin timp după plecarea lui, cu ocazia unui accident de călărie, îi lăsase regretul consumărei ultimei picături dintr'o băutură rară.

Ce s'a mai întâmplat de-atunci, nu mai ştia nimic... După atâţia ani soarta îi rezerva surpriza de-a întâlni pe Duduia, acum, când era însurat cu o fiinţă adorabilă, pe care cu toate că n'o iubea, dar îi respecta (deşi trecuseră multe luni dela însurătoare) pretenţia de a fi numai al ei. Când ştia însă că în apropiere se afla altă făptură, pe care cândva a dorit-o şi n'a putut-o avea, gândul de a o cuceri cu orice preţ îi frământa simţurile şi uita că e însurat cu o nevastă iubitoare şi că o aventură cu Duduia ar fi putut fi prilej de incalculabile complicaţii. Dar el nu avea ureche de plecat spre astfel de consideraţiuni şi cu hotărîre fermă porni spre noua cucerire, fără scrupul. De aceea chiar în după amiaza zilei aceleia, căută să găsească pe Duduia şi să-i vorbească. Era curios să vadă ce impresie avea să facă întâlnirea cu totul neaşteptată, fetei, care se uita la el altădată cu ochi grei de iubire.

In fine, când ajunse să se prezinte, Duduia

se înroşi puternic şi fără să vrea schiţă cu mâna gestul cu care altădată alungase pe propria ei mamă, ca pe-o fantomă supărătoare. Era, se'nţelege, mişcată de apariţia acelui strigoi al primei ei dragoste, care-i stătea în faţă frumos, zâmbitor, transfigurat.

Inima-i bătea viu şi sbuciumarea ei răscolea amintiri şi bune şi rele, cari porneau vijelioase să-i frământe sufletul.

Intr'o clipă îşi dădu seama, că sforţarea pe care o făcuse atâţia ani, ca să steargă rugina ce se depusese cândva peste iubirea de mamă, fusese inutilă, de vreme ce numai simpla prezenţă a lui Tudorică îi readusese toate stările sufletesti alungate. Spectacolul ce-o împietrise altădată în vârful unei scări se desfăşura acum din nou, impresionant de viu, încât fu silită, ca şi atunci, să închidă ochii, să nu-l mai vadă. Dar filmul se desfăşura totuşi mai departe, cu imaginile lui suprapuse. Prin transparenţa trupului gol al mamei ei, care şerpuia sub impulsul ultimului spasm, vedea ţesătura lujerilor de nuferi, ce-şi ascundeau perfidia sub mângâierea catifelată a florilor. Vedeniile acelea se topiră însă ca în faţa unui soare binefăcător, când, deschizând ochii mari şi plini de uimire, văzu pe Dăniceanu stând senin şi liniştit în faţa ei.

Duduia, cu toate că se căsni să fie glacială, nu reuşi decât să pară indiferentă. Această atitudine biciui şi mai mult însă poftele lui Dăniceanu, care întrevăzând intenţia unei rezistenţe îndârjite se bucura de valoarea succesului ce-l aştepta. Conversaţia lor fu scurtă, fiindcă Duduia o curmă aproape imediat:

— De sigur, domnule Dăniceanu, că ai să ne prezinți pe soția d-tale. E foarte frumoasă; am remarcat-o — de altfel ca toată lumea — din primul moment. Credeam însă că e englezoaică. Numai rasa anglo-saxonă dă exemplare așa de reușite!... Nu știam că-ți plac și blondele! Și-acum, mă ierți... trebue să plec, fiindcă mă așteaptă tanti.

In câteva zile Syve se 'mprieteni cu Duduia, ca și cu mătușa ei, așa încât împreună cu Tudorică făceau grup la canotaj, la bar, pe plaja lacului și printre turiști, când se duceau la excursiile de rigoare.

Tudorică folosea toate împrejurările ce i se păreau favorabile, ca să-și plaseze insistențele ce se accentuau zi de zi, fiindcă Duduia, deși persevera într'o atitudine de indiferență, era totuși din când în când provocătoare prin cochetăriile ce le svârlea abil, ca pe niște banderile în greabănul unui temperament deabia stăpânit.

Eu venisem la Strbské Pleso cu câteva zile mai înainte de dimineața când cei trei turiști își luau cafeaua și mă așteptau. Intârziasem, fiindcă Tudorică mă rugase să trec pela garaj și să spun șoferului să-i aducă mașina la hotel.

Eram încântat că mă aflam în localitatea aceea admirabilă, lângă singurul meu prieten bun, unde mă puteam într'un anumit sens, odihni. Pe lângă aceasta mai puteam fi de folos medical Syvei, care era și clienta mea. Sănătatea ei, deși bună în aparență, totuși avea nevoe, în urma pleureziei de care o vindecasem altădată, de-o cură de repaos și de aer tr'o liniștită și confortabilă stațiune climatepe care le putea avea numai într'o liniștită și confortabilă stațiune climaterică de munte,

cum erau mai toate cele revărsate pe teritoriul cehoslovac al masivului Tatra.

Deşi eram de puţin timp în localitate, fusesem pus de către Tudorică oarecum în curent cu sbuciumările lui sufleteşti curioase, ce începuseră să mă intereseze dealtfel şi pe mine. Prietenia dintre noi îngăduia confidenţele cele mai desăvârşite, iar Dăniceanu nu se sfia să mi le facă.

Intr'o seară, stând pe-o bancă pe marginea lacului. am ascultat povestirea dramei unei sensualităţi contrariate ce fusese silită să se plece în faţa unei timide licăriri de dragoste nerecunoscută.

Hotelurile şi micile magazine de partea cealaltă a lacului erau luminate puternic. De pe terasa unei cafenele, orchestra svârlea, din când în când, note vesele ori triste.

Tudorică începu mai întâi să-mi împrospăteze detaliile aventurii lui cu doamna Bolteanu şi să-mi reamintească dorinţa peste care cu greu putuse trece atunci, ca să nu seducă şi pe fată. Accidentul misterios suferit de către Duduia, când era să se înnece, iar mai apoi plecarea lui la politechnică, puseseră capăt aventurei începute şi stăviliseră desfăşurarea aceleia ce-i încolţise, ca o iarbă rea, în suflet.

— Când am văzut-o acum trei săptămâni, aceeaşi dorinţă nebună de a o avea m'a cuprins cu atâta putere, încât am încercat, în scopul acesta, toate mijloacele ce ştiam că nu-mi dăduseră greş niciodată. M'am izbit însă de rezistenţa ei dispreţuitoare, ca de un zid şi-acum sunt aiurit... Şi nu numai insuccesul mă enervează, dar mai cu seamă faptul. că mă simt degradat în ochii ei.

— De unde ştii?

— Am înţeles lucrul acesta dela prima întrevedere, când mi-a vorbit, ca unui borfaş al dragostei sexuale ce nu-i în stare decât să şterpelească femeilor câteva spasme.

— Dar ce ţi-a spus?

— Mai întâi mi-a destăinuit unele lucruri pe care nici nu le bănuiam şi care m'au sguduit. In apărarea ce-o punea insistenţelor mele, din ce în ce mai îndrăsneţe, a svârlit mărturisirea că altădată m'a iubit cu toată puterea unui suflet de copil, dar că surprinzându-mă în braţele mamei ei s'a aruncat în eleşteu, scârbită. Numai moartea imediată, gândea ea, putea împiedica ura în contra mamei şi salvarea pasiunii pentru mine. Neînţelegând aceste sentimente paradoxale şi nesocotind adâncimea contrarietăţilor suferite de ea, i-am spus atunci, cu uşurinţa încrezutului: „Tocmai pentru salvarea ei, ar trebui să continuăm sub o formă plăcută şi lipsită de dramatism, pasiunea începută altădată"... Atunci ea mi-a spus, plină de indignare:

— Domnule Dăniceanu, fiinţa ce-şi sacrifică viaţa de dragul unui sentiment curat, nu se înjoseşte să cadă în braţele aceluia, pe care l-a iubit şi care din întâmplare a fost şi amantul de carieră al mamei sale!... Iubirea cere iubire şi sacrificiul, moarte !

— Dragă Gheorghiţă, în clipa aceea n'am înţeles-o, ba chiar am detestat-o şi dacă n'ar fi plecat aş fi insultat-o şi mi-aş fi bătut joc de mândria aceea aranjată cu vorbe umflate şi pretenţioase. Biciuirea suferită mă făcea s'o urăsc.

— De-atunci însă, în loc s'o ocoleşti...

— Da, aşa este!... Revolta mea neştiută de nimeni a fost de scurtă durată şi s'a topit repede în căldura ochilor ei frumoşi. De-atunci

încerc un sentiment curios, de umilință, de supunere față de ființa care mi se împotrivește și care m'a insultat. N'aș fi crezut să mi se'ntâmple așa ceva! Asta mă enervează grozav, dragă Gheorghiță! Și ceeace e mai neplăcut e că simt cum mi-se macină tot mai mult dorința de a o poseda și mi se cuibărește în schimb în suflet o moliciune stupidă, ca efectul dulceag al unei arii melodramatice. Toate acestea îmi transpun ființa pe-un alt plan și mă desechilibrează. Duduia începe să nu mă mai intereseze ca altădată și simt cum între ea și mine se interpun o serie de sentimente confuze, pe cari nu sunt în stare să le mai pot descifra ori înlătura.

— Dacă nu te mai interesează ca altădată, de ce nu fugi de ea?

— Nu pot! Mă ține lângă dânsa îmbinarea de indiferență și de cochetărie cu care mă stăpânește din ce în ce mai mult. Imi place căutătura ei ironică și mă săgeată până 'n inimă privirea ei în care câte-odată citesc limpede o simpatie nemărturisită și cu greu ascunsă. O urăsc, fiindcă e disprețuitoare față de pasiunea mea și mi-e dragă, fiindcă mă nesocotește!... Vezi tu ce complex afurisit de sentimente mă frământă pe mine?

— Eu cred că tu te sbuciumi fără rost! Toată încâlcirea de sentimente ce sălășluesc în tine e consecința faptului că amorul tău propriu de cuceritor irezistibil suferă. Tu uiți însă, că Duduia are altfel de temperament decât toate acele făpturi, pe cari ai fost deprins să le stăpânești până acum, și altfel de inclinațiuni! E o sentimentală de școală veche, care cere dragoste și nu admite numai schimbul în natură; e dintre acele femei ce sunt în stare să se omoare, dacă dragostea lor

e contrariată. După părerea mea deci, ea face parte dintre ființele adorabile...

— Da, am băgat de seamă!... In ultimele zile Duduia n'a economisit de loc prilejurile de a-ți îngădui s'o analizezi, iar tu ești tot mai încleștat în farmecele ei, îmi ripostă cu ton aspru Tudorică.

— Nu cumva ești gelos?... Ar fi nostim!

— Gelos?... Mă faci să râd!... Am făcut o simplă constatare și atâta tot. Te felicit totuși că i-ai putut câștiga întreaga atențiune, în timp ce eu am ajuns doar s'o fac să mă ocolească în mod sistematic. Așa ceva nu credeam să mi se întâmple vre-odată! Dar să știi dela mine, că e ridicolă când se complace în atitudini de simpatie exagerată față de tine, fiindcă îmi place să cred, că totul e o simplă manevră de cochetărie. Ea nu poate să te simpatizeze!... Înțelegi?... Așa ceva e exclus!... Ar fi grozav, crede-mă!

— De ce, așa grozav?

— Nu știu de ce, dar parcă am în suflet o nebunie. Ființa aceasta ori e a mea cu orice sacrificiu, ori mai bine moartea. Și dragă Gheorghiță, să nu te superi, dacă îți dau un sfat prietenesc: să nu fii atât de naiv și să-ți închipui că ai putea clinti ceva din inima Duduei, cu tiradele tale romanțioase și cu lirismul tău dulceag și declamator de felcer încrezut. Ea își bate joc deocamdată, de noi amândoi — asta e realitatea — dar în chipuri diferite. E o făptură, căreia pasiunile nu-i spun nimic, e o decepționată cu trup frigid, ca sfintele bizantine pe pereții reci de mânăstiri...

— Exagerezi! Eu din contra, o consider ca pe-o ființă cu calități rare, căreia trebuește să i se câștige însă inima printr'o dragoste ade-

vărată și temeinică. Atunci numai, ea se va desfășura. Pentru mine e un fel de ideal, care trebuește încălzit cu precauții de fiece clipă. Și degeaba îți închipui că Duduia ar avea vre-o atenție deosebită față de mine! Sunt sigur că ea totuși te iubește, dar amorul ei propriu o împiedecă să se trădeze. Atât timp cât nu-i vei dovedi o dragoste puternică și mai ales statornică, — lucruri imposibile pentru tine — până atunci va continua să fie, aparent, indiferentă. Nu uita mai ales că ești și însurat cu Syve, o ființă admirabilă !... Dar tu ai început să nu mai vezi limpede.

— Poate!... Uneori îmi face impresia și mie că aiurez. In orice caz, dragă Gheorghiță, m'am schimbat mult. Altădată, când mă îmbătam de deliciile frământărilor frenetice ale mamei ei, aveam de multe ori înainte imaginea trupului de-abia desvoltat al fetiței cu ochi mari și negri, pe care o doream. Azi, de câte ori mă uit în ochii Duduei nu văd decât contorsiunile mamei ei, imprimate în relief pe câmpul roșu al retinei și inima mi se strânge rușinos, ca de o crimă și sufăr Gheorghiță, sufăr de ceva vag, neînțeles... sufăr de nesiguranța sentimentelor ei față de mine și de încălcirea celor ce mă frământă!...

— Atunci Tudorică, tu ești îndrăgostit!

— Indrăgostit, cu ?!... Glumești, dragă Gheorghiță!... Tu știi foarte bine, că pentru mine femeea e doar prilej de plăceri sexuale și nimic mai mult. Iubirea e un biet stimulent pe care îl folosesc numai slăbănogii sexului nostru. Ea înseamnă menajare, supunere, concesiuni față de altă ființă, pe care instinctiv vrei s'o cucerești, deci atâtea manifestări ce nu denotă în orice caz o bărbăție puternică. Pumnul, când e încordat, izbește fără

să se întrebe pe cine şi unde, nesocotind răul ce-l produce; totul stă deci în puterea destinderii momentane, care lasă loc apoi unei noi încordări. Când o femee nu-mi poate da ceeace-i cer, sau mai presus ceeace-i impun, atunci o nesocotesc. O astfel de fiinţă, care aşează între poftele mele, ce se cer satisfăcute, şi trupul ei, intermediarul insipid al dragostei, nu merită nici o atenţie, fiindcă nu poate pune la dispoziţie cadrul necesar de desfăşurare virilităţii mele sănătoase. Deaceea, din punctul acesta de vedere, Duduia nu mă mai preocupă şi-o urăsc!... Dealtfel, cum face şi ea !..

— Atunci las'o în pace şi revino la soţia ta, care — între noi fie zis — nu merită insulta să fie înşelată cu nimeni!

— Asta e concluzia care-ţi convine ţie, dar la care eu nu sunt în stare să mă mai opresc. Simpatia, pe care văd că zi de zi o nutreşti faţă de Duduia, mă enervează, crede-mă şi dacă e numai un fel de trecere de vreme, apoi dragul meu ar fi mai bine să-ţi îndrepţi atenţia faţă de altcineva. Uite!... spre exemplu faţă de nevastă-mea! Eu nu sunt gelos, dragă Gheorghiţă şi crede-mă, că mi-ar fi absolut egal, dacă tu şi Syve v'aţi simpatiza. Dealtfel, socot că voi doi v'aţi fi potrivit mai bine... Ce păcat că n'ai cunoscut-o înaintea mea!... Astăzi aş fi fost liber... Acum ce să mă mai fac?... De unde-mi mai poate veni scăparea?... Sunt foarte, foarte nenorocit!...

— Eşti absurd, dragul meu, deci iubeşti... fiindcă numai în dragoste încoerenţa ţine loc de logică. Nu uita însă, că setea de vieaţă şi de posedare, când sunt contrariate se svârl nebune spre moarte, fiindcă şi ele sunt forme ale iubirei.

— Se poate!... Atunci avea dreptate Duduia,

când spunea că: „iubirea cere iubire și sacrificiul, moarte". Câte-odată îmi vine să râd, gândindu-mă, că totuși, sunt smintiți, cari pun și această soluție problemelor de felul acestora!

După un răstimp de tăcere, adăugă cu glas evident emoționat:

— Iartă-mă Gheorghiță, dacă am spus ceva, care poate te-a necăjit!... Sunt aiurit, credemă!... Nu mai înțeleg nimic!... In ultimul timp atâtea ciudățenii s'au încolăcit, ca șerpii veninoși, în sufletul meu, încât sunt plictisit, sunt iritat... sunt absurd! Mă gândesc la lucruri imposibile. Nopțile au început să-mi devie penibile și gânduri curioase se încâlcesc în painjenișul unei judecăți diminuate în posibilitățile ei de altădată... Cred că toate aceste se datoresc faptului, că m'am abătut dela conduita mea, impresionându-mă prea mult de capriciile unei sentimentale, de care trebue să mă căsnesc să scap cât mai repede.

— Atunci caută-ți o amantă. Sunt atâtea femei frumoase aici, cari poate n'așteaptă decât o singură vorbă din parte-ți.

— Ar trebui... dar acum, nu mai pot. Simt un fel de oboseală și parcă mă încearcă un gol, ce se cere umplut de ceva nedefinit... Dacă nu mi-ar fi rușine de ridicol, aș spune că-mi lipsește un suflet, care să mă întregească...

Porniram toți patru cu automobilul lui Dăniceanu. Ca'ntotdeauna, el era la volan; alături de el Syve. In fundul mașinei stătea Duduia, în dreptul lui Tudorică, iar eu în dreptul soției lui.

Drumul șerpuia printre brazi, cari din când în când se retrăgeau, ca să tivească fie o prăpastie, fie apa ce se rostogolea iute dela mun-

te şi se încurca în căderi mici şi gureşe. Peisagiile se desfăşurau diferit, iar buna noastră dispoziţie se mărea din ce în ce mai mult, hrănită de frumuseţile naturii, de aerul curat şi de strălucirea soarelui, ce ocrotea tinereţea noastră svăpăiată.

Trecurăm prin staţiunile climaterice, elegante şi curate, ce se succedau impresionant, cu hotelurile şi vilele lor frumoase, cu sanatoriile ce-şi întindeau rugătoare spre soare terasele pline de bolnavi, implorându-l să le dea sănătate.

— E curioasă impresia ce-mi fac sanatoriile acestea : parcă mă chiamă grăbit la ele, zise Syve.

Şi-apoi, adresându-mi-se:

— Spune-mi sincer, doctore, am să ajung şi cu cândva întinsă pe vre-un „chaise-longue" din acestea?

— Niciodată, dragă prietenă. Eşti mai sănătoasă decât oricare socol din ţara aceasta. Ţi-am spus-o de atâtea ori!... N'ai motivul nici unei îngrijorări.

— Şi cu toate acestea, presimt că foarte curând voi sta întinsă şi eu pe una din terasele de-acolo. Noroc, că te am lângă mine.

Eu începui să râd cu poftă.

— Nu râde doctore!.... Dacă mi se va întâmpla ceva, să ştii că te voi sechestra, drept pedeapsă, lângă mine, până la vindecare.

— Şi cu Theo, ce facem?

— El nu-i doctor!

— Ce lucruri triste îţi mai trec prin minte, dragă Syve, zise Duduia! Şi tocmai astăzi, când e aşa de frumos, când ar trebui să fim veseli, până la nebunie... Doar mai avem atât de puţine zile să fim împreună !... E bine să ne rămână în suflete şi amintiri plăcute, care

să mai şteargă pe cele urîte. Nu-i aşa, domnule Dăniceanu?...

Maşina, ca sub comanda unui gest nervos, luă brusc un viraj şi derapă destul de puternic, încât Syve scoase fără să vrea un ţipăt.

— Mai încet, dragă Theo! ce vrei, să se îndeplinească presimţirile mele?

Tudorică avea faţa uşor crispată, iar buzele exprimau o hotărîre închisă.

— Ţi-a fost frică, Syve?... întrebă Duduia. Mie, nu!... fiindcă o prezicătoare celebră mi-a spus, la Paris, de mult, că eu voi muri de mâna celui ce mă va iubi cu adevărat. De-aceea mă feresc să mă iubească cineva. Nu mi-e frică deci de virajele domnului Dăniceanu, fiindcă, oricât de capricioase ar fi ele, nu prezintă, în ceeace mă priveşte, nici un pericol, dacă e adevărată prezicerea. Şi-acum, să încheiem capitolul lucrurilor sinistre. Imi daţi voie să cânt ceva ?

— Bravo, bravo! Cântă-ne!

Duduia, care luase mulţi ani lecţii de canto prin streinătate, începu atunci să cânte cu vocea ei adorabilă o arie voioasă şi ca prin farmec schimbă atmosfera melancolică ce începuse să ne apese.

Puţin după aceea, traversarăm oraşul Poprad şi ajunserăm într'o pădure în care drumul urca în serpentine ameninţătoare, ca să se desfăşoare apoi în cercuri strânse pe panta aceluiaşi deal, până îşi luă iarăşi desfăşurarea de panglică liniştită, înşeilată pe margini cu copaci şi cu stâlpi de telegraf. In fine, către amiază ajunserăm la un restaurant ce stătea izolat la margine de drum şi-şi aştepta oaspeţii. In apropierea lui se află celebra grotă de ghiaţă dela Dopsina, pe care ne-o propusesem să o vizităm în ziua aceea.

După ce-am lăsat mașina în garajul restaurantului, am pornit la grotă prin pădurea de brazi seculari, pe poteci întortochiate, ca să nu suim chiar în piept coama dealului. Deși aveam oarecare antrenament, dar fiindcă eram încărcat cu pardesiuri și pullovere și era o căldură arzătoare, a trebuit să micșorez pasul, ca să-mi stâmpăr respirația și bătăile inimei. Duduia, care ținea să mă însoțească, era de-o exuberanță ce nu i-o cunoscusem până atunci: glumea, cânta și cocheta cu mine... Tudorică, dela o vreme, micșoră și el pasul și chiar se opri ca să-l ajungem.

Purtarea Duduei îi adâncea din ce în ce mai mult brazda dintre sprâncene, în semn de protestare mută, dar cu cât dădea semne mai evidente de enervare, Duduia devenea mai provocătoare... La un moment dat, îmi promise că mă va săruta, drept plată că-i duceam, cu „bravură și devotament", tricoul și pardesiul.

Tudorică se opri atunci brusc, se uită înrăit la ea și zise:

— Socotesc cam deplasate astfel de glume...

Syve, râzând, îi spuse:

— Dragă Theo, ce te amesteci tu în ceeace nu te privește? Ori crezi că mai ești și acum meditatorul Duduei?

— Nu cred nimic!... Dar dacă ar fi cu noi și coana Irina, Duduia nu s'ar purta așa, te asigur.

Drept răspuns, Duduia mă sărută ostentativ pe amândoi obrajii. In momentul acela Tudorică se făcu palid, ca un mort și se sprijini de un brad, să nu se prăbușească.

In fine, ajunserăm și sus la grotă, încălziți, transpirați, cu obrajii vultoși, dar foarte bine dispuși, exceptând pe Tudorică ce părea cu-

fundat în gânduri rele şi care fuma ţigare după ţigare.

Intrarea în peştera de ghiaţă era interzisă câtăva vreme dela sosire, ca să se prevină eventualele îmbolnăviri ce s'ar fi putut întâmpla, dacă cei încălziţi şi transpiraţi ar fi intrat dintr'odată în frigul puternic din interiorul grotei.

Deaceea era construit alături de intrare un pavilion de adăpost. Acolo erau strânşi, când am sosit noi, încă vre-o douăzeci de turişti. Erau multe fete blonde, cu cozi pe spate, sau cu ele grămădite în formă de receptoare de telefon la urechi, cu saci de excursie în spinare, îmbrăcate cu fuste groase şi încălţate cu bocanci cu cuie de dimensiuni apreciabile.

Printre ele mai erau câţiva bătrâni şi nişte tineri sfioşi, ce cumpărau din prăvălioara de alături cărţi poştale ilustrate, pe care le scriau şi le dădeau la iscălit celorlalţi, indiferent dacă erau cunoscuţii lor ori nu. Cei mai mulţi dintre turiştii de ambe sexe cumpărau insigne cu inscripţia Dopsinei, pe care şi le puneau la pălării, la piept, sau le băteau pe bastoanele lor de munte, ce erau astfel bogat garnisite cu plăcuţe metalice cumpărate din fiecare lor de excursiune. Posesiunea acelor semne dădea tinerilor un aer de învingători, ca şi când li s'ar fi omologat oficial o nouă ispravă turistică: vizitarea peşterei de ghiaţă dela Dopsina.

Duduia se entuziasma de tot ce vedea: de priveliştea minunată ce se întindea în faţa noastră, de miile de iscăliturі cu care erau împodobiţi pereţii pavilionului, de costumele turistelor, de sfiala băeţilor şi de curajul bătrânilor de a se sui până acolo...

La un moment dat, începu să fredoneze un

cântec la modă şi în jurul ei într'o clipă gălăgia se topi, iar turiştii îşi întoarseră spre ea, ca la comandă, feţele lor înegrite de soare şi bătute de vânt.

Un bătrân simpatic cu un cap expresiv, scos parcă dintr'o gravură de Dürer, îi spuse ceva în limba lui, cu totul neînţeleasă de noi.

Duduia îi făcu semn că nu pricepe. Bătrânul stărui, ceilalţi în cor cereau acelaş lucru.

Duduia se înroşi şi ne zise:

— Ce-or fi vrând ăştia cu mine?...

Un jandarm ce stătea mai la o parte interveni, într'o românească foarte stricată, pe care o învăţase, se vede, în timpul războiului :

— Spune la ei, cânţi tare...

— Atunci, fă-le plăcerea, dragă, zise Syve, fericită că o româncă era solicitată de câteva exemplare ale unui popor atât de muzical, să le cânte.

— Cum?!... Aşa, în public?... zise, vădit măgulită, Duduia.

— Inchipui-ţi!... Şi încă fără orchestră şi fără bilete de intrare. Ce oroare!... Nu?

— Dar, ce să le cânt?

— Cum, ce?... „Mireasa vândută", dacă o ştii, bine 'nţeles! Le-ar face mare plăcere!

Duduia începu, cu adorabila ei voce de uşoară contraltă, să cânte, în mijlocul cercului tot mai strâns al admiratorilor, cari uimiţi şi transportaţi, izbucneau în urale ori de câte ori se termina câte-o parte.

Bătrânul, care o rugase şi care părea un bun cunoscător în ale muzicii, îi spuse ceva pe un ton foarte mişcat, din care nu se înţelegea însă decât cuvântul „rumânska", îi duse mâna întâi la inimă şi apoi i-o sărută cu o eleganţă de vechi curtezan. Duduia era vădit fericită, cum poate nu fusese niciodată în vieaţa

ei. Din când în când şi pe furiş, arunca priviri iscoditoare spre Tudorică.

Eu o felicitai din toată inima, iar Syve o sărută în aplauzele ascultătorilor ocazionali. Duduia mă luă de braţ şi se sprijini de mine, cu încredere şi simpatie. Tudorică, într'un colţ, răzemat de un stâlp, avea faţa dureros strânsă, iar în mână îi tremura ţigarea de-abia începută...

In fine, intrarăm şi în peşteră şi ne plimbarăm prin cele două etaje suprapuse, acoperite de bolţi imense, capitonate de pulberea fină a floricelelor de ghiaţă, ce scânteiau feeric la lumina globurilor electrice. Sub picioare aveam parchetul lustruit al gheţarului, ce-şi ducea în văgăuna aceea vieaţa lui nemuritoare. Stalactite şi stalagmite diafane, ce păreau tăiate în cel mai curat alabastru, împodobeau cuprinsul peşterei şi luau înfăţişări curioase, pe cari numai o minte exaltată le putea născoci.

Din loc în loc, draperii fine şi transparente de ghiaţă, luminate de becuri electrice colorate, aşezate cu abilitate, cădeau în falduri elegante şi acopereau vederea altor minuni, ce se desfăşurau dincolo de ele. Cascadele unui râu subteran, cu toată vâltoarea lor fantastică se schimbaseră sub bagheta magică a unui vrăjitor, în marmoră diafană, sculptată cu o măestrie neomenească.

Eram cu toţii vădit impresionaţi de frumuseţile acelea. Tremurul uşor ce ne cuprinsese, nu ştiu dacă era de frig sau de emoţie. Când am ieşit, am scăpat însă de el la căldura şi la lumina binefăcătoare, de-afară. După puţin timp de odihnă, veseli, cântând şi glumind, am luat calea coborîşului printre bra-

zii seculari, ce ne ocroteau cu umbra lor şi ne îmbătau cu miros puternic de răşină.

După ce-am dejunat la restaurantul din vale, am plecat în goana nebună a automobilului, care urca iarăşi serpentinele dealului, ca apoi să se coboare în rotocoale strânse spre Poprad, lunecând pe lângă prăpastia ce ţinea în amfiteatru trunchii groşi de brazi.

Duduia, cu expansiune prietenească, îmi împărtăşea emoţiile ce simţise în excursia aceea şi mai ales impresiile avute în „grota fermecată", cum îi spunea ea. Ochii lui Tudorică o urmăreau sticloşi prin oglinjoara ce-o avea în faţă. La un moment dat Duduia îşi lasă cu cochetărie capul pe umărul meu şi încercă să născocească o poveste pe socoteala peşterei de ghiaţă...

In clipa aceea, în ochii reflectaţi în oglindă, am citit o sentinţă îngrozitoare, de moarte, ce mi-a îngheţat inima...

Un viraj brusc... un sgomot asurzitor şi câteva ţipete sfâşietoare...

Accident ?... Intâmplare ?... Sentinţă executată?... Cine poate şti?

Când mi-am revenit, simţeam o greutate ce mă înăbuşea. O şuviţă de sânge curgea caldă şi-mi încleia o pleoapă. Tăcerea de mormânt, ce mă înfrăţea din nou cu moartea, fu întreruptă sinistru de două chemări slabe, de om ce se stinge: „Theo!... Theo!..." Era glasul pierdut al Duduei. Când am parvenit, după mari sforţări, să ies de sub sfărâmăturile maşinei, am constatat îngrozit, că Dăniceanu murise liniştit, frânt în două pe volanul sfărâmat. Buzele lui întredeschise, prin care se scurgea puţin sânge spumos, păreau că spun: „iubirea aduce iubire şi sacrificiul, moarte".

Duduia, plecată spre el, întindea mâini sfărâmate, ca să împiedece gestul fatal sau să îmbrăţişeze fiinţa iubită, măcar dincolo de vieaţă.

Syve şi cu mine, scăpaţi vii, ne-am întâlnit mai târziu pe terasa aceluiaşi sanatoriu, unde ne refăcusem oarecum trupurile sfărâmate, dar nu şi sufletele...

AUDIENȚE

Conul Agripa Dăscălescu îmi spunea: „Să te ferească Dumnezeu să ai de lucru cu ministerele și cu miniștrii. Mai bine să nu te mai naști, decât s'ajungi să faci „antișambră" la câte-un Târâie-Brâu, care, fiindcă n'are nici o meserie și-i plin de datorii s'apucă să fie ministru pe pungile și omenia noastră... Că de când cu demagogismul vostru s'a stricat lumea de tot!..."

— Dar și bieții miniștri, câte n'au și ei de îndurat dela parlamentari și mai cu seamă dela partizani!... Eu, unul, nu-i invidiez și'n pielea lor n'aș vrea să fiu bucuros... credemă!... Trebuie să ai nervi de taur, coane!...

Mai departe n'am continuat discuția cu conul Agripa, fiindcă-l știam, de când cu exproprierea, un dușman neîmpăcat al exponenților noilor concepții de guvernământ. Fiind tânăr (cu o bună generație în urma lui), nu eram, firește, de loc de aceeași părere cu el asupra democrației și a rosturilor ei, iar împrejurările îmi dădură prilejul să apreciez, nu mult după aceea, neplăcerile ce le încearcă un ministru pe care-l invidiază atâta lume.

Intr'adevăr, un unchiu al meu — om cu

mare influență politică într'un oraș de provincie — îmi telefonă într'o zi și-mi dădu indicații asupra unei dorinți, pe care trebuia să i-o satisfacă ministrul de instrucție.

Chiar de a doua zi dimineața m'am și înființat acasă la acesta, unde știam că primește audiențele particulare. Ministrul mă cunoștea de când eram copil, așa încât nu mă simțeam stânjenit în misiunea ce aveam.

In sala de așteptare era lume destulă. Câteva persoane făceau grup și discutau în jurul unui domn cu barbă, ce intervenea din când în când, autoritar, cu vorbe măsurate, ceeace impunea, vădit, celor din jur. Câțiva inși izolați așteptau, mai mult sau mai puțin calmi; numai unul își tot scotea și-și punea ochelarii, ca să citească mereu aceeași petiție, pe care o strângea nervos în geantă, ca s'o desfacă apoi imediat. O cucoană, fardată, cu sprâncenile smulse și ticluite, își subliniase capul cu o panglică de catifea neagră ce-i astupa îndoielnic încrețiturile dela gât. Un alt tip își înfipse privirile în podea, având aerul că-l preocupă descoperirea vre-unei greșeli în alcătuirea desenelor, cu care era împodobit covorul persan de pe jos. In fine, un licean de vre-o 16-17 ani se plimba flegmatic de colo-colo, ținând într'o mână țigarea aprinsă, iar în alta șapca prelungită cu un cozoroc enorm (specia „ornithorinchus scolasticus"). Era singurul care-și permitea să fumeze, spre indignarea celorlalți, care-l măsurau de sus și până jos, cu o revoltă de-abia reținută.

Așezat lângă grupul domnului cu barbă, trăgeam cu urechea la conversația lor:

— Șefule, eu zic să-l iei de sus !... In locul dumitale eu i-aș spune verde... (tonul vorbitorului scăzu foarte mult, încât de-abia îl pu-

tui auzi): „Domnule ministru, nu uita mă rog, că noi cu voturile noastre te-am făcut „excelenţă"!... Că dacă nu eram noi, vorba ceia!... nu prea ştiu pe unde scoteai cămaşa!..."

— Problema se pune altfel : ori ne face gimnaziul, ori de nu, atunci îl ameninţăm că intrăm în dizidenţa lui Târligeanu şi să mai poftească domnul ministru vot!... Că nu face dumnealui alta decât să ne poarte cu zăhărelu... Dacă i-aş vorbi, aş şti eu ce să-i spui!...

— Domnilor, (zise unul scurt, gras şi cu muscă) s'o lăsăm mai domol cu ameninţările, că doar chestiunea noastră e absolut oneroasă, clară şi limpede ca ziua, care cel dintâi domnul ministru are s'o înţeleagă... pentru căci cu o vorbă de supunere se face mai multe de câte crede omul.

— Bine zici, Ţibică: vorba dulce mult aduce.

— Absolut!...

— Problema se pune altfel...

— Vă rog, domnilor, lăsaţi-mă pe mine, că ştiu eu ce şi cum să-i vorbesc ministrului... zise domnul cu barbă. Mai înainte de toate e o chestie de tact şi de abilitate...

— Aşa-i, şefule!... Ce mai la deal mai la vale!... Vorba dumitale e sfântă. Numai, nu te lăsa!... că dacă ne'ntoarcem şi de data asta cu şcoala neînfiinţată, am pus-o de mămăligă cu alegătorii !...

In timpul acesta ieşi din biroul ministrului şeful lui de cabinet, un tânăr cu care eram prieten. Imi întinse mâna zâmbind, dar cu oarecare poză şi-mi şopti:

— Ai ceva urgent, dragă?

— Nu prea.

— Bun !!... Atunci nu te superi, dacă intro-

duc mai întâi pe dobitocii de colo și pe urmă pe tine?

— Sigur că nu!...

— Ei, bravo!... Ești drăguț, ca'ntotdeauna!

Și, cu glas tare se adresă către „dobitoci" :

— Vă rog, domnule deputat, să poftiți împreună cu delegația.

— Domnule șef, eu sunt venită mai înainte, ciripi grațios cucoana fardată.

— Regret foarte mult, doamnă, dar așa a hotărît domnul ministru. Eu ce pot să fac ?

— Dacă ai vrea d-ta!...

— Nu-i numai să vreau, ci să și pot!

— Cum adică?!... întrebai eu.

— Ei, las'o încurcată !... zise „șeful" și dispăru împreună cu delegația, după cele două felii de uși capitonate și legate între ele, ca celebrele Dodica și Rodica.

După un lung interval, doamna, care se plictisea în mod vădit, îmi spuse:

— E revoltător ce'nseamnă protecția în țară la noi!... Eu aștept aici de un ceas și toți îmi iau înainte.

— Dacă-i vorba, madame, de ordinea clasificării... asta!... vreau să zic a sosirii... atunci eu vin înaintea dumitale, deci e rândul meu, zise repezit domnul nervos, ce-și punea ochelarii să încalece și să descalece continu greabănul nasului.

— Da... dar unei dame i se cedează întotdeauna locul !... *Savoir vivre*, domnule !

— Ei, asta-i!... Scârț! Dar ce, suntem aici la salon?... Femeea cere drepturi, ia leafă, ne ia funcțiile, nu face armată și mai vrea și delicatețe!... Apoi dacă-i așa... nu-i așa de loc, madame... La drepturi egale, datorii egale !... Am zis!...

— Ce mojic!... scăpă printre dinți cucoana, revoltată.

Liceanul se prăpădea de râs.

— Ce te râzi, amice?... Nu ți-e rușine, că te văz școlar?!... se repezi domnul cu ochelari.

— Râd că-mi place și nu dau socoteală și cont nimănui!

— Auzi domnule, îndrăsneală!... Bine, mă țâncule, ăsta-i respectul ce-l dați voi bătrânilor ?....

— Dar, ce?... bătrânețea-i slujbă la patriarhie?!

— Impertinentule !... Să-mi spui numaidecât la ce liceu înveți, ca să te reclam, să te dea pentru totdeauna afară. Ți-arăt eu să te exprimi așa chiar în casa domnului ministru!

— Vezi numai să nu te reclam eu, că te-ai legat de dumneaei și-ai insultat-o. Dacă ești nervos, caută-te domnule, cu doctori, că te prăpădești și-i păcat!...

Cred că s'ar fi întâmplat scandal mare, dacă în momentul acela nu s'ar fi deschis ușa și n'ar fi ieșit, mai întâi spetele aduse ale delegaților, cu pulpanele jachetelor gata să împungă și după ei chiar ministrul. Acesta, nervos, dădea fiecăruia câte două degete moi...

— La anul, domnii mei, la anul!... Până atunci vom vedea... Să nu credeți d-voastră că o școală se scoate așa... din buzunar, cu una cu două.

Când mă văzu, mă bătu amical pe umăr și împingându-mă în birou, îmi spuse:

— Fă-mi te rog, pe șeful de cabinet, fiindcă pe Raul l-am trimis la ministerul de justiție.

Apoi, pofti el singur pe dama fardată.

— Cu ce vă pot servi?...

— Domnule ministru, eu sunt Aspasia Ionescu, care-am venit să cer dreptate, implorând bunăvoința d-voastră și căruia, ca unui tată al nostru al tuturora, vreau să supun marea mea durere, știind că îngrijiți de cinstea școalei și de onoarea noastră, ca un adevărat protector divin ce sunteți și care pot să spun...

— Vă rog, scurt, doamnă, scurt, că mă grăbesc. Noi avem treabă, lucru!... Despre ce e vorba?... Și scurt, scurt!

— Domnule ministru, eu apelez la spiritul d-voastră de dreptate și cer satisfacție pentru insulta grozavă, pe care am primit-o, mai rău decât o palmă, dela neisprăvita și harpia de Vasileasca care, când...

— Cine-i Vasileasca, vă rog?...

— O știe toată lumea, domnule ministru! E cea mai intrigantă și cea mai înjositoare ființă, ce ne face corpul profesoral de rușine, care, când...

— Dar tot nu mi-ați spus cine e...

— Așa-i!... Mă iertați, domnule ministru, că sunt ca și zăpăcită. Indignarea îmi dă toate neurasteniile, mai ales de când această individă s'a introdus în școala noastră, ca să bage intrigi și să insulte orice autoritate de stat, începând cu mine și terminând cu d-voastră, domnule ministru...

— Scurt, doamnă, scurt!... Trebue să plec imediat la domnul prim-ministru... Cine-i aceea și ce v'a făcut?...

— Vasileasca e profesoara noastră de matematică, domnule ministru, care face pe grozava, că e licențiată și definitivă, parcă nu mai sunt și altele!... E colțoasă, fiindcă se bazează pe protecția, de care huie tot orașul, a domnului deputat Fărcășanu...

Sprâncenele ministrului se unirâ de-asupra nasului, iar tonul lui deveni agresiv:

— Așa?!... Și'n definitiv, ce poftești dumneata dela mine, madame ?

— Dreptate, domnule ministru, dreptate!... Eu care slujesc statului de douăzeci și unu de ani și sunt directoarea școalei profesionale de opt ani și-am făcut cele mai mari sacrificii sufletești, să ajung azi să fiu insultată de-o neisprăvită, care, când....

— Ce insultă... madame?

— Domnule ministru, dumneavoastră nici nu știți!... Vasileasca în plină cancelarie mi-a zis: „ecuație cu două necunoscute", făcând aluzie la viața mea particulară, care, când...

— A!... D-ta ești celebra directoare ?!... Bine, madame, cum de-ai îndrăsnit atunci să mai vii la mine, după cele ce știi c'ai făcut...

— Eu, domnule ministru?!...

— Dumneata!... Și te anunț că locul de directoare trebue să aparțină profesoarei, care să nu aibă în viața particulară scandaluri cu ființe mai mult sau mai puțin necunoscute!... Așa-i?!... Fărcășanu mi-a vorbit de chestia asta, pe care am și soluționat-o dealtfel, luându-ți direcția.

Dama fardată era cât p'aci să cadă grămadă. Panglica neagră dela gât îmi făcea impresia unui streang ce sugruma la rădăcină un cap învinețit, cu trăsături vechi, descompuse.

Sprijinind-o, am scos-o din birou și am plasat-o pe un scaun în sala de așteptare.

Liceanul, profitând de ocazie, se și strecură pe lângă mine înăuntru, spre consternarea domnului cu ochelari.

— Ce-i, domnule, iar ai rămas corigent ? întrebă ministrul...

— Nu, de data asta mai rău!... M'au lăsat repetent.

— Ei și ce vrei?

— Eu nu vreau nimic, dar papà mi-a scris dela moșie și m'a trimes să vă spun să anulați examenul, ca să-l mai pot da încă odată la toamnă...

— Cum asta?!... El nu știe, că nu se poate anula un examen, fără motiv foarte serios?

— Dumnealui a spus să faceți tot ce se poate, că nu-i doar cine știe ce mare lucru! Motive, slavă Domnului, găsiți d-voastră, destule, că de-aia, zicea el în scrisoare, sunteți ministru!...

— Auzi acolo!... Bine, mă băiete, după ce nu înveți nimic, ai și un tupeu grozav, de îndrăsnești să-mi ceri mie așa ceva!...

— Eu nu cer nimic, domnule ministru, ci papà, care spunea că și d-voastră i-ați cerut și v'a făcut destule servicii!

Degetele ministrului băteau pe birou o telegramă urgentă în care probabil se'nghesuiau toate înjurăturile din lume. Vedeam bine că de-abia se mai putea stăpâni să nu izbucnească.

— Auzi acolo, domnule! Auzi acolo!... Treabă, lucru... Hă!... Anularea... nu'nțelegi, nenorocitule, că e absolut imposibilă?

— Asta i-am spus-o și eu lui papà, dar el nu vrea să priceapă. I-a intrat în cap, că dacă n'avea treabă la moșie nu cădeam la examen, că știa el să vorbească cu domnii din comisie să mă treacă. La toamnă însă a spus că aranjează dumnealui compunerea comisiei, pe cinste, dar pentru asta trebue să renunțe să se ducă la Paris. Eu însă nu sunt de părerea dumnealui... că tot pe mine mă va bate la cap p'ormă cu sacrificiile dumnealui...

Ministrul se uita la mine cu niște ochi în care se citea nedumerirea, indignarea și o revoltă puțin stăpânită.

— La câte obiecte ai căzut, nenorocitule?.. Ai trecut baremi la ceva ?...

— Cum să nu!

— La ce?

— La dexterități!

— Și la altceva, la nimic?

— Ba, era să trec și la română, dar m'a încurcat la sfârșit domnul Manolescu înadins, ca să mă trântească...

— Cum așa?

— Păi, m'a întrebat cine-a scris : „In lumea dreptății" și i-am răspuns că Delavrancea, fiindcă știam c'a fost pe vremuri avocatul lui papà. Și s'a supărat, ca și când cine știe ce drăcie i-aș fi spus !... Pe urmă am aflat dela un prieten, c'a scris-o un altul — nu mai mi-aduc aminte cum îl chiamă! — dar se vedea cât de colo că întrebarea fusese pusă înadins, ca să mă încurce.

— Intr'adevăr!... Auzi acolo imbecilitate !... Fugi din ochii mei... netrebnicule și spune-i lui Costel, să treacă pe la mine, când o veni dela moșie să stau de vorbă puțin cu el, c'așa nu mai merge !...

Și după ce liceanul ieși, ministrul îmi spuse:

— Ce secătură grozavă!... Să fie al meu, l-aș otrăvi. Dacă n'ar fi fost tat'său la mijloc, ce palme i-aș fi tras!... Introdu, dragă, pe altul.

In fine veni și rândul domnului ce părea că se ocupă cu fraudele strecurate în desenele covorului de pe jos...

— Ce-i, domnule!... Ai scăpat?

— Da' de unde domnule ministru, iar m'au condamnat, hoții!

— La cât?

— La 15 zile închisoare și la amendă.

— Ai scăpat eftin!...

— Păcatele mele!... Eftin se chiamă asta, domnule ministru? Pentru zece saci de zahăr! Alții fură milioane și, slavă Domnului, nimeni nu le mai zice nimic, ba încă îi salută toți până la pământ, c'așa-i omul!... Și eu să fiu condamnat, tocmai acum, când suntem la putere!

— Ei bine și ce vrei să-ți fac eu, dacă te-au prins furând?

— Lăsați, domnule ministru, c'a mai prinsără și pe alții și s'a făcutără lucrurile mușama. Parcă p'ăia cu vagoanele...

— Ce știi dumneata?... Alea sunt chestii mari, în care primează interese de partid ori de stat...

— Parcă la mine n'ar fi interese de stat, dacă ați vrea dumneavoastră!

— Cum asta, domnule?!...

— Păi, chiar așa!... Sunt și eu de-atâția ani membru devotat al partidului!... Nu v'aduc eu, ici-iș'a, în palmă, atâtea mii de voturi și'n opoziție și când suntem la putere?... Ce?... Adicătilea nu merit și eu pentru câte fac statului, să fiu apărat de-o persecuție politică?... Știți doar foarte bine că asta mi se trage dela hoțul de Vintilescu !... Să facă și statul pentru mine atâta lucru, că n'o pieri lumea, dacă justiția o închide ochii și'n afacerea mea ! Că, de!... e și onoarea partidului în joc!

— Dar eu n'am absolut nici o putere să influențez justiția... nu'nțelegi?!

— Dumneavoastră nu, dar dacă vorbiți domnului ministru de justiție, s'a făcut!... Că, ce-i la mijloc?... Chestie de mutare a doi, trei judecători pă'n Basarabia ori Cadrilater și să

vedeţi cum se cuminţesc şi ăi de m'or judeca pe urmă'n apel şi n'or şti cum să se silească ei să m'achite !

— Bine, zise ministrul.

Şi adresându-mi-se:

— Notează dragă, să vorbesc cu Vintilescu.

Ministrul era vădit enervat şi după plecarea celui condamnat la închisoare pentru persecuţie politică, îmi zise:

— Ia vezi dragă, dacă mai e cineva şi spune-le că am plecat şi că mă pot găsi la minister. Uf! M'am săturat până'n gât!...

Aruncai o privire în sală şi văzui un popă de ţară ce-aştepta cu încredere chemarea ministrului. Era îmbrăcat într'un antereu înverzit, pe spinarea lui adusă şi osoasă. Gulerul era lustruit de straturile de murdărie ce se depuseseră cu vremea şi de alifia mercurială ce-i ungea părul şi-i maltrata paraziţii. O codiţă, ca o funie groasă de cânepă jumulită, se înoda discret sub gulerul scurt al unei cămăşi groase, cusute cu arnici. Pe sub fusta lui neagră, tivită cu noroi învechit, se arătau două cisme scâlciate pe-a căror tureatcă stătea uscat noroiul de săptămâni.

Ii spusei ministrului:

— Mai e un preot de ţară, bătrân. Zice că-i din judeţul Ialomiţa şi că trebue să-l primiţi neapărat.

— Introdu-l, dar spune-i, dragă, că mă grăbesc să mă duc la primul ministru.

Şi ca să facă dovadă că era zorit, se tot căsnea să-şi îmbrace o mânecă de pardesiu, deşi afară numai vreme de pardesiu nu era.

Preotul intră calm şi hotărît pe vorbă lungă şi aşezată şi părea că nesocoteşte complect, atât gestul semnificativ al ministrului, cât şi recomandarea mea.

— Bună ziua, taică!... Ia să stau colea, că de când tot umblu, am obosit. Bătrâneţele, bată-le focul!... Ce să le faci?... De n'ar fi nevoile, care să-mi dea ghies...

— Da'... ce nevoi, părinte?... Ce te-aduce iar pe la mine?

— Mă mai întrebi?... Parcă nu știi că mi-o făcuși fiartă cu gineri-meu !

— Cum asta?!... Nu ți l-am numit la Vărsătura... nu i-am dat delegație de subrevizor?..

— Numit, numit, nu zic ba, da',... nici tu cheltueli de ștranport, nici tu misie, acolo, nici „Meritul școlar", cum ne fusese vorba!... Și toate astea, se vede, ca răsplată că ne străduim să ducem la vot șapte sate, tot unul și unul!... Apăi, dă!... taică, nu-i așa!... că om cu om se'ntâlnește și nu știi când te calcă nevoia...

Ministrul era scos din fire și se stăpânea greu, mușcându-și buzele sau sfârticând cu dinții din mustața de deasupra.

— Eu am făcut tabloul de decorații, părinte, numai că trebue iscălit de Majestatea Sa și are să-i vie și decorația. Nițică răbdare, ce Dumnezeu!...

— Bine, bine!... Om vedea noi!... Da', vorba-i, acum m'aduce alt necaz.

— Care?

— Ia, cu Ștefănache!

— Care Ștefănache?

— Ce, te faci că nu știi?!

— Ba da, știu, cum să nu știu!... Hă!... Ștefănache, sigur! Da'... ce-i cu el?

— Păi, ce să fie?... Nepot, da' mi-i ca și copil, că l-am crescut mai mult eu. Și-acum știi, că l-a luat la călărași!... Acolo, am făcut ce-am făcut și i-a dat plotoneru, un cal tare

bun, dar de când a plecat Boşorogu...

— Boşorogu?!

— Plotoneru, de!... care-i dăduse calu! De când, zic, a plecat dânsul că l-au scos la pensie, spre nenorocu lui Ştefănache, ce să zic?... îi mai dădeam ceva găini, niţică ţuică... ba şi ceva parale, că zicea el, că-şi face-o casă... Da' de când a venit Sfrancioagă...

— Da ăsta cine mai e?

— Ei comèdie! Parcă vorbesc tot anapoda! Cine să fie?!... Plotoneru cel nou, de!... Un blestemat de hoţ, cum n'are pereche!... Ne sfănţueşte, ca pe dracu şi tot de geaba... că de două luni nu-i dă lu Ştefănache decât o iapă costelivă, cu şira spinării ieşită, ca o muche de cremene, de i-a făcut tot... mă'nţelegi, numai o rană. Trăieşte, săracu, numa' cu oblojeli pă la fermelie... Şi d'aia venii la dumneata, ca de data asta baremi să-mi faci ce-ţi cer, dar ştii!... nu ca lu gineri-meu, c'apoi oameni suntem!...

— Şi ce să fac eu în chestia asta, părinte, întrebă nedumerit ministrul?

— Cum, ce să faci?... Apăi să te duci la domnu prim-ministru, c'am auzit că el e la războiu, şi să-i spui să dea ordin lui Sfrancioagă dela iscadronu trei, să schimbe iapa lui Ştefănache, că i-a prăpădit... ştii dumneata!... mă'nţelegi!... de i s'a făcut carne vie, nu altceva!

Ministrul părea aiurit.

— Bine, părinte, bine!

— Nu, bine!... Să-i schimbe iapa, că altfel schimbăm şi noi foaia!...

Desperat, ministrul se răsti la mine:

— Scrie, domnule, acolo, hâ!... să mă duc la domnul prim-ministru, să schimbe şira spi-

nării iepei lui Sfrancioagă, să-l aducă iar pe Boșorogu, hâ!... și să-i pună pielea îndărăt lui Ștefănache, la mă'nțelegi!... c'altfel se duc dracului voturile din șapte sate... Așa-i părinte?... Și acum du-te cu Dumnezeu, acasă și mă lasă, că turbez deabinelea... nu altceva!..

CURAJ?

Cum trecusem în cursul superior de liceu, îmi şi pusesem o tresă de aur la mijlocul bandei de catifea colorată ce încingea şapca. Peste câteva zile, mâhnit că faptul nu fusese remarcat de nimeni, plecai de vacanţa mare acasă, într'un orăşel, unde de curând se mutaseră părinţii mei. Era prima oară când vedeam acea operă edilitară, alcătuită după normele tradiţionalei noastre patimi pentru igienă şi confort.

Dela gară se'ntindea spre centru „bulevardul", care făcea impresia — mai cu seamă după ploaie — a unui râuşor ce curgea molatec între două trotuare, făcute din glodul bătut de tălpile cetăţenilor necăjiţi. De-o parte şi de alta a străzei, ca pe malurile oricărui smârc mocirlos, stăteau diverşi copaci în atitudini joviale, cu totul deplasate faţă de priveliştea, ce putea fi şi tristă. Deasupra bulevardului atârnau ici, colo, globuri de sticlă mată ce aşteptau cu resemnare noaptea de 10 Mai, ca să lumineze din nou şi să facă deci concurenţă lunei, pe care o foloseau domnii dela primărie, pentru mulţumirea locuitorilor şi justificarea bilanţului uzinei electrice.

In afară de bulevard, care era — după cum

s'a înţeles — mândria urbei, venea grădina publică din centru, care stătea ziua amorţită şi-şi ofilea petuniile la dogoreala soarelui, iar noapea se înviora, fiindcă-şi recâştiga reveneala şi publicul, pe care-l cinstea cu praful ridicat de pe alei şi cu mirosul florilor umile de prin ronduri.

Intre zidurile oraşului, care în realitate erau mormanele de gunoaie svârlite de droagele primăriei, se mai afla bustul unui domn cu „muscă", despre care nimeni nu ştia pe cine vrea să reprezinte, un chioşc, unde o fetişcană nostimă vindea ziare şi ţigări, parcul cimitirului şi iapa colonelului Dăscălescu, ce dansa, „ca o tipesă, domnule", când începea muzica militară să cânte. In fine, mai erau ofiţerii de roşiori, cu sau fără monoclu, cari dădeau orăşelului enervări de ordin pasional, ce mergeau până la scandaluri, adultere şi dueluri....

Casa în care stăteau părinţii mei era izolată la marginea oraşului, dincolo de oborul de vite şi în apropiere de parcul cimitirului.

In primele zile m'am simţit foarte nenorocit, căci dupăce a trecut plăcerea de a-mi fi văzut părinţii, m'a îmbâcsit numaidecât plictiseala. Ca să scap de singurătate, care pentru mine e grozav de supărătoare, mă silii să fac cunoştinţe şi să-mi procur distracţii. Deaceea, în primul rând, începui să frecventez grădina de-alături. După amiază, când trecea căldura cea mare, pâlcuri de orăşeni, doritori de umbră şi de spectacol, veneau în parcul ce se termina în coama dealului cu o capelă, în jurul căreia se îngrămădeau crucile modeste de lemn, ce lăsau loc între ele monumentelor funerare mai pretenţioase.

La început, citirea epitafelor mă distra foar-

te mult, deşi vârsta şi cultura nu-mi prea stăteau într'ajutor. Spre exemplu, sub o fotografie policromată, făcută pe marmoră, ce reprezenta o cucoană cu părul buclat şi creţ pe frunte şi cu mâneci umflate la umeri, era scris, cu litere de aur :

Stelele'n cer
Ard depărtărilor.
Printre ele arzi acum şi tu
Şi m'a ars soarta pe mine,
Lăsându-mă fără tine!...
Al tău Guţă iubit.

Sau, sub fotografia unui copil cu coroana într'o mână şi cu degetele celeilalte vârîte între foile unei cărţi :

Copil genial, noi te-am iubit!
Tu pe noi ne-ai părăsit!
Premiul întâi şi nota zece
Ai avut şi-acum eşti rece!

Doritorii de umbră şi de distracţii veneau în parc, unde stăteau pe câte-o bancă dărăpănată, pe trunchii de copaci tăiaţi sau pe câte-o pătură adusă de acasă. Ici, colo, vre-un intelectual tânăr îşi sprijinea capul între mâini şi stătea cu pântecele (doritor de alte sensaţii) pe pământul umed, citind câte-o carte interesantă ale cărei pagini însă nu se întorceau mai niciodată !..

Spectacolul, pe care îl aştepta mulţimea, era acela ocazionat de înmormântarea vre-unui creştin, ce-şi făcea plăcerea postumă de-a procura distracţii concetăţenilor şi de a lăsa încurcături celor ce-l urmau în atitudini de jalnici.

Şi nu trebuia să pleci din parc, ca să te distrezi, fiindcă fanfara comunală şi uneori chiar muzica militară, după o serie de marşuri funebre, pe care le executau urcând dealul, cântau la sfârşit şi unul de defilare, care de multe ori era chiar „Deşteaptă-te române", precum şi câte-o arie, la care răposatul ori răposata ţinuse mult în timpul vieţii.

Mai curios era faptul că oamenii din urbea aceea păreau foarte grăbiţi să ia loc în spectaculoasa trăsură cu geamuri mari şi cu îngeri bucălaţi, ca să nu se întrerupă cumva lanţul distracţiilor, aşteptate cu atâta nerăbdare de cei ce se încăpăţânau să rămână în viaţă. Fiecare se silea să lase cu „limbă de moarte" să i se cânte cutare vals, tango sau romanţă favorită, încât începuse între răposaţi o adevărată întrecere în ceeace priveşte numărul şi felul ariilor, ce-aveau să le fie cântate la înmormântare.

Intâmplarea, care mă ajută întotdeauna la vreme de nevoie, făcu să cunosc pe domnul Pintilie, copist la tribunal. Mă întâlneam cu el în parcul, în care copacii umbreau mai mult prin tufele de vâsc cătărate pe crăngi, decât prin frunze proprii. Era un tânăr de vre-o 25 ani, absolvent — după câte am înţeles — a vre-o patru clase gimnaziale, deşi lăsa să se înţeleagă, că era cel puţin bacalaureat. Slab, încât oasele de-abia încăpeau în pielea gălbejită ce le căptuşea, copistul tuşea grozav, o tuse buhnită din adânc, repetată şi întretăiată de şuierături.

Era un nelipsit vizitator al parcului. Când îl vedeai printre morminte şi cruci, îţi făcea impresia unui reprezentant al celor ce se odihneau în racle, însărcinat cu inspecţia onorifică a locaşurilor lor eterne.

— Şi zici că eşti în cursul superior ?

— Da!... în clasa şasea, spusei, fără măcar să clipesc.

Sărisem peste o clasă şi minţeam atât de nerușinat, fiindcă voiam să par mai om decât eram în realitate, deci mai apropiat de interlocutorul meu.

— Imi pare bine că ţi-am făcut cunoştinţa!... Ştii, mai stăm din când în când de vorbă, mai discutăm şi ne mai spunem opiniile despre unele chestii! Că aici, în oraşul ăsta — drept să-ţi spun — nu prea ai cu cine discuta... Toţi nişte inculţi! Cei mai mulţi au câte trei, patru clase gimnaziale, de ţi-e scârbă să stai de vorbă cu aşa nişte epigonii caraghioase, pline de banalităţile cele mai de rând. Dacă sunt ofiţeri, apoi sunt nişte îngâmfaţi şi proşti!... Ofiţerul, după părerea mea, e un fel de curcan, care se umflă în pene, se grozăveşte, dar care e aşa de tâmpit, încât calcă raţa de-o boşorogeşte, crezând că-i curcă !... Auzi acolo !... Pentru mine, domnule, nu e decât o forţă brută, ce nu ştie să fie decât atletic şi material... Crede-mă!... De-aia am un dispreţ faţă de fizic, fiindcă la om nu trebue să existe decât intelectualul minţii, dacă se pretinde om... altfel e bun de măgar la cărămidărie!... Ai spus ceva ?!

— Nu!... Aveţi perfectă dreptate.

— Păi, te cred!... Eu ştiu să reflectez cu judecată severă când vorbesc, nu mă iau după emoţii şi impresii banale, că slavă Domnului, am citit şi răscitit multe în vieaţa mea!... Iţi place literatura ?

— Cum să nu !

— Ei bravo! Se cunoaşte că eşti băiat cu aplicări clasice. O să ne împrietenim, sunt sigur!... Dar poezia îţi place ?

— Păi sigur că da !

— Foarte bine! Asta înseamnă că eşti un melancolic, sensibil şi-mi pare bine, fiindcă şi eu de felul meu sunt poet.

— Da ?!... Şi-aţi publicat ceva ?

— Ferit-a Sfântul!... Fiindcă mie nu-mi place să fac poezii ca toţi nătărăii, care cred că e mare lucru de ei că sgândără din coadă nişte vorbe, acolo! Ori, la reviste numai de-alea se publică, nu chestii de avanpost, cum vreau eu! Mie, domnule, îmi place să rumeg miezul filozofic al chestiei şi să pricep lucrurile prin eternitate şi devenire, care va să zică mai ideal, mai optimist! Odată şi-odată o să stăm mai subtil de discuţie şi-o să-ţi arăt atunci părerile mele aparte.

Tusea contrapuncta fiecare frază, iar scânteierea ochilor lui mari lumina parcă din când în când capul acela de mumie egipteană înverzită la aer.

— Nu vrei să mergem deseară la grădina publică ?

— Ba, cum să nu !

— N'am mai fost, de nu se mai ţine minte! Singur nu-mi prea vine, că drept să-ţi spun mi-e oarecum să trec prin obor la miezul nopţii, mai ales de când am auzit, că se cam aţin dezertorii şi ţiganii la drum. Dacă ne întoarcem amândoi, e altă vorbă! Mai discutăm şi ne trece de urît. O să-ţi arăt atunci cum înţeleg eu, cu totul aparte, pe Eminescu, necunoscut încă de nimeni în ţara asta atât de înapoiată în chestii mai superioare.

— Bine !...

— Şi, fiindcă stăm în apropiere, aşteaptămă, că trec să te iau.

Cum se înseră, începui să mă pregătesc pen-

tru marele eveniment ce-mi dădea emoţii şi îngrijorări. Era vorba să îmbrac primul meu costum civil, deci să pun pe mine cămaşă cu piept tare, guler scrobit, etc. Nici n'am mâncat! De mâncare îmi ardea mie? Gulerul îl înmuiasem cu desăvârşire înspre cheutoare; colţurile i le boţisem şi cu toate astea tot nu parvenisem să-l închei în butonul ce-mi intra din ce în ce mai tare în carnea gâtului... Mă trecuseră toate năduşelile!... Dar cravata!... Tata mă învăţă, cu chiu cu vai, să o fac, dar afurisita se strâmba, când din faţă, când ieşea din nasturele dela spate, când se desfăcea din nod. De manşete nici nu mai vorbesc! Uf!... Cine a mai inventat atâta chinuială pe capul bietului om ?!..

Când în fine fusei gata, eram transpirat, ca şi când aş fi ieşit dintr'un cuptor fierbinte. Primii paşi prin odaie mă făcură să-mi dau seama cât eram de scorţos şi de împăiat, încât îmi venea să mă desbrac, să mă trântesc în pat şi să-i trag un plâns în lege.

In timpul acela auzii de-afară:

— Domnule Constantinescu, eşti gata ?

O aruncătură de ochi în oglindă mă convinse definitiv asupra manierei plimbăreţe a cravatei al cărei nod o luase iarăşi razna, spre ceafă.

In fine armat, pentru control, cu o oglinjoară rotundă, din acelea ce au la spate câte-un negru cu dinţii rânjiţi, în care trebue să intre nişte mărgeluşe albe, plecai cu amicul meu la grădina publică.

— Aproape să nu te mai cunosc! Ei, bravo! Aşa-mi placi, cu toate că, drept să-ţi spun, uniforma te făcea mai savant, mai aparte, credemă! Dar n'are a face ! Nu haina face pe om, ascultă-mă pe mine... Proverbele ?... Prostii

băbești de superstiții! Croitorul face haina, domnule, deci omul!... Eu să fiu mai mare în lumea asta, aș face o haină pentru toți și-aș spune fiecăruia, după cuviință: Ia să te văd, muțunache, (lui acolo!) cu ce te deosebești acum de ceilalți?... Hai?... Aud?... Arde-l, deci! Ori, ofițerului colorat ca o sorcovă: păi, cum ne fu vorba, neică, unde ți-e superlativul d-tale?... Hai?!... Aud?... Arde-l, deci!... Atunci numai s'ar cunoaște cine e cu doxă la cap și cine e cu prostia cât el de mare și'n văzul tuturor, neascunsă sub haine împopoțonate...

Tot vorbind așa ajunserăm și la grădina publică. Aceasta era un fel de manej, unde se dădeau la coardă zeci de viețuitoare, în cari clocoteau pasiuni de tot felul. Muzica militară din chioșcul dela mijloc își sublinia existența prin toba mare, ambițioasă prin excelență, ce duruia cât o lua gura, când îi trăgea toboșarul cu bățul în pielea întinsă și fardată. Incolo... vorbe de dragoste, clevetiri, minciuni, buchețele de flori, tuberoze tare mirositoare și scrisorele „rose", strecurate discret...

Către miezul nopții, după ce amicul meu sfârșise caracterizările celor ce se învârteau prin fața noastră, plecarăm spre casă. Pe drum, poetul căuta să-și documenteze interpretarea „aparte și originală", ce-o dădea poeziilor lui Eminescu. Era antrenat. Glasul stins devenia însă din ce în ce mai sepulcral, iar tusea lui îmi aducea aminte căderea bulgărilor pe capacul cosciugului. Figura pasmogită era și mai verde la lumina lunei pline ce ne privea de sus cu oarecare ironie, iar ieșiturile oaselor pe sub piele păreau tivite cu lumina razelor ce se abăteau triste, pe fața umezită de-o sudoare rece.

Când mă uitam din când în când la el, mă

treceau fiori, iar inima mi se strângea dureros, fiindcă mi se părea că merg pas în pas cu moartea. Umbletul îi era împleticit şi-aşa adus de spate, cu oasele ce căutau să străpungă haina, făcea impresia că din clipă în clipă avea să se prăbuşească. In fine se opri, scoase o batistă din buzunar, îşi şterse sudoarea de pe frunte şi de pe oasele feţei şi zise pierdut:

— Am cam obosit !... N'am mai stat de multă vreme aşa de târziu! Ştii!... eu am un fel de bronşită, care câte-odată mă necăjeşte rău de tot! Noroc că plămânii îmi sunt sănătoşi! Bronşita asta îmi vine din fumat, fiindcă altădată fumam mult şi trăgeam şi'n piept. Da' îmi trece; asta e floare la ureche!

Eu mă minunam, fiindcă mai văzusem pe un frate al unei gazde, care cu toate că nu era aşa de prăpădit, totuşi murise foarte repede de oftică.

Traversam în fine oborul de vite, ce la ora aceea era absolut pustiu. Inaintea noastră mergeau una lângă alta, alungite, deformate, umbrele noastre ce-şi tremurau făpturile, una de boală iar alta de frică.

Discutam aprins asupra poeziei lui Eminescu, iar prietenul se cufunda tot mai adânc într'o controversă asupra înţelesului ce trebuia să se dea versurilor :

Pe lângă plopii fără soţ
Adesea am trecut.
Mă cunoşteau vecinii toţi,
Tu nu m'ai cunoscut.

— Plopi!... Ce plopi, domnule, care plopi?!... Acolo e vorbirea de un ce mai filozofic şi mai ironic de cum cred fiinţele banale. Omul incult şi fără ştiinţă de carte zice plop şi gata!

dar vezi numai că nu-i de loc așa!... Plop, poate să zică și Burbea, aprodul nostru, dar filozofia lucrului e altă chestie și altă mâncare de pește!... Așa-i, că'n liceu nu v'a spus nimeni cum ar fi să se priceapă poezia cu plopii?... Te cred! Cine să vă spună?! Tâmpiții de profesori?... Aia habar n'au ce-i aia! Niște fleacuri de rând, care se cred mai superiori și cu gândire mai nobilă, de! fiindcă au o patalama la mână, dar încolo... vax!...

— Da'... d-ta, cum comentezi versurile lui Eminescu, întrebai eu foarte intrigat ?

— Cum?... Iaca, bine! Numai că nu-i așa de ușor de înțeles, tinere !... Pentru asta îți trebue inspirația unui spirit, care pe lângă că trebue să fie înainte de toate foarte cult și citit, dar se mai cere să aibă și un ce sublim, care să-l pună în extaziere și să pătrundă adânc în priceperea lucrurilor de filozofie psihologică. Aud?... S'a înțeles? E doar limpede? Și-acum:

Pe lângă plopii fără soț,
Adesea am trecut.

— Ce-i asta ? Ce vrea să însemne asta ?... Să-ți spun eu! Eminescu era un geniu de talent mare, care credea în spirite și'n nemurirea sufletului. Ca probă e că a scris Strigoii, Luceafărul, Călin și altele. Așa e? Te cred! Ei!... Atunci, în filozofia minții lui, Dumnezeu, care Dumnezeu cunoaște tot și știe tot, a dat lumii fericirea și pedeapsa. Absolut! Dar în Sfânta Scriptură stă scris că după 7 ani de secetă vor veni alți 7 de belșug, după cum s'a tălmăcit visul cu cele 7 vaci slabe și 7 grase. Pricepi? Atunci, „pe lângă plopii fără soț" e fericirea omului, adică cele 7 vaci grase, iar

„adesea am trecut" ar fi o aluzie, pe care Eminescu o face, c'adică el numai a trecut pe lângă fericire, dar a avut parte în vieață numai de suferință și de pesimismul cel mai trist ce s'a văzut vre-odată. Vezi acuma, cum vine chestia? Absolut lămurită. Nu ?... Și p'ormă... „mă cunoșteau vecinii toți"... Ei! asta, cum devine?... Mă rog, care vecini? Că n'o fi vrut, coșcogeamite Eminescu, să spună vre-o aluzie, vorba lui, la ceva „bulgăroi cu ceafa lată"!... Și-aici e tot miezul filozofiei lui. Ascultă numai și învață !...

In clipa aceea, de după un maldăr de pietre, apăru, cu totul pe neașteptate, un jăvlan ce părea grozav de mare sub razele lunei; era probabil un dezertor. Arătarea avea în mână o bâtă, cât toate zilele. Repezindu-se spre noi, strigă odată fioros:

— Stai!

O frică grozavă îmi îngheță tot sângele în mine, cum nu mai pățisem niciodată în vieața mea. Voiam să fug, să scap de moartea ce-o vedeam cu ochii, dar mă'npietrise ceva pe loc și nici un mușchiu nu mai îndrăsnea să se miște.

O voce baritonală, autoritară, ce nu îngăduia replică, strigă :

— Mâinile sus!

Era vocea prietenului meu, care după ce-și trecuse repede mâna prin buzunar, o scoase și o întinse spre găligan. O minune se desfășură atunci sub privirile mele înspăimântate: poetul se mărea enorm, iar mâna lui întinsă se prelungea cu umbra ei, până în pieptul agresorului, care ridicase brațele în sus, lăsând să-i cadă la picioare, ciomagul.

— Ce vrei, banditule?... întrebă aceeași voce plină de stăpânire de sine și de autoritate.

— Nu mă omorî, domnule, căci căutam o vacă !

— Vacă, după pietre ? Hai ? Ţi-arăt eu ţie, vacă. Dacă n'o ştergi, până înumăr trei, te împuşc ca pe-un câine!... Una!... Două!...

Şi „banditul" dispăru, ca şi când l-ar fi înghiţit cimitirul din faţă.

Poetul lăsă mâna în jos şi împleticindu-se căzu pe mormanul de pietre.

Revenindu-mi puţin din groază, mă dusei la el şi-i spusei :

— Da'... bine că avuseşi revolver, domnule, că altfel ne omora !

— Ce revolver !...

Şi-mi arătă mâna goală, cu degetele crispate, ca pe un trăgaci invizibil...

Imediat după aceea se prăbuşi după maldărul de pietre, jos, pe iarba înălbită de praf.

— Domnule Pintilie ! Domnule Pintilie!... Vai de mine, domnule Pintilie, ţi-e rău?

Nici un răspuns. Prietenul meu nu mai mişca! Ingrozit, dădui fuga până acasă, care nu era departe, sculai pe tata şi pe servitoare şi toţi trei ne duserăm să dăm ajutor celui pe care îl socoteam aproape mort. Spre marea noastră uimire însă, domnul Pintilie nu mai era nicăieri.

A doua zi, când mă'ntâlnii cu el în parcul cimitirului, îmi spuse indignat şi privindu-mă de sus :

— Nu te credeam aşa de fricos, amice, s'o ştergi şi să mă laşi să mă lupt singur cu banditii !... Asta nu-i frumos !

DOMNIȘOARA 3814. B.

Tânărul avocat Dorin Stăncescu din Cluj era foarte plictisit în ziua aceea, fiindcă pierduse speranța de-a mai câștiga procesul unui bun prieten — distins profesor universitar — pe care cu atâta imprudență îl asigurase de succes. Din toată întâmplarea profitase însă convingându-se și mai mult că neprevăzutul e cu mult mai fățarnic și mai proteic decât și-l închipuesc în genere oamenii.

„Speța", cum zicem noi, cei cari ne ocupăm cu legile, era pe scurt, următoarea :

Gyla, fata marelui bogătaș Barbu Verulescu-Poenari, părăsise „domiciliul conjugal", chiar în noaptea nunții, după cum reieșea din desbaterile ce-au trebuit la un moment dat să fie declarate secrete (spre marea bucurie a soților și mai ales a amantelor judecătorilor ce alcătuiau complectul și care așteptau cu înfrigurare relatarea eventualelor picanterii).

Căsătoria religioasă avusese loc în biserica Domnița Bălașa, unde-și dăduse întâlnire Bucureștiul select și unde sportivele tovarășe ale Gylei își agățaseră de braț câte-un efeb distrat sau preocupat de ultimele omologări ale recordurilor mondiale.

După un pahar de șampanie și un tur de

dans, noii căsătoriţi se desfăcură discret din tumultul petrecerii începute. Cu o înfrigurare uşor de înţeles, plecaseră cu automobilul Gylei, condus de ea, la Sinaia, unde plănuiseră să petreacă, într'o vilă a lor, primele zile ale unei luni de miere, ce se anunţa fericită şi pe care vroiau s'o prelungească într'o vâltoare nebună prin locurile cele mai pitoreşti ale Europei.

Voiajul lor de nuntă lua astfel înfăţişarea unei aventuri galante, cum dorise întotdeauna răsfăţata, capricioasa şi sportiva Gyla.

Pe tot parcursul spre Sinaia, vorbele lor de dragoste se amestecau ca un zumzet de albine în mârâitul continu al motorului lansat în plină viteză.

Minunatele privelişti ale văii Prahovei, ce se schimbau după fiecare trecere a cotiturilor periculoase, se estompau sub catifelarea umbrelor ce înlocuiau lumina ştearsă a asfinţitului. Numai crestele Bucegilor se conturau maiestoase pe roşul de apoteoză, sfinţit de crucea de pe Caraiman, ce stătea îndrăgostiţilor pe cer, ca un semn, în care dragostea lor avea să învingă...

La un viraj, luat cu iuţeală exagerată şi către curbura mare a drumului, un derapaj neaşteptat proiectă maşina în imediata apropiere a balustradei de piatră, ce străjuia prăpastia, în fundul căreia Prahova se necăjea să-şi strecoare mai repede apele printre bolovani. Profesorul făcu un gest reflex de apărare şi-şi crispă mâna dreaptă pe marginea uşei de lângă el.

— Te-ai speriat?!... Asta nu-mi place!... E jignitor să te 'ndoieşti de abilitatea mea...

— A fost doar un gest reflex, dragă Gyla şi

ştii foarte bine, că nimeni nu poate fi stăpân pe reflexe în faţa pericolului...

— *Mon ami,* trebue să ajungi la disciplina de-a stăpâni reflexele, pentrucă *„vivre dangereusement"* va fi şi deviza noastră, nu numai a nebunului de Nietzsche...

— Tu ştii că viaţa mea sedentară de cărturar nu mi-a dat posibilitatea până acum să mă adaptez...

— Atunci, dragul meu, trebue să câştigi repede timpul pierdut...

După acest mic şi neînsemnat incident, vorbele îşi reluară dreptul de-a se îmbina în expresii de dragoste, aşa încât nimic nu făcea să se presupună curioasa hotărîre, pe care avea s'o ia fata, câteva ore mai târziu...

Motivul care-o determinase să facă acel gest, atât de viu comentat şi absurd răstălmăcit de înaltele cercuri bucureştene, nu-l cunoştea nimeni, nici chiar bărbatul, care după aceea, timp de un an, a întrebuinţat în zadar toate mijloacele, pe care dragostea i le putea pune la îndemână, ca s'o convingă să revină.

Profesorul, din toată întâmplarea ciudată şi misterioasă, nu ştia decât că în puterea nopţii, fiinţa atât de dorită şi adorată se strecurase afară, cu picioarele goale în pantofii găsiţi la îndemână şi cu un mantou aruncat peste cămăşuţa de mătase, ce nu fusese nici măcar descheiată din nasturele ei discret... Câteva momente după aceea auzi porţile garajului deschizându-se, apoi sgomotul motorului şi când se uită pe geam nu văzu decât o clipă dâra cu care farurile luminau calea spre Bucureşti.

In zorii zilei Gyla era îndărăt la părinţi, cari o primiră nedumeriţi, dar cu o bucurie nespusă.

Bărbatul decepţionat, aiurit şi lovit atât de crud în dragostea lui pasionată şi în amorul lui propriu, petrecu noaptea sâcâit de plâns şi de gândul sinuciderii. Şi nu'nţelegea, din toate câte se petrecuseră, nimic...

Ii revenea doar, ca după beţie, ultima ei frază, răspuns la un gest al lui, pe care şi-l aprecia la un grad de subtilă delicateţă faţă de fiinţa adorată, remarcabilă prin fineţea ce-o arătase în toate manifestările ei faţă de el. Nu parvenea să-şi găsească nici o vină, care să explice paradoxala ei hotărîre, fiindcă purtarea lui fusese studiată de mai înainte în cele mai mici amănunte, tocmai ca să nu lase în sufletul tovarăşei lui dragi amărăciunea brutalităţei primei nopţi, când trebue cu atâta tact armonizate sentimentele frumoase şi delicate cu unele sensaţii noi şi mai ales cu gesturi, ce în formă sunt atât de disgraţioase...

Şi fraza aceea, care îi sfredelea mintea ca o succesiune de vorbe fără şir, n'o repetase nimănui, nici chiar prietenului şi avocatului său: *„Mon ami,* o fiinţă ca mine nu poate fi victima unui fapt convenţional... Eu nu cad, decât învinsă şi crede-mă c'acest lucru nu e aşa de uşor, fiindcă eu ştiu să mă apăr".

Şi bietul om se frământa, tălmăcind în fel şi chip fraza curioasă, dar rostul ei tot nu ajunsese să-l priceapă, nici după ce trecuse atâta vreme.

Gyla, în urma celor întâmplate, ceru divorţul şi făcea acum toate sforţările ca să-l obţină, deşi legea nu era nici într'un fel de partea ei. La ultima înfăţişare, un mare avocat bucureştean hărţuise inutil pe Stăncescu, fiindcă din parte-i refuzul categoric al consimţimântului despărţirei era piedica peste care nimeni nu putea trece. Când lucrurile păreau că sunt

pe calea cea bună, avocatul părții adverse se ridică, ceru ședință secretă și cu siguranța succesului scontat, spuse:

— Dealtfel, domnule președinte, supremul argument, pe care am ezitat să-l aducem până acum în desbateri, crezând că domnul profesor va înțelege să renunțe de bună voie la o căsnicie ce nu poate continua, este acela că actul esențial ce trebuia să perfecteze pe cel juridic, nu s'a consumat. Acest lucru noi îl considerăm ca o insultă gravă ce ni s'a adus.

Ultimele cuvinte, avocatul le pronunțase cu o intonare agresivă. Ca încheiere, adăugă:

— Cer deci, respectos, onoratei Curți, să numească o comisiune medico-legală, care să constate veracitatea celor afirmate de noi.

Această întorsătură neașteptată a procesului sdruncinase foarte mult convingerea lui Dorin în siguranța câștigării procesului. O singură scuză mai putea avea față de prietenul lui și anume aceea, că asupra amănuntului esențial clientul lui nu vrusese niciodată să-i dea relații, lăsând chiar să se priceapă, că el nu avea să-și reproșeze nimic, nici din acel punct de vedere.

Iată deci motivul pentru care avocatul Dorin Stăncescu, neobișnuit cu insuccesele, era foarte plictisit în ziua aceea.

Ca să-și mai destindă nervii, se duse atunci la garaj, deși aproape se'ntunecase, își scoase mașina și-o luă cam nebunește, în sus, spre dealul Feleacului. Apăsă nervos pe accelerator imediat ce luă turnantul din dreptul cimitirului evreesc, iar dela postul de telegrafie fără fir, ce-și profila pe cerul vânăt antenele în vârful cărora păreau agățate bucăți de nori, porni cu peste 80 km. pe oră. In goana aceea punea el mândria învinsă la proces, ca să-și

ia revanşa, dând dovada unei supremaţii copilăreşti asupra bietelor căruţe, ce se dădeau la o parte înspăimântate de sgomotul eşapamentului liber şi al semnalului pătrunzător, ca un pumnal. In fine, încercă şi nebunia de-a lua cu 80 pe oră turnantul dela mijlocul drumului ce se îngusta între pietre de hotar şi pomi aşezaţi în mod idiot în calea derapajului !... Către locul unde inima pământului zăticneşte excursia pistoanelor în cilindri, maşina gâfâi şi se încălzi de ruşinea de-a nu mai putea înainta decât încet. Lui Dorin, de necaz îi venea să sară din ea şi s'o lase în plata Domnului, să se facă praf. Dupăce scăpă însă de locul blestemat, Buick-ul o luă iarăşi nebuneşte până'n creasta dealului, unde se întoarse brutal, smuncit de o mişcare nechibzuită a volanului, făcută de un om enervat. In clipa aceea, dinspre Turda un torpedou, tip sport, ce suia grăbit, fiind în pericol de a se ciocni, stopă brusc, devie şi se răsturnă în şanţul şoselei.

Desperat de nenorocirea întâmplată, Dorin se repezi să dea ajutor nenorociţilor, care în mintea lui zăceau sfârticaţi, plini de praf şi sânge, sub maşina prefăcută 'n ţăndări. De sub automobilul răsturnat însă, spre marea lui groază, nu ieşea nici un gemăt, nici un plânset, nimic. Prin minte îi fulgeră atunci gândul că toţi din el erau morţi şi o sfârşeală îi înmuie genunchii, încât fu silit să se aşeze pe marginea şanţului, lângă maşina sfărâmată. Intunerecul din jurul celor doi ochi ai Buick-ului, amestecat într'o adevărată vâltoare cu lumina, îi dădea ameţeală.

In clipa aceea, nu departe de el, cineva rupse tăcerea atât de pe neaşteptate, încât îi

sfâşie parcă măduva spinării de sus până jos, ca pe-o cârpă scrobită.

— Bine, domnule, după-ce mă trântişi în şanţ, nici măcar nu te interesezi de mine ?... Dă-mi cel puţin o ţigare şi un chibrit...

Visa?... Era nebun?... Glasul acela, cu uşoare inflexiuni de contraltă, ce vibra de emoţia suferită, doar atât cât trebuia ca să fie şi mai agreabil, îl speriase grozav; era glasul fiinţei, pe care neghiobia lui ar fi putut-o trimete la moarte.

Cu mare greutate şi tremurând ca unii cerşetori ce par că stau la colţuri de stradă înfipţi într'un circuit electric, parveni să-i dea o ţigare şi să aprindă bricheta. La luminiţa aceea slabă văzu o bască pusă pe-o ureche şi o figură ce i se păru palidă. Flacăra înscria pe fumul negru al întunerecului tremurăturile unei mâini nevoiaşe, într'o grafică, ce-avea să rămână destinului ca amintire.

— Mai e departe până la Cluj ?

— Nu... câţiva kilometri numai. De-aici din deal se şi vede. V'aţi făcut vre-un rău, sunteţi cumva rănită, sunteţi singură ?

— Singură şi nu cred să fiu rănită. Păcat că nu ştiu unde mi-e poşeta. Mi-am rupt ciorapul şi mi-am sfâşiat rochia... Trebue să-mi găsesc însă neapărat poşeta... Te rog, îndreaptă maşina d-tale aşa ca farurile să lumineze mai bine pe-a mea şi să-mi pot găsi poşeta...

In timpul acela câţiva ţărani din satul Feleacului, simţind accidentul, se şi înfiinţară, atrăgând după ei printr'un neexplicabil „traumatropism" şi pe alţii, aşa că în jurul lor umbre misterioase se interesau cu multă atenţie, nu atât de soarta lor cât mai cu seamă de aceea a lucrurilor prăvălite din torpedoul ce stătea ca un bondar svârlit pe spate.

In momentul acela Dorin îşi reveni; neomenia celor din jur îi servise ca stimulent. Se sculă, împrăştie pe musafirii nepoftiţi şi ducându-se la maşina lui, o îndreptă în aşa fel încât lumină câmpul nenorocirei şi găsi poşeta atât de dorită. Se gândea că în ea trebuia să fie o sumă mare de bani, de vreme ce era dorită cu atâta stăruinţă. Spre marea lui uimire însă văzu cum stăpâna maşinei accidentate se duse la unul din farurile Buick-ului, scoase din poşetă roşul de buze şi uitându-se într'un ciob din oglinda spartă din interior îşi văpsi buzele, iar cu puful de pudră îşi mângâie cu voluptate obrajii. Sfâşietura rochiei ce-i descoperea până şi coapsa n'o interesa; ochii ţăranilor însă cu sticliri fosforescente, în întunerecul unde se găseau, erau îndreptaţi poftitori spre petecul de rochie ce atârna şi descoperea nerușinat alt petec de piele albă.

După examinarea amănunţită a maşinei şi a situaţiei, Dorin, împreună cu câţiva ţărani mai binevoitori, se căsniră s'o scoată din şanţ, dar nu reuşiră. Un ungur scurt şi îndesat se oferi atunci să aducă o pereche de bivoli.

După câteva minute, două dihănii negre, prinse în lanţurile ce legau maşina, se opinteau îngenunchiate, iar la un: No!... Iambor, ni !... bivolii scoaseră maşina din şanţ, cu uşurinţa cu care un dentist abil scoate măseaua de minte din făgaşul adâncit al gingiilor.

Din fericire, afară de turtirea a două aripi şi de ruperea scării ce le unea, torpedoul era intact şi gata să-şi dea vieaţa pentru frumoasa şi misterioasa lui stăpână.

La lumina farurilor se vedea acum numărul automobilului: 3814. B.

In fine, avocatul aşeză maşinile una după

alta la marginea drumului, pe coama dealului Feleacului.

Femeea nu se interesa decât de spectacolul unic al Clujului iluminat cu miile lui de lumini, grămădit cum stătea pe malul Someşului, la picioarele ei. Aşezată pe o bornă kilometrică, înregistra ceeace Dorin de ani de zile filmase pe ecranul sensibilităţei lui. Intre sursa puzderiei de lumini din vale şi întunerecul din deal unde se aflau ei, se întindea, cu întreruperi, trupul uriaş al unui balaur ce se svârcolea luminos printre şirurile de nuci ce străjuiau şoseaua; era dâra făcută de luminile svârlite de farurile automobilelor ce părăseau la ora aceea Clujul, mergând grăbite spre Turda şi ostenind în urcarea grea a Feleacului.

— Ce minunat e aici!... Aproape că nu-mi mai pare rău de accidentul pe care mi l-ai ocazionat cu nedibăcia dumitale...

— Totuşi sunt şofer vechi şi până astăzi, vă asigur...

— E posibil... însă mie îmi dai voie să judec după cele întâmplate !...

Dorin fiind acum foarte aproape de fiinţa aceea curioasă, văzu cu spaimă că mâna ei era scăldată în sânge închegat în straturi lăcuite.

— Dar sunteţi rănită la mână; aveţi sânge!..

— A!... Da!... Nici n'am observat!... Intr'adevăr am o tăietură!... Frumoasă amintire dela d-ta, n'am ce zice !...

Şi ducându-se la maşină scoase o cutie nichelată, din acelea ce se văd prin spitale şi o trusă. Dupăce-şi turnă pe rană tinctură de iod dintr'o sticluţă, se pansă liniştit, cu gesturi de profesionist abil.

— Sunteţi doctoriţă ?

— Aşa ceva !...

— Atunci e bine, fiindcă veţi şti să vă pă-

ziţi de vre-o infecţie... Aş fi cea mai mizerabilă fiinţă, dacă din cauza mea aţi păţi, Doamne fereşte !... ceva.

— Da?!... Tocmai dumneata o spui, când atât de puţin a lipsit ca să mă omori ?!

— Gestul meu nenorocit, pe care-l regret din tot sufletul, a fost cu totul involuntar şi atunci nu vă cunoşteam...

— Cu alte cuvinte, d-ta nu ai înclinări criminale, decât faţă de necunoscuţi... *Très chic!*..

— Recunosc că aveţi dreptate să mă ironizaţi; repet însă că regret din tot sufletul...

— Inutil!... Poate că mai târziu vei regreta c'ai fost atât de nedibaci şi nu ţi-a reuşit accidentul... *On ne peut jamais savoir où cela peut finir*...

Splendida siluetă a fetei ce se profila pe geana asfinţitului târziu, părea că se înalţa, ca să sfideze, iar trăsăturile feţei deslueau o provocare.

„Cine-o fi, Doamne?... Desigur o aventurieră... Vre-o studentă sau doctoriţă, prin titlul ei academic, dar în realitate amanta capricioasă a vre-unui bogătaş bătrân, orbit de supleţa trupului impudic şi supus ca un felah inteligenţei ei impertinente..." Erau gândurile ce-şi ţeseau painjenişul în capul aiurit al lui Dorin.

— Şi-acum, să plecăm... O să te rog, domnule, să fii atât de amabil să mergi înainte şi să mă conduci la cel mai apropiat garaj.

— Bine, domnişoară sau doamnă. Mai înainte însă, îmi permiteţi să mă prezint: sunt avocatul Dorin Stăncescu, de 31 de ani, neînsurat, domiciliat deocamdată în Cluj; pasionat colecţionar de obiecte de artă, printre care ar fi putut intra desigur şi femeia, dar până astăzi vitrina corespunzătoare — inima — a rămas neocupată. Dacă aţi voi să-mi vizitaţi

colecţia, vă asigur că aş avea pe urmă de lucru cu gelozia celor câteva autentice figurine de Tanagra şi cu aceea a lui Venus de Préault, care deşi e din marmoră, dar vă asigur c'ar suferi foarte mult văzându-şi inferioritatea...

— Pentru ca să nu-ţi procur astfel de neplăceri, domnule, te asigur că nu voi lua parte niciodată la o competiţiune plastică în casa dumitale...

— N'am vrut să spun aşa ceva... Silueta d-voastră m'a silit să fac o comparaţie, îndrăsnind în acelaşi timp să vă exprim un omagiu, dealtfel atât de meritat. Remuşcarea mi-i cu atât mai mare în ceeace priveşte accidentul....

— D-ta îţi dozezi remuşcările după siluete?..

— In orice caz sunt fericit că mi-a fost dat s'o admir pe a d-voastră...

— Când tremurai de frică ?

— Nu numai atunci, ci şi acum, când tremur la gândul că poate nu ne vom mai vedea... In orice caz cer iertare din tot sufletul pentru neplăcerea ce v'am pricinuit...

— Şi pentru îndrăsneala d-tale!...

— Nu, pentru asta nu cer iertare, ci mai curând aş prefera orice pedeapsă... Totuşi aş dori să ştiu pe cine-am necăjit aşa de stupid, în seara aceasta.

— Regret, domnule, că nu pot să mă prezint cu adevăratul meu nume, mai ales ştiindu-te avocat. Detest specia aceasta de intermediari odioşi între zeul dreptăţii şi minciună şi care evită să facă din Dumnezeu însuşi, arbitru. Pentru dumneata rămân doar domnişoara 3814. B., pasionată pentru sport, colecţionară de trofee, amatoare şi de obiecte de artă, când ele nu sunt plăsmuite în felul calului troian

şi în vederea aceluiaşi scop. In colecţia sportivilor mei de bronz, d-ta cred că n'ai provoca prea mare gelozie, totuşi preţuirea siluetei d-tale o las pe seama altora...

— Cine ştie ?... Vorba d-voastră: *„on ne sait pas"*...

— Eşti încrezut!... Şi-acum, domnule, bună seara şi n'avea nici o remuşcare, fiindcă nu te voi sili să-mi plăteşti stricăciunile cauzate la maşină.

Şi domnişoara 3814. B. îi întinse o mână mică, vibrantă, a cărei căldură trecu lui Dorin dealungul braţului, luând calea inimii. El i-o sărută, căutând să insiste ceva mai lung, dar o smucitură de-abia perceptibilă îl făcu să priceapă, că fiinţa aceea îşi păstra hotărît o independenţă agresivă.

Cele două maşini porniră la vale una după alta şi ajunseră puţin timp după aceea în oraş. In faţa unei vile cochete, înconjurată cu flori, Dorin opri maşina şi sună din clacson până se deschiseră două porţi mari şi intră cu maşina pe aleia ce ducea înspre garaj. Automobilul 3814. B. stopă brusc, cu scârţâieli enervate de frâne, la marginea trotuarului.

Stăncescu se coborî şi se duse repede la torpedoul ce era gata să pornească mai departe.

— Unde suntem aicea, domnule ?...

— Acasă la mine !...

— Cum asta?!... Nu mi-am închipuit, că după neplăcerea ce mi-ai pricinuit, vei fi în stare să-mi faci şi o necuviinţă.

— Domnişoară, vă rog să mă iertaţi, dar în intenţia mea nu a intrat nici o clipă vre-un gând ce-ar putea să vă jignească... Am crezut... şi deaceea am venit să vă iau asentimentul, că deoarece aveţi rochia şi ciorapii sfâşiaţi, ar fi poate mai indicat ca menajera mea să vă stea

într'ajutor, ca să vă coaseți puțin lucrurile, ori eventual să vă schimbați îmbrăcămintea. In timpul acesta, dacă acceptați, șoferul meu vă găsi un atelier unde să ducă mașina la reparat. Socot că în aceste bune intenții nu veți vedea o necuviință, fiindcă altfel aș fi extrem de mâhnit...

— Dar, domnule, lucrurile acestea le pot face foarte bine într'un hotel, nu acasă la dumneata!...

— Aveți perfectă dreptate, dar mă gândeam totuși, că așa cum sunteți... rănită, cu hainele rupte, cu mașina stricată, amorul d-voastră propriu de sportivă excelentă ar suferi... afară de cazul când n'ați conveni, se'nțelege, să dați explicații inutile, din care ascultătorii n'ar crede, vă asigur, nimic.

— Poate că e ceva și'n ceeace zici d-ta!... Te rog spune-mi cât e ora, fiindcă ceasul meu a stat... Incă o amintire plăcută dela d-ta!...

— Nouă fără un sfert. E încă devreme; aveți tot timpul să vă duceți după aceea și la hotel...

— Bine!...

Și cele două ființe, ce se cunoscuseră în împrejurări atât de curioase, intrară în vila elegantă a lui Dorin Stăncescu.

— Ai să mă ierți, sper, că intru atât de murdară, tăvălită în praf, în casa d-tale care pare simpatică... și bine ținută...

— Am norocul unei bune menajere...

In momentul acela apăru și îngrijitoarea gospodăriei: o femee grasă, închisă la figură, antipatică...

— Madame Marie, te rog să stai la dispoziția domnișoarei... Pregătește baia !...

— E gata, domnule.

— Atunci servește pe domnișoara.

Şi 'ntorcându-se către domnişoara 3814. B. zise :

— Dudue, cu învoirea d-voastră am ordonat să vă aducă bagajele, ca să puteţi, eventual, folosi unele obiecte ce le veţi socoti necesare...

— Mulţumesc!... numai că-mi pare că abuzezi de învoirile mele ce ţi le acorzi singur!...

Stăncescu, deşi căuta să aibă aerul celei mai degajate curtoazii, totuşi nu putea să disimuleze complect impresia profundă ce i-o făcea fiinţa aceea sveltă, cu părul blond, buclat, ce acoperea îndrăsneţ o jumătate de obraz de culoarea piersicei. Buzele ei, scoase'n evidenţă de un roşu închis, erau sensuale, iar ochii căprui, mari, încoronaţi de gene lungi, dădeau frumuseţei aceleia o adâncime misterioasă.

La rândul ei fata contura pe furiş profilul distins al tânărului brunet ce se căsnea să fie cât mai amabil.

— Şi dacă domnişoara aprobă în prealabil, deci fără trucaj, voi aranja ca după baie să luăm o mică gustare, fiindcă la ora aceasta riscaţi să nu mai găsiţi nimic în oraş.

— Mulţumesc!... Nu mi-e foame!...

— Atunci un aperitiv, ca să revină foamea.

— Nu, nimic. Mai curând o ţigaretă...

— Imediat...

Şi Dorin întinse tabachera.

— Frumoasă bijuterie!...

— Da!... E un cadou, ca multe altele, dela unchiul meu, care mi-e ca şi tată, fiindcă m'a crescut... Se spune că e tabachera autentică pe care Napoleon ar fi dat-o lui Bernadotte, când l-a făcut prinţ de Ponte-Corvo. Dacă N. nu e apocrif, atunci, povestea poate fi adevărată...

— Interesant!...

— Am însă o serie de miniaturi autentice. După baie, dacă veţi vroi să'ntârziaţi o clipă, vă pot arăta unele obiecte într'adevăr interesante.

Madama, revenind, spuse:

— Baia este gata şi dacă domnişoara doreşte...

— Da... mulţumesc, aş fi încântată să fac un duş...

Stăncescu aranja masa cu deosebită grijă. Florile înveseleau interiorul şi dădeau locului înfăţişare de cuib nupţial.

Mişcările lui erau uşor precipitate, umerii obrajilor încălziţi, iar inima îi bătea, ca sub impresia unei emoţii vii. Puse apoi aparatul lui cu doză electro-magnetică să cânte câteva plăci vesele...

După un timp, apariţia domnişoarei 3814. B. îl zăpăci cu desăvârşire. Splendida fată i se arătă acum în toată remarcabila ei frumuseţe tinerească, pe care o scotea şi mai mult în evidenţă pijamaua de mătase violetă ce aluneca la fiecare mişcare, subliniind graţiile. Nimic din ceeace ar fi trebuit să fie vânjos, nimic din sportivitatea excesivă nu-şi trăda existenţa, iar fiinţa din faţa lui părea întruparea celei mai rafinate distribuitoare de dragoste.

— Ce apariţie minunată!...

— Să mă ierţi că m'arăt în pijama, dar să ne închipuim un moment că ne aflăm la Santander, la Sardinero. Acolo nu ne-am fi cerut iertare, nu-i aşa?... Am rugat pe menajera dumitale să-mi calce puţin rochia, fiindcă accidentul mi-a răvăşit complect lucrurile... Abuzez şi eu la rându-mi....

— Până atunci, vă rog, să luaţi ceva... o gustare...

— Ce de flori!... Parcă aştepţi pe cineva!... Nu cumva te stingheresc?... Spune!... Dealtfel numai câteva clipe, până'mi aduce rochia...

La un gest de invitare la masă, spuse:

— Nu mi-e foame... mulţumesc! Cel mult pot să iau...

— Un păhărel de Porto?...

— Da!... Şi mai ales o ţigaretă...

După ce băură vinul puternic parfumat, fata zise:

— Şi-acum, fiindcă totuşi sunt în casa dumitale, te rog arată-mi figurinele de Tanagra şi statueta de Préault...

— Vedeţi, că... *„on ne peut jamais savoir"*...

— Da... ai dreptate... *Mais la fin nous la savons, n'est-ce pas?*

— Mai ştiu şi eu!... sunt atât de nepătrunse misterele din care se ţese soarta oamenilor...

Trecură în salonul de-alături, ce părea mai mult un mic muzeu, unde gustul aşezărei se lua la întrecere cu valoarea obiectelor de artă.

Intr'o vitrină stăteau o serie de miniaturi pe email din secolul al XVII-lea, câteva chiar identificate ca fiind făcute de Jean Toutain de Petitot... Unele din ele erau încadrate în rame de fildeş gravat.

Un mic portret al unei femei frumoase, făcut pe vremea aceea la Limoges, semăna mult, chiar foarte mult — exceptând se'nţelege pieptănătura şi îmbrăcămintea — cu domnişoara 3814. B. Acest lucru atrase imediat atenţia lui Dorin.

— Dudue, aș fi foarte fericit, dacă vreuna din aceste miniaturi v'ar plăcea și ați vrea să o luați ca amintire, exceptând acest mic portret ce vă seamănă atât de mult și care-mi va rămâne mie de astăzi înainte ca singurul lucru de preț ce există în casa aceasta.

— D-ta ai noroc... după cât se vede!... Mie îmi rămâne o altfel de amintire și-mi ajunge!...

Și-i arătă mâna pansată.

— Regret foarte mult și mă va urmări totdeauna remușcarea imbecilei mele neadrese, dar nu mai pot repara nimic... Iată acum și cele trei Tanagra, de care v'am vorbit.

Dorin, cu o grijă și cu mângâieri de fin cunoscător, scoase din vitrină o statuetă pe-alocuri cromată în violet și tigrată de albul primului lapte de var și de patina vremei ce-a trecut dela înfăptuirea micei minuni. Vre-un pasionat beoțian, înamorat de formă, își petrecuse umila lui existență în valea Asoposului, umanizând argila prin talentul lui ce știuse să fure celor mai frumoase ființe din Grecia, secretul gesturilor divine. Era o dansatoare ce într'un elan de mișcare își descoperea de sub faldurile unei rochii, ce părea că-și continuă rotirea mătăsoasă, splendida linie a pulpei și a coapsei.

— Este o anticipație fericită, deși o replică infidelă, îmbrăcată tot în violet, a minunatei d-tale făpturi...

— E într'adevăr neînchipuit de frumoasă și de vie păpușa asta de pământ!... Așa ceva n'am văzut nici la Kunsthistorisches Hofmuseum dela Viena și nici la Luvru. E un exemplar cu totul excepțional. Cum, de ai d-ta o astfel de splendoare ?...

— Propriu zis eu nu sunt pentru vitrina

aceasta decât un fericit custode... Posesiunea acestei incomparabile opere de artă este enorma sforţare a unui om, care a sacrificat produsul unei jumătăţi de vieţi ca în amurgul ei, ochii lui oarecum obosiţi să o poată mângâia, ca pe o amantă, ale cărei bune graţii nu le poate avea decât recurgând la brutalitatea închiderei într'un harem. Această vitrină e haremul unchiului meu şi eu nu sunt decât umilul său eunuc...

— Şi unchiul d-tale unde este?...

— In prezent... la nord, la Spitzberg... E un om ciudat, un pasionat al apusurilor de soare, al peisajelor nesfârşit împrospătate, al obiectelor de artă, al cărţilor admirabil scrise şi minunat tipărite. Un om ciudat, un maniac genial... după părerea mea.

Şi vizitarea muzeului, modest ca dimensiuni, dar enorm ca valoare artistică, continuă încă multă vreme. Dorin dădea lămuririle necesare, într'o avalanşă de cunoştinţe erudite, cu uşurinţa unor exprimări calde, evocatoare, ce aduceau cu ele atmosfera timpurilor trecute, cu austeritatea clasicismului, cu drăgălăşenia vremurilor de menuet şi cu preţiozitatea rococoului.

Domnişoara asculta cu calmul prospeţimei unei sensibilităţi rare, ce nu se lăsa însă să fie surprinsă, decât prin fulgerări de privire şi prin umezirea buzelor sensuale şi palpitarea nervoasă a nărilor.

Când examinară nişte stampe japoneze vechi, cele două fiinţe se apropiară atât de mult una de alta, încât un singur gest şi ar fi fost deajuns să se contopească, aşa cum tindea instinctiv fiecare.

La un moment dat, mâinile lor se întâlniră şi gestul de apărare al fetei nu se mai repetă.

Menajera veni cu rochia, o lăsă şi se retrase discret.

— Şi-acum, mă ierţi, trebue să mă îmbrac şi să plec... E agreabil la d-ta aici şi eşti — trebue s'o recunosc — un cald evocator al trecutului şi un însufleţitor al lucrurilor neînsufleţite, dar e târziu!... Cât e ceasul?...

In momentul acela o pendulă mică de bronz de pe vremea Mariei-Antoaneta răspunse galant prin unsprezece bătăi.

— Vai ce târziu!... Te rog să-mi arăţi unde mă pot îmbrăca...

— Ori în dormitorul meu, ori în acel al unchiului... unde doriţi... Eu cred însă că faceţi o mare greşală să vă mai osteniţi la ora aceasta să vă duceţi la un hotel... Ce triste sunt camerele acolo!... Şi ce grozav să convii să stai o noapte în intimitatea unor obiecte triviale ce-şi împart bunele lor oficii oricui, dela cea mai abjectă fiinţă până la cea mai nevinovată fecioară.

— Cu astfel de gânduri n'ar trebui să ne deplasăm decât cu dormitorul în valiză!...

— Sau, când împrejurarea ne poate dispensa de trivialitatea unui hotel, să profităm... Nu ?...

— Ştiu şi eu!... In orice caz ar fi cu totul neconvenabil ca să dorm o noapte în casa unui necunoscut, neînsurat... puţin cam îndrăsneţ...

— O, dacă numai acesta e motivul, atunci lucrul se aranjează de minune...

— Cum aşa?..

— Foarte simplu!... D-ta vei dormi aici şi eu mă voi duce la vre-un prieten, pretextând năvala unor rude. Ca cerber, vă dau pe

menajera mea, care va dormi la uşa dumneavoastră. In plus, vă atrag atenţiunea că la uşa dormitorului e o broască „Yale", pe care o puteţi bloca şi deci să vă simţiţi în cea mai deplină siguranţă, dacă socotiţi că eu...

— Te înşeli, domnule, mie nu mi-e teamă de nimeni!... Dealtfel în contra dumitale am ca paznic sever civilitatea de care ai dat dovadă până acum, iar pe deasupra voinţa şi puterea mea... care sunt mai tari, te asigur, decât acel „Yale", de care vorbeai...

In fine, se aşezară la masă şi mâncară într'o intimitate plăcută. Câte-un pahar de şampanie îi înviorâ şi le dădu în plus o dispoziţie fericită.

In timpul mesei şi după aceea, discuţia se învârtea în jurul persoanei lor. Ar fi vrut fiecare să ştie cât mai mult despre celălalt şi foloseau jocul de-a se cunoaşte, aducând fiecare arme cât mai fine şi cât mai ascunse.

— Discreţia pe care o păstraţi cu atâta severitate, în ceeace priveşte persoana d-voastră, n'o înţeleg... fiindcă dacă ne-am fi întâlnit spre exemplu într'un salon elegant şi nu într'un şanţ şi'n praf, ne-am fi spus cel puţin numele...

— Şi'n definitiv, la ce ar folosi?... Am fi noi atunci mai puţin necunoscuţi unul pentru altul?... Şi pe urmă... te întreb, ce valoare au datele informative, care pot fi falsificate aşa de uşor într'un sens ori altul?... Nu sunt oare persoane, care stau împreună ani de zile şi tot nu se cunosc?... Atunci?...

— Da, e adevărat!... Nu ne rămâne deci decât să ne cunoaştem cât mai mult, în timpul scurt ce-l avem la dispoziţie... Nu-i aşa?

— Eşti de-o îndrăsneală formidabilă !...

— Şi cu toate acestea fiinţa dumitale mă intimidează în gradul cel mai înalt...

— Sau poate diversele sentimente, mai mult sau mai puţin avuabile, ce te frământă... Nu?...

— In prezenţa d-tale un singur sentiment mă cuprinde, cu o violenţă ce n'am cunoscut până acum... acela de adoraţie...

— Puţin măgulitor pentru mine!... *Je ne suis pas une sainte*... te asigur!... cel puţin în sensul religios...

— Atunci eşti o femee adorabilă, căreia i-aş închina tot ce am eu mai scump...

— Două neadevăruri... Eşti inteligent şi deaceea mă miră că nu eşti perspicace...

— Şi totuşi nu înţeleg!... Dealtfel ştii mata foarte bine că nimic nu pune un văl mai gros pe inteligenţă decât dragostea...

— Atunci pricep foarte bine pentrucc: *les amoureux sont si bêtes!*...

— E păcat să ironizezi dragostea şi pe cei îndrăgostiţi... Dealtfel în clipa când vei fi muşcată de şarpele acesta...

— *Le coup de foudre?!... ça n'existe pas*...

— Atunci ce crezi d-ta că este iubirea?...

— Să dormi... după ce ai suferit un accident, după ce ai făcut un duş şi ai băut două pahare de şampanie...

— O! mă iartă... Eu credeam... Dar imediat, veţi avea dormitorul gata...

Şi când se despărţiră, fata îi spuse:

— Iar cât priveşte despre „Yale", fii sigur că nu am nevoie să-l blochez, ca să nu se deschidă, ci-l voi face să nu se închidă, căci nu am teamă de nimeni. Noapte bună, domnule şi-ţi urez un somn liniştit şi calm cum îl voi avea eu.

Dorin, rămas singur, începu să reflecteze asupra evenimentelor petrecute în interiorul celor câtorva ore.

Toate peripeţiile prin care trecuse îi făceau acum impresia unor ruini, peste care plutea, senină, cu un zâmbet ironic, fantoma fetei de-alături ce-i răscolise întreaga fire.

In faţa fiinţei îmbrăcată provocator în pijamaua ce îndemna la intimitate, el, îndrăsneţul cuceritor al atâtor femei frumoase, rămăsese cu totul desorientat şi intimidat. In inima lui se cuibăriseră sentimente cu totul contrarii şi foarte curioase, ce nu mai încercase în viaţa lui.

Fata aceea misterioasă îi plăcea şi simţea bine că ar fi fost în stare să facă pentru ea orice sacrificiu, dar şi orice nebunie. Faptul că o ştia numai la câţiva paşi de el, că-i bănuia căldura trupului minunat şi-i cunoştea parfumul suav şi ameţitor ce-i împregnase întreaga făptură, îi dădea o stare de enervare greu de suportat.

Din când în când asculta atent spre camera de culcare, de unde nu venea însă decât ecoul sarcastic al propriilor lui gânduri înfierbântate de amestecul otrăvitor al celor mai curate sentimente de dragoste, cu porniri sensuale ce deveneau tot mai de neînlăturat.

Erau clipe în care toată fiinţa lui suerescitată ţipa violent după o satisfacere rapidă şi totală, cu preţul celei mai grozave neomenii.

Biata raţiune era o barieră atât de firavă, încât de-abia mai putea opune rezistenţa strict necesară cerută de cele mai elementare reguli de civilitate şi omenie.

— Chiar şi cei mai ticăloşi sălbatici îşi pun, ca normă morală, apărarea musafiri-

lor... și nu-i omoară decât dupăce ies din locuința lor, pe când eu sunt cu mult mai ticălos decât ei; sunt în stare să comit o infamie... Și cu toate acestea... poate că în fond lucrurile nu-s tocmai așa!... Vorbele ei, că nu se teme să lase ușa deschisă... ce erau ?... un îndemn, o sfidare sau semnul unei încrederi ?...

Dela o vreme își scoase hainele și-și puse halatul elegant ce-i dădea o înfățișare și mai distinsă, pe care o întregea și ușoara paliditate ce i-o dădea enervarea.

Se duse apoi la vitrina cu miniaturi și scoase portretul frumuseței ce semăna atât de mult cu ființa adorată și misterioasă, îl puse în fața lui pe masă și cu capul între mâini rămase ca ipnotizat în fața ochilor ce păreau din moment în moment mai ironici, mai nepătrunși.

„In contra dumitale am ca paznic sever, civilitatea de care ai dat dovadă până acum". Vorbele fetei îi izbeau tâmplele ca atâtea ciocane.

— Ce mizerie, Doamne, ce mizerie!... Și-i atât de frumoasă și de rafinată!... Sunt sigur că iubește pe cineva, fiindcă altfel nu se explică purtarea ei atât de indiferentă față de mine!... Și cu toate acestea, ce cald se uita din când în când în ochii mei și cum îi tremurau uneori ploapele ca sub vraja celei mai copleșitoare pasiuni!

In clipa aceea, în salonul de-alături, care era în legătură și cu odaia în care se afla Dorin, se auzi un ușor sgomot, așa încât Dorin de curiozitate se duse, deschise ușa și privi înăuntru. Domnișoara 3814. B. era în dreptul bibliotecei. Când auzi ușa deschizându-se, se'ntoarse brusc, ca cineva surprins asupra unui fapt nepermis.

— Ah!... D-ta!... Nu te-ai culcat încă?... Venisem să găsesc în bibliotecă o carte... Nu mi-i somn şi obişnuită să citesc ceva înainte de-a adormi, căutam o carte distractivă... De multe ori când eşti obosit, fără să vrei eşti mai enervat şi nu poţi dormi. Nu-i aşa?... Te credeam plecat la un prieten, după cum spuneai; o greşală din parte-mi, desigur, pentru care te rog să mă ierţi!...

Fata vorbea repede, clipea des din pleoape şi se scuza mai mult decât era necesar.

Dorin stătea în faţa ei şi o privea fix, ca un halucinat. Paliditatea i se accentuase, iar maxilarele strânse îi dădeau o înfăţişare agresivă.

— Nu ţi-i somn, fiindcă te frământă aceleaşi gânduri şi aceiaşi pasiune ce mă chinuieşte şi pe mine... Ne vrem unul pe altul iar simţurile noastre enervate se cer satisfăcute...

— Nu, nu-i adevărat!... Nu-i adevărat!... Eşti nebun!... De ce te uiţi aşa la mine?...

Dorin o apucă de o mână şi o înlănţui violent căutându-i cu înfigurare gura să i-o sărute.

— Lasă-mă... lasă-mă! Nu te atinge de mine!... Mă sileşti să fiu brutală...

Şi la insistenţele lui Dorin, răspunse cu un pumn destul de voinicesc în piept, de-l făcu să rămână un moment uluit.

— Dacă mai îndrăsneşti să te mai apropii de mine încă odată, te pălmuesc ca pe un servitor obraznic... Eşti un mizerabil!...

Dorin excitat de îndârjirea ei, neexplicabilă pentru el, se duse să o ia în braţe, dar când fu aproape, o palmă îi plesni obrazul.

Din momentul acela, nu-şi mai dădu seama de ce făcu. Cu o furie de animal aţâţat în circ.

de postavul roşu, apucă fata ce se sbătea în braţele lui şi o duse în dormitor. In luptă îi sfâşie pijamaua violetă, ale cărei bucăţi păreau dâre de sânge ce curgeau de pe pielea ei fină ce-acoperea muşchii încordaţi într'o supremă opunere, învinsă.

— Bestie, bestie!...

Dar ceva mai târziu, un glas domol, mângâios ca un legănat de mamă, spunea între suspine :

— Numai tu mă puteai avea pe mine, animal frumos şi drag...

Dorin Stăncescu îşi dădu seama, dupăce-şi reveni din excitaţia aproape anormală în care se găsise, că presupunerile ce le făcuse fuseseră false; în braţele lui vânjoase prinsese şi sdrobise o biată fată cuminte, ce se svârcolise şi luptase cu întreaga ei putere neînsemnată, de sportivă încrezută „ce nu se temea de nimeni"!...

Era uluit !... De-abia acum înţelegea grozăvia purtărei lui mizerabile şi-l cuprinse o remuşcare ce-ar fi mers până la imperativul oricărui gest de autopedepsire.

— Şi-acum, când îmi dau seama de infamia ce-am făcut, te rog din tot sufletul, spune-mi cine eşti... fiindcă te ador, ca un nebun şi vreau să ştiu cui voi fi sclav fericit toată viaţa?... Cred că nu te'ndoeşti o clipă că viţile noastre sunt de-acum înainte pecetluite laolaltă, pe veşnicie...

— *On ne peut jamais savoir...*

— Oh!... Te rog... te rog nu mai zi aşa, fiindcă îmi rupi inima!... Şi-acum, spune-mi cum te chiamă, cine eşti, de unde eşti ?...

— ... pe la noi ce rătăceşti?...

— Nu glumi... nu-ţi bate joc de mine!...

— Am să-ţi satisfac şi dorinţa aceasta, dar în prealabil aş vrea să ştiu dela tine un lucru. Dar bagă de seamă!... orice afirmaţie vei face, să fie pornită din cea mai sinceră convingere, fiindcă altfel te vei expune ca sperjur la cea mai hotărîtă şi grozavă răzbunare. Din parte-mi vezi bine că eu îmi permit luxul să fac ce vreau şi ce-mi dictează inima... fără să oblig pe nimeni... Spune-mi, ai fi în stare să mă iubeşti?

— Dar bine, eu te iubesc ca un nebun, fetiţă scumpă!...

— Bine!... Atunci ascultă şi înţelege purtarea mea. Are o scuză puternică... Imi eşti drag...

Sărutările lor nebuneşti se amestecau cu lacrimi ce le umezeau ochii înceţiţi de-atâta plăcere vinovată...

— Pe mine mă chiamă Gyla... sau mai precis Angela Verulescu-Poenari, fiica cunoscutului moşier şi om politic...

— Cum?...

— Ce, te-ai speriat?...

— Evident că da!... Cum se poate, Doamne, una ca asta!... Ce-am făcut eu!... Ce mizerabilă făptură mai sunt!...

— Nu te'nţeleg, dragă!... Adică dacă violai o modistă, care ţi-ar fi plăcut cum zici că ţi-am plăcut eu, nu te-ai fi sbuciumat tot atât cât te frământi acum, când ştii c'ai ademenit şi siluit în casa ta, ca orice bandit, pe fata omului puternic, care e Barbu Verulescu-Poenari?... Incep să regret c'am cunoscut un astfel de om...

— O, nu!... Gyla, dragă, nu asta!... Tu nu 'nţelegi ce mă frământă pe mine!... Fără să ştiu, am comis o gamă întreagă de infamii...

Şi cu capul între mâini, Stăncescu se văita:

— Doamne, Doamne, ce-am făcut eu!...

— Explică-te dragă, altfel eşti ridicul, crede-mă!...

— Gyla, scumpă... e ceva nemai pomenit. Ascultă!... Ştii tu cine eşti ?

— Ei, asta-i!...

— Ei bine, nu!... Nu ştii!... Tu eşti soţia celui mai bun prieten al meu... Pentru împăcarea voastră am luptat eu atâta vreme... El te iubeşte, Gyla şi eu sunt o canalie, auzi tu?... o canalie, un mizerabil...

— Tu eşti un prostuţ, Dori dragă, fiindcă eu sunt a ta şi eu pe tine, după cum vezi, te iubesc... Am venit să divorţez, dar am început acţiunea mea cu două accidente, pe care ca un mizerabil mi le-ai provocat tu... In schimb te-am distrus şi eu la rându-mi, fiindcă acum nu cred să mai poţi pleda în contra mea.

— Dar, nu-ţi dai tu seamă că pledez acum îngrozitor în contra mea?... în contra dragostei mele?...

— Cum asta?!...

— Firește!... Tu trebuia să fii examinată de-o comisie medicală, ca să dai argumentul suprem pentru divorţ, şi acum... Doamne, Doamne, ce situaţie îngrozitoare!... Sunt duşmanul propriei mele cauze, o canalie faţă de un prieten şi un îndrăgostit nebun de cea mai splendidă Tanagra vie...

— Şi-ţi pare rău?...

— Nu înţelegi tu, că acum nu mai avem nici un argument pentru obţinerea divorţului?... şi asta eu singur am făcut-o!...

— Dar bine dragă, argumentul de-acum e şi mai puternic... Sunt o femee pierdută, care mi-am înşelat bărbatul, cu un amant.

— Da, aşa e, dar atunci... prietenia,... corectitudinea profesională...

— Cum?!... Prietenia cu un individ face mai mult decât dragostea, ce pretinzi că o ai faţă de mine?...

— Oh!... Şi la urma urmei, ce-mi pasă!... Sunt în stare să fac orice infamie pentru tine... Ceeace nu ştiu şi nu 'nţeleg încă, e motivul pentru care ai plecat dela el în noaptea nunţii, când părea că cel puţin vă înţelegeaţi... dacă nu chiar vă iubeaţi...

— O!... dragul meu... e foarte simplu!... Prietenul tău avea în noaptea aceea aerul stupid al unui profesor de dans ce-aştepta placid ca faptul să se petreacă după toate regulele codului manierelor elegante. Indignată, i-am spus: „O fiinţă ca mine nu poate fi victima unui fapt convenţional"... şi am plecat în puterea nopţii, fiindcă simţeam că nu puteam aparţine pentru nimic în lume omului aceluia...

Şi, după un moment de reflexiune:

— Mai ştiu şi eu!... Poate, fiindcă nu-l iubeam!... In orice caz, acum sunt fericită, că soarta a făcut să'ntâlnesc un infam, care m'a purtat între moarte şi dragoste, fără să caute să folosească gesturi elegante şi reci...

INMORMÂNTAREA LUI LULUȘ

— Intâi şi'ntâi a început, micuţul dă el, să tuşească şi să se uite la mine cu ochişorii lui dragi, dă parcă-mi spunea : „Mămiţică scumpă şi dulce, n'auzi tu cum tuşesc eu?"

— Se vede că răcise !...

— Credeam şi eu că se gripase, ca toată lumea pă vremea asta, fiindcă Jorj îl văzuse cu vre-o două zile mai înainte pă'n curte cu Folette a lui M-me Zăgănescu dă la parter!... Zău şi aia, ce femee — Doamne iartă-mă! — s'o lase pă'n curte toată ziulica şi pă'n ploaie... şi ce ploaie!... d'aia mărunţică, ştii! ca toamna, dă-ţi intră 'n oase şi ţi le sfredeleşte ca freza dă la dantist, nu altceva !

. . . . . .

— Nu mai plânge şi tu atât, *ma chère* !

— Cum să nu plâng, când poate că chiar din vina mea s'a prăpădit bietul Luluş! Şi cred că e aşa, fiindcă tocmai cu o zi înainte, când îl văzuse Jorj cu mizerabila aia dă Folette, avusese, dă!... ca omu, nevoile lui! I-am dat atunci drumul afară şi nici nu mi-a trecut prin minte, că o să stea mai mult dă cât îi era obiceiul! Şi n'ar fi stat, comoara dă el, că era tare cuminte şi ascultător, dar vezi tu ! a dat dă pocitania dă Folette, pă care o ţine şi Zăgăneasca

întocmai ca p'un „dendimon" dă cocotă, cu panglicuțe și cu mofturi, da'n colo murdară, nesimțită și neglijată, dă miroase a câine dă la distanță!... Și-a stat micuțul dă el în ploaie, numa' să facă plăcere javrei, până a răcit, plăpând și delicat cum era !... Scumpul mamei, drag! Iar dacă văzui și văzui că tușește tot mai des, îl culcai în pătuc și-i pusei niște prișnițe uscate și calde pă trupușorul lui bolnav, fiindcă începuse, vezi tu! să și tremure. In seara aceea, îți spun pă onoarea mea, că știi tu, nu-mi dau eu onoarea pă toate alea, n'a pus, mititelul, în guriță nimic, dar știi, absolut nimic !

— Bine, dar în cazuri de-astea...

— Să nu-ți uiți vorba!... Și năsucul lui dulce era călduț, fiindcă avea fierbințeală mare, *ma chère*, d'ar fi trecut mercurul pă dinafară dacă i-aș fi pus termometru.

— Trebuia să chemi și tu veterinarul.

— Stai, *ma chère*, să vezi, că nici eu nu sunt tocmai așa de aiuristică!... Cum să nu-l chem! Doar eram ca o nebună! Că, dă câte ori tușea... și tușea, vezi tu, ca un om, nu altceva, dă atâtea ori parcă mi se înfigea un cui în inimă! Și Jorj, care nu mai venia acasă, afurisit cum e el câte-odată!... Să dusese, dupăce ieșise dă la minister, cu alambicatu ăla dă Zamfirescu, cum îi zice Sisel, ca să umble amândoi aiuristic după timbre pentru colecție. Fi-i-ar colecția dă râs, c'a cheltuit o avere cu ea, nu altceva!... Măcar d'ar fi dă vr'un folos, nu numai vorbe! Cu toate că pretinde el că are o Martinică, dă face o avere dă om! Prostii! I-am spus eu că marca lui nu face nici cât un chil dă cafea Martinică cumpărată dă la armeni!

— Ei, și Luluș?

— Luluș?.. Copilul mamei drag și scump!

Tușea mititelul, tușea... iar eu mă sbuciumam, plângeam și-mi frângeam mâinile, dă nu știam ce să mă mai fac! Atunci, hop! și Jorj. Dă la ușă l-am și luat în primire: „Du-te, mutră, zic, numa' dă cât și adă un veterinar, cu nepusă masă, că moare Luluș!"

— Trebuia să chemi...

— Auzi tu?... L-am și expediat! Și a umblat, zăpăcit, pă la trei veterinari, zice, până l-a găsit pă Maldoveanu. Il știi tu!... Ăla 'naltu, dă stă pă Berzei și-i însurat cu fata lui Mavroiani, care fleortează — s'o creadă ea! — cu toți ofițerii. Imi spunea... da' să fie vorba 'ntre noi, că știi! mie nu-mi place să critic pă nimeni!... îmi spunea Mary, c'a prins-o doctorul c'un maior dă la comenduire, dar l-au bătut amândoi tot pă el, dă l-au svântat, săracu!

— Și, veterinarul ce-a zis?

— Ce să zică, *ma chère!* L-a luat pă bietul Luluș și l-a ciocănit și l-a ascultat la plămâni, ca p'un copil, iar eu îi urmăream fizionomia, ca un detectiv, că vedeam pă fața lui cum să'ntuneca și să citea pă ea îngrijorarea. Presimțeam, vezi tu! că lucru era serios. Când a isprăvit, n'am mai putut răbda și l-am întrebat:

„Spune-mi sincer, doctore, nu mă menaja! Așa-i, că e caz grav? Ai mai văzut unul la fel până acum?"

— „Intr'adevăr, coniță, zice, e un caz destul dă serios!"

— Să-mi vie rău, nu altceva! Mi se făcuse un gol în capul pieptului și mă podidi un plâns nervos. Da' el, dă colo:

— „Vai dă mine coniță, zice, nu face pentru ca să vă frământați atâta! Am eu dă vânzare un „peckinois" dă toată frumusețea, rasă veritabelă„ premiat cu medalie la expoziție..."

— Să-mi vină nebunie, ma chère, nu altceva!

Auzi aiuristicu!... Bietul Luluşor pă moarte şi el să-mi vorbească dă javra lui!... Altfel, bun doctor, n'am ce zice, săracu; venia dă trei şi dă patru ori pă zi, să-l îngrijească şi să-i dea doctoriile... că mie, drept să-ţi spun, îmi era milă! Dar ce folos! A cincea zi dă boală... că mi se frânge sufletu'n mine, când mă gândesc!... a avut un fel dă emoftizie dă sânge. Şi, să vezi tu! un biet căţeluş şi tot a avut bun simţ, mai mult ca unii oameni, dă s'a târît până la o cârpă ce era în apropiere, numai ca să nu murdărească parchetul! Auzi tu?!... Şi a murit, sărăcuţul dă el, în braţele mele, şi să uita cu ochişorii lui stânşi, dă pupuşică dragă, în ochii mei, că mi se rupe inima când îmi aduc aminte, nu altceva! Sufleţelul lui curat şi-a luat sborul din braţele mele, auzi tu?...

— Bietul Luluş!

— Da'...să vezi, *ma chère,* d'acolo 'ncolo necazuri pă noi!... Că n'am avut nici un noroc cu Luluş al meu şi nici el, săracul, cu vieaţa!... A fost mai rău dă cât un fatalist şi-un ghinionist, copilul mamei dulce şi iubit!

— Ce necazuri ?

— Cum a murit, am şi trimes pă Jorj la tâmplar d'a comandat un cosciugel drăguţ, modern, ca o bijuterie, nu altceva, să-l înmormântez omeneşte. Acum, vorba era... unde? Că noi aici, la etaj, ştii! fără curtea noastră, nu aveam unde.

— Trebuia să vă interesaţi...

— Stai să vezi, că ne-am interesat, *ma chère,* şi-am aflat, că cimitirul d'animale e pă lângă Ghencea... A doua zi, după amiază, am şi plecat la înmormântare, p'o ploaie... şi ce ploaie! curgea cu găleata, nu altceva! Şi frig, Doamne. Doamne!... In taximetru, în care am pus cosciugelul cu Luluş lângă şofer, eram

numai eu şi Jorj, că pă Sisel n'am vrut să-l luăm, cu toată stăruinţa lui, fiindcă putea să-i facă rău înmormântarea... delicat şi sensibel cum îi el. Şi-am plecat!... Când s'ajungem pă'n Pandurilor, pac! crapă un cauciuc. Auzi, *ma chère,* ghinion pă noi! Şi stai şi-aşteaptă în drum, dă-mi tremurau nervii ca mandolina! Iar şoferul înjura tot timpul cât a schimbat cauciucul în ploaie, care îmi venia să-l omor, nu altceva!... Imi părea că toate grosolăniile lui erau la adresa lui Luluşor !

— Şi ce-aţi făcut ?

— Stai să vezi!... Că dupăce şoferul a făcut defectul roţii la loc, am pornit iar spre Ghencea, afară, unde ştia el că ar fi cimitirul dă câini. Şi, *ma chère,* ce să-ţi spun?... am intrat pă nişte uliţe desfundate, dă se 'mprosca noroiul după roţile otomobilului, d'ai fi zis că avea aripi şi'n dreapta şi'n stânga, iar câte-un biet om fugea dinaintea noastră ca dă dracu, că-l murà dă sus până jos.

— Şi-aţi ajuns?

— Aşi, pă dracu! Ne-am învârtit, ne-am sucit... ba că-i ici, ba că-i colo... da' dă unde, nici poveste! In pragul unei cocioabe stătea o babă şi să crucea, că văzuse otomobil pă'n dreptul casei ei. Aiurea!... In fine, şoferul opri şi-o întrebă:

— „I'ascultă, mătuşică, nu şti pă unde-o fi cimitirul ăla de câini?"

— „Auleu, maică!... dă geaba aţi venitără, cum zicea ea, că l-a mutatără ăia dă la primărie dă doi ani d'aici şi l-a dusără spre abator!"

— Cum îţi spun, mitocancă, da' de treabă, săraca! Şoferul dă să pornească îndărăt, da' ce să vezi, *ma chère,* că roţile încep să patineze, alunecând în noroi. Şi hâr! înainte şi

hâr! înapoi... da' dă unde! Aiurea!... Otomobilul, nici mort. Ei! ce ne facem acum? Șoferul înjura, dă mama focului. Mie să-mi vie rău, nu altceva! Am început atunci să miros din apa dă Colonie pă care o luasem cu mine, gândindu-mă că dacă mi-ar fi venit cumva să leșin la înmormântare, cum e obiceiul, să aibă Jorj cu ce să mă stropească.

— Ei! și ce-ați făcut?

— Șoferul a rupt atunci dintr'un gard niște scânduri, a mai pus niște pietre și — slavă Domnului! — am scăpat.

— Dar cu Luluș?

— Cu Luluș?!... Să vezi! Ne-am întors și-am luat-o spre abator. Acolo, alta!... Nu știa nimeni să fie vre-un cimitir dă câini pă'n apropiere. Pă care întrebam, răspundea aiurea și persifla în bătae dă joc pă socoteala noastră. Canaliile!... Că-i spuneam lui Jorj : Vezi tu, mă dragă, ce vrea să zică o țară incultă? Ia să fim noi acuma în Anglia... cu ce pompă l-am îngropa pă Lulușor ! Iar pă mitocanii ăia, cu glumele lor stupide, îmi venia să-i omor, nu altceva!...

— Așa sunt ăștia!...

— Auzi tu? Și-am plecat d'acolo indignați la culme și ne-am întors iar acasă, unde m'am pus p'un plâns nervos, că mă găsise o criză d'a trebuit Jorj să mă stropească cu apă și să-mi frece și tâmplele. Noroc că era, din întâmplare, la noi, Sisel. El e mai îndemânatec decât rabla dă Jorj și m'a readus numai dă cât în simțirile mele, c'altfel muream cu siguranță, nu altceva!

— Dar cu Luluș ce-ați făcut?

— A doua zi, Jorj s'a dus la frate-său, colonelul... Of! ce mutră infectă mai e și ăla! Când a auzit dă pățania noastră — îmi spu-

nea Jorj — a început, zice, să se sclifosească şi să facă pă grozavu şi pă ironicu! Ţi-ai găsit şi cine! Lasă, are şi el copii! Să-l ferească Sfântul să ştie ce-i aia, când pierzi pă cineva iubit!... Da'n definitiv, colonelul s'a purtat drăguţ, n'am ce spune! A dat ordin şi'n partea dă din dos a grădinei căzărmii a pus doi soldaţi d'au făcut o groapă. Pă la trei ne-am dus, cu toată ploaia grozavă şi l-am îngropat pă Luluş al nostru, iubit şi scump, în pământul ăla murdar şi rece! Ce oroare, *ma chère*, ce oroare!...

. . . . . .

— Nu mai plânge, dragă, atâta, că te fanezi, păcatele mele!

— Aşa-i, ai dreptate!... Şi „rujul" ăsta, care e şi scump şi prost! Tu, ce marcă mai întrebuinţezi? Mi-a spus Mary să iau numai „Lanteric". Adevărat?... Of! şi bietul Lulueşor, comoara iubirei mele, care stă în pământ, sărăcuţul dă el, singur, singurel!... Da' cel puţin a avut, mititelul, un noroc şi eu o satisfacţie că, pă când soldaţii aruncau ultimii bulgări dă pământ pă cosciugul lui drag, dă-mi sfâşiau inima în bucăţi şi plângeam ca o nebună, tocmai atunci gorniştii dădeau onoru, că venise gheneralul în inspecţie la cazarma d'alături!

OTRĂVITA

Era o blondă superbă, ce-avea necontestat pe-acel „vino'ncoace" nedefinit, complex și diabolic. O cunoscusem, fiindcă „șeful" mă trimesese să-i fac injecții cu un așa zis ser antineurastenic, de care n'avea dealtfel de loc nevoie, dar pe care-l suporta numai ca să se găsească în ritmul modei și să aibă despre ce vorbi în cercurile pe care le frecventa.

Prima oară când am văzut-o, stătea întinsă pe sofa, într'o poziție vădit provocatoare, îmbrăcată cu o pijama elegantă, ce-i lăsa spatele aproape întreg gol. Am fost atât de emoționat, încât am uitat să umplu siringa cu medicamentul necesar și i-am făcut numai înțepătura și ca să nu se observe faptul, am băgat repede fiola în buzunar, profitând de un moment de neatenție 'din partea bonei. care mă ajuta. Frumoasa blondă era încântată, fiindcă injecția n'o duruse și până să-mi strâng lucrurile, se distra analizându-mă ca pe un animal scos la vânzare în iarmaroc.

Altădată, doamna mă reținu mai mult, găsind cu abilitate prilejul de-a discuta despre artă (care se rezuma la cinematograf), ori despre literatură (era pasionată pentru Dekobra și Pitigrilli).

Intr'o zi pacienta însăşi ţinu să mă ajute la pregătirea injecţiei, motivându-mi faptul :

— Bona nu-i acasă; am trimes-o la o prietenă, aşa încât suntem singuri...

Apropiindu-se mult de mine, îi simţeam suflul cald iar parfumul ei curios mă ameţea. Atunci am înţeles prima oară că „sex-appeal"-ul e doar partea finală, obligatoare, a acelui „vino'ncoace" românesc, pregătitor, plin de vrajă, dar perfid...

La un gest al meu de deferenţă, mă'ntrebă, uitându-se la mine cu ochii umeziţi de dorinţe şi răcoriţi de umbra genelor lungi ce băteau des:

— Ţi-e frică de mine?...

N'aş fi putut spune că mi-era chiar frică de acel „vamp" teribil, dar de tremurat totuşi tremuram, ca frunza argintie a plopului. Puţin timp după aceea însă, cu toată lipsa mea de curaj, s'a întâmplat ceeace zeii şăgalnici aranjaseră în soborul lor jovial, iar eu n'aş putea jura c'am făcut frumoasei blonde şi injecţia doctoricească prescrisă. Ceeace ştiu bine e că starea ei neurasteniformă se trădă doar atunci prin ţipete gradate savant, întretăiate de amabilităţi şi interjecţii ca acestea:

— Mizerabile!... Lasă-mă!... *Pas ça, canaille... Écoute!...*

Şi-apoi:

— Oh!... *Que c'est bon, mon Dieu!... que c'est doux!...*

Iar când să plec:

— Mi-ai distrus toată superioritatea în căsnicie, *sale type!...*

Şi ghemuindu-se pe sofa cu spatele spre mine, îmi zise răstit:

— Haide, du-te!... Pleacă mai repede, că

vine bona!... Şi nu uita!... mâine la cinci, când nu e Michel acasă !...

Injecţiile mergeau înainte, mai cu bonă mai fără bonă, întotdeauna însă în lipsa lui Michel, pe care nu avusesem onoarea să-l cunosc, iar pasiunea mea pentru blonda sensuală se accentua nebuneşte, din zi în zi, tot mai mult... Dorinţa mea era însă să ajung să dorm cu ea o noapte întreagă, să fac toate nebuniile posibile şi să-mi dau suflul de „intern prin concurs al Eforiei spitalelor civile" în braţele „femeii fatale". Imi dogoreau umerii obrajilor şi-mi svâcneau tâmplele, când mă gândeam că în odăiţa mea dela spital, într'un pat modest, ar fi fost totuşi posibil să strâng în braţe toată noaptea trupul ei alb, să simt fierbinţeala pielei catifelate, iar într'un târziu să mă copleşească mirosul fad al bărbăţiei risipite, amestecat cu acela al „verveine"- ei, aşa încât să epuizez în câteva ore tot ceeace aşteptam cu înfrigurare tinerească dela dragostea înfăptuită pe săturate.

Lucrul era foarte greu de realizat şi rezolvarea problemei mă frământa, cum îi chinuesc pe zânateci descoperirea automobilului fără motor ori mişcarea perpetuă.

Mă culcasem şi citeam ceva, cu gândul să adorm. Eram de serviciu şi până atunci nu fusesem deranjat de nimeni, aşa încât speram să dorm bine. Când să sting lumina, auzii bătaia caracteristică în uşă:

— Domnişorule!... Domnişorule!...

— Ce-i, Tudorică?...

— Să poftiţi repede c'a adusără cu maşina o doamnă otrăvită şi-i urgentă cu bărbat'său, care-i boier trăsnit şi face gât.

Şi fără să mai aştepte răspunsul meu, o

porni în goană şi auzeam doar cum scobora scara câte 2-3 trepte dintr'odată.

Imi pusei halatul pe mine şi pornii, ceva mai repede decât de obiceiu, spre camera de gardă. In sala de aşteptare un domn elegant, mai în vârstă, se plimba foarte agitat şi din când în când îşi lua capul în palme şi-l muta de colo colo, ca şi când l-ar fi dat la ciur.

Când mă văzu, se repezi spre mine:

— Doctore, scapă-mi nevasta !... Eu am omorît-o, cu imbecilitatea mea !... Ce mizerabil!... Şi spune-i, convinge-o să meargă la un sanatoriu, deşi ştiu că numai în dumneata are încredere... Doctore, îţi dau orice onorariu, numai ajută-mă s'o scap!... Dacă moare, îmi sbor creerii... Spune-mi pe cine să mai aduc s'o vadă, fiindcă pe mine nu mă refuză nici un doctor... Aduc şi pe Dumnezeu!... Of!... Şi toată nenorocirea pentru un păcătos de colier... Ce canalie am fost, Doamne, ce criminal!...

Când intrai în camera de gardă, rămăsei înmărmurit... Pe-un scaun, stătea, picior peste picior, îmbrăcată într'un „peignoir" multicromat, peste care pusese un pardesiu subţire de mătase, frumoasa mea blondă, ce-şi contura cu un gest savant buzele sensuale, cu roşul viu ce stătea înfipt în vârful unui tubuşor de aur.

Din cauza prezenţei servitorului, îmi spuse, gemând uşor:

— Doctore!... M'am otrăvit cu vre-o zece pastile de sublimat, fiindcă Michel n'a vrut să-mi cumpere un colier dela Cronberg.

Servitorul de lângă mine îmi şopti discret şi-mi făcu şi cu ochiul :

— Zexe!... Lu mutu!...

Ca să scap de el, îi spusei:

— Du-te imediat şi adu dela farmacie apă de Vichy...

— Păi, nu-i ici-işà să spălăm cucoana trei zile?...

— Atunci ieşi!... Vezi şi ţine de urît domnului de-alături... dar mai ales nu-l lăsa sub nici un motiv să intre aici.

Rămas singur cu ea, se repezi la mine, mă sărută nebuneşte şi-mi spuse:

— *Mon petit,* putem avea o noapte întreagă la dispoziţia noastră, dacă eşti abil... Aranjează-te!... Nu admite, bine înţeles, internarea mea într'un sanatoriu şi promite lui Michel că la nevoie vei chema pe profesorul tău şi vei aduce toţi doctorii din Bucureşti la căpătâiul meu şi convinge-l că trebuie să fiu oprită aici, fiindcă orice mişcare îmi poate fi fatală.

Cu mare greutate, în fine, convinsei pe domnul Michel să-şi lase soţia în secţia de sanatoriu a clinicei... şi-l asigurai că până mâine va fi complect restabilită...

— Pe onoarea mea!... Aveţi, vă rog, toată încrederea...

In fine, cu o targă (fiindcă era contraindicată orice mişcare) o transportăm la „secţia de sanatoriu", adică mai exact la mine în odaie.

Domnului Michel îi lăsai pardesiul de mătase, pantofiorii şi grija de-a cumpăra a doua zi dimineaţa colierul dela Cronberg.

O noapte delicioasă! Ţipetele şi gemetele pacientei otrăvite cu... „vre-o zece pastile de sublimat" făceau pe colegii cu camerele alăturate să bată cu desperare în pereţi, ca să ne mai calmăm.

Zorile ne surprinseră luptând să'nlătu-

răm otrava poftei nesăturate ce se adâncise duşmănos în sângele nostru înfierbântat.

Intr'un moment de reflecţie însă, ne dădurăm seama că situaţia frumoasei otrăvite era cel puţin curioasă... Ca să o pot scoate în mod oarecum decent din odaia mea (unde nu putea dormi vre-o persoană streină), îmbrăcată cum era, în costumul ei cu totul sumar, recursei la o stratagemă. Trimisei după un automobil, la care o dusei apoi cu targa, învelită cu o pătură de spital.

Când trecu printre pacienţii ce-şi aşteptau rândul la tratament, auzii:

— Săraca!... Şi-i aşa de frumoasă!...

— Trebuie că suferă grozav!... Uite ce cearcăne vinete are în jurul ochilor!...

FINE

16

SUB TIPAR:

MÂNGÂERILE PANTEREI de *Mihail Sorbul.*
MITE de *Eug. Lovinescu.*
SFÂRLEAZĂ CU FOFEAZĂ de *Victor Ion Popa.*
ATOMUL de *Camil Petrescu.*
PĂMÂNTUL ISPITELOR de *B. Jordan.*
SÂNGELE de *Dan Petrașincu.*
OMUL CARE TACE de *Al. Lascarov Moldovanu.*
HANUL LA URIEȘI de *Horia Micleșcu.*
RUMBA DRAGOSTEI de *M. Toneghin* și *Al. Bilciurescu.*
VIAȚA LUI MAXIM GORKY de *Ilie Grusdev,* traducere de M. Gh. Bujor.
TRENUL DE AUR de *Marcovici-Rodion.*
ZEUL TRUPULUI de *Jules Romains,* traducere de D. V. Barnoschi.
INFIRMII de *M. Șerban.*

2893

Prețul Lei 40